NAJER FOLKSBLAT
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

פרייז 30 גראשען

22 דייטשער

נייער פאלקסבלאט

№ 135 | Łódź, Piątek, 12 czerwca 1936 | אדרעס: לאדז, פעטריקאווער 21 טעל. 224-71 Adres: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. Skrz. poczt. 1.06 | לאדז, פרייטאג פ' שלח כ"ב סיון תרצ"ו | 14-טער יארגאנג

אראבישער אנגריף

אויף יודישע קאלאניעס אין עמק אפגעשטויסען געווארן

ירושלים, 11 (יט"א טעל.)

נעכטן האבען די אראבער געמאכט אנ'אנ־ ... אויף איייניגע ישובים אין עמק. די אראבער ... אנגעגריפען מישמאל תל־יוסף, עין הרוד ... בית־אלפא. תל־יוסף האט זיך אליין אנ'עצה ... מיט די אנפאלער און זיי אפגעשטויסען. ... אנגריף פון די צוויי אנדערע קאלאניעס איז ... אפגעשטויסען געווארען מיט דער הילף פון מילי־ ... און פאליציי. מצד די יודען און דער פאליציי ... נישט פערהאן קיין פערוואונדעטע, דאגעגען ... פערוואונדעט געווארען איין אראבער.

דער הויך־קאמיסאר וואוקאפ איז מיט אנ־ ... עראפלאן אפגעפלויגען אין עמק.

... מערדיגע אראבישע טעראריסטישע אקטעס?

ירושלים, 11 (יט"א טעל.)

... היינט זענען ווידער פארגעקומען עטליכע טער־ ... ריסטישע אקטען. די טעראריסטען האבען גע־ ... אויפצורייסען א באהן־בריק צווישען יל חיה ... כפר סבא. זיי האבען אויך געפרובט צו מאכן

אנ'אטענטאט אויף א צוג מיט מיליטער, וועלכער איז געגאנגען פון עגיפטען.

אראבער בעשאסען א צוג

צוויי יודען שווער פערוואונדעט

ירושלים, 11 (יט"א טעל.)

די אראבער האבען היינט בעשאסען א צוג, וועלכער איז געגאנגען קיין יאדזשור, 2 יודען זע־ נען שווער פערוואונדעט געווארען און איינער לייכט. די פערוואונדעטע זענען אפגעפיהרט געווא־ רען אין שפיטאל.

אפיציעלער קאמוניקאט פון דער ארץ־ישראל רעגירונג

ירושלים, 11 (יט"א טעל.)

אין היינטיגען אפיציעלען קאמוניקאט פון דער ארץ־ישראל־רעגירונג ווערט געזאגט: אין עין־ הרוד איז אפגעשטויסען געווארען אנ'אראבישער אנפאל, 1 אראבער איז פערוואונדעט געווארען.

נעבען טול־כרם איז געמאכט געווארען א פרוב אויפצורייסען די באהן, נעבען חברון איז בעשעדיגט געווארען די בריק.

באמבעס זענען געווארפען געווארען אין ביי־ גן, קיינער האט נישט געליטען.

אין יריחו איז פערברענט געווארען א יודיש הויז.

שיסערייען זענען פארגעקומען אין לוד רמלה און אנדערע ערטער.

אנ'ענגלישער פאסט־בעאמטער איז פערוואונ־ דעט געווארען.

צוזאמענשטויס צווישען אראבער און פאליציי

ירושלים, 11 (יט"א טעל.)

דער אפיציעלער קאמוניקאט פון מיטוואך אווענד טיילט מיט וועגען עטליכע צוזאמענשטויסען צווישען אראבער און פאליציי נעבען חברון.

אין יפו האבען די אראבער אונטערגעצונדען און פערניכטעט א גרעסערע צאהל יונגע בוימלעך אויף א שטח פון 6 דונאם.

אראבישע דעלעגאציע אפגעפאהרען קיין לאנדאן

ירושלים, 11 (יט"א טעל.)

היינט זאל אפפאהרען קיין לאנדאן די אראבישע דעלעגאציע, דער צוזאמענשטעל פון דער דעלעגא־ ציע איז געענדערט געווארען, ס'געהערען צו איהר 2 קריסטליכע אראבער און מוסולמענישע, דאס זענען: דזשעמאל הוסייני, ד"ר טאנוס און סילבוד, ד"ר כאלדי איז נישט מיטגעפאהרען מיט דער דעלעגאציע, די דעלעגאציע האט די אויפגאבען צו פיהרען א ברייטע פראפאגאנדע לטובת די אראבער מיט דער הילף פון דער „נאציאנאלער ליגע".

אין „טיימס" איז היינט פערעפענטליכט גע־ ווארען א בריף, אז איניגען וועט אנגעהויבען ווערען א גרויסע קאמפאניע, אז די אראבער זא־ לען בעקומען פערגיטיגונג פאר די עולות, וועלכע זיי האבען געליטען.

רייסערייען צווישען די אראבישע פיהרער

ירושלים, 11 (יט"א טעל.)

אין מוזולמענישען קלוב אין יפו איז היינט פארגעקומען א שטורמישע פערזאמלונג, די אנ־ הענגער פון דער נאשישיבי־פארטיי און „איס־ תכלל" זענען ארויסגעטרעטען געגען דער מופטי־ ארגאניזאציע, מ'האט פארגעווארפען דעם מופטי, אז די פיהרער פון זיין פארטיי ווערען נישט ארעס־ טירט און געניסען פון פ־ווילעגיעס, בעת די פיהרער פון דער נאשישיבי־פארטיי און „איסתכלל" ווערען פערפאלגט. זיי זענען דעריבער חושד דעם מופטי אז ער האט א געהיימען אפמאך מיט דער רעגירונג.

טראגעדיע פשיטיק

ווערט נאך בעטראכט ווערען דורכ'ן ראדאמער געריכט אנ'ערך 2 וואכען

צי ווערט פארקומען א לאקאלע וויזיע אין פשיטיק

ראדאם, 11 (טעלעפאניש פון אונזער שליח)

ווידער האט מען נעכטען גערוהט אין ראדאם

אבער דער שווערער קאשמאר פון די נעכטיגע ער־ קלערונגען פון מינקאווסקי'ס יתומים איז נאך גע־ לעגען אויף אלעמען און מ'האט זיך נישט גע־ קענט פון איהר אזוי שנעל אפטרייסלען, זייערע ערקלערונגען זענען ג'ווען א זעהר שווערע בע־ שולדיגונג געגען עטליכע פון די קריסטליכע אנ־ געקלאגטע, א בעשולדיגונג, וועלכע קיינער וועט מעהר נישט קענען אומוווארפען אדער שוואכער מאכען.

די ענדעקישע אדוואקאטען פיהלען דאס און ווייסען דאס און דוכט זיך, אז זיי זענען שוין מסכים מיט דעם געדאנק פון שווערע שטראפען פאר די צוויי פראנטשאקס, איזאנסקי און קויעט־ ניעווסקי, זיי זוכען אבער די מילדערנדע אומשטענ־ דען דערין וואס זייערע קליענטען זענען געווען שטארק ווי־געבערעגט צוליב „דעם יודישען אנ־ פאל" און האבען זיך נישט געקענט בעהערשען...

איינער מיטארבייטער האט היינט געהאט א בעשפרעך מיט דעם געריכטס־פארזיצער וועגען דעם ווי לאנג דער פראצעס וועט נאך דויערען.

דער פארזיצער ריכטער באבקאווסקי האט גע־ ענטפערט, אז לויט אלע וואהרשיינליכקייטען וועט דער פראצעס נישט לענגער דויערען ווי דאס איז געווען פאראויסגעזעהן, דאס הייסט נאך אנ'ערך 2 וואכען.

אויף דער פראגע צי ס'וועט פארקומען א לאקאלע וויזיע אין פשיטיק, האט דער פארזיצער פערשטעהט זיך נישט דירעקט געענטפערט, ווייל די פראגע איז אפהענגיג פון ריכטער־טריבונאל, וועל־ כער דארף דעם פארשלאג בעטראכטען צוליב דעם

וואס ער איז אלס פארמעלער געשטעלט געווארען אויף דער געריכטס־זיצונג דורכ'ן אדוואקאט בער־ רענסאן.

פון ריכטער באבקאווסקי'ס ווייר איז אבער געווען צו זעהען, אז אזא לאקאלע וויזיע וואלט געווען זעהר נויטיג ווייל דאס געריכט וואלט זיך געקענט איבערצייגען דערין פון וואנען מ'האט געשאסען, וואו די אומרוהען זענען פארגעקומען און בכלל זיך געקענט מאכען א בילד פון די געשעהענישען.

אין ראדאם, פשיטיק און אין דער אומגעגענד איז היינט געווען פולשטענדיג רוהיג, הגם די יודישע בעפעלקערונג האט מורא געהאט צוליב דעם „גרינעם דאנערשטאג", אין ערגיץ איז די רוה נישט געשטערט געווארען.

זעהר שטארק ווערט קאמענטירט די יוסטע מפלה, וועלכע ס'האט געליטען אדוו. קאזאלסקי אויף דער מיטוואכדיגער געריכטס־זיצונג, מ'האט איהם — ווי מ'רופט דאס דא אן — „אוועקגעזעצט". די ענדעקישע אדוואקאטען שעהמען זיך פשוט פאר זייער חבר, וועלכער ווייס זיך נישט זיי אויפ־ צופיהרען נישט פאר'ן געריכט און נישט בנוגע די עדות, ווי בעקאנט האט דער געריכטס־פארזיצער איהם געמאכט עטליכע פארוואורפען און איהם גערופען צו ארדנונג, דער דאזיגער נפש איז אבער אזוי גראבהויזיג, אז ער פיהלט עס אפילו נישט און דעריבער דערקענט מען זיך כסדר אויף זיין חכמה, דער פראצעס הויבט זיך אן היינט פרייטאג 8 א זייגער אינדערפריה, אויף היינט זענען ארויס־ גערופען געווארען 60 פערטיידיגונגס־עדות. די

אלע עדות וועלען היינט אויסגעהערט ווערען ווען אפילו די זיצונג זאל דויערן ביז שפעט אין דער נאכט

טאג־טעגליך

בירגער־קריג אין כינע

... פון וויטען מזרח קומען אן זעהר בעאונרוהי־ ... ידיעות, עס גרייטען זיך דארט גרויסע גע־ ... שעהענישען, וואס וועלען נישט בלייבען אהן א ... השפעה אויף דער אינטערנאציאנאלער לאגע.

... יאפאן האט מיט א צייט צוריק אונטערגענומען ... אקציע צו „ערגבערען" כינע אויף א פרידליכען ... דורכ'ן יאפאנישע קאפיטאל און פאליטישען ... דרוק, דער דאזיגער פרוב איז אדורכגעפאלען ... יאפאן האט אפען געשטעלט די פאדערונג ענט־ ... כינע געהט צוזאמען מיט יאפאן, אדער ... געהט געגען כינע.

דער דאזיגער פאדערונג האט זיך אבער ענטער ... געגענגעשטעלט „דרום־כינע מיט דער קאנ ... רעגירונג אין דער שפיץ. אין דרום־כינע ... די שנאה צו יאפאן געוואלדיג גרויס און אלס ... אויף דער יאפאנישער פאדערונג איז ... ארויסגערופען געווארען א „הייליגער קריג" ... יאפאן, עס איז ערקלערט געווארען א מא־ ... זאציע און עס איז ארויסגעשטעלט געווארען ... פאדערונג צו דער נאנקינער רעגירונג, אז זי ... אנשטעהען צו דער אנטי־יאפאנישער אקציע.

די לעצטע ידיעות מעלדען שוין, אז אויך די ... כינע ר. ג רונג האט ערקלערט א מאביליזאציע, ... נאר נישט קלאר צי די מאביליזאציע איז ... געווענדעט אויך געגען יאפאן, אדער עס איז נאר ... פארהיטונגס־מיטעל, ווייל די קאנטאנער ארמעע ... אנגעהויבען א מארש געגען נאנקין בכדי ... ארום צו צווינגען די נאנקינער רעגירונג אנ־ ... צוהייבען דעם קאמף געגען יאפאן.

די נאהענטסטע טעג וועלען אלזא ענטשיידען ... אין כינע וועט אויסברעכען א בירגער־קריג ... א „הייליגער קריג" געגען יאפאן.

ש.

אונזער װאָרט

סקאלע, אלס סימבאל

ביי אונז, אין דער ארבייטס־שטאט, לאדז, האט נאך דערוויילע אזוינס נישט פאסירט — וואס עס האט יא פאסירט אין דער פירמע „גרעצל" אין סקאלע (גאליציען).

דארט, אין'ם שטעטעל האבען די ארבייטער דערקלערט אנ'אקופאציע־שטרייק, אלס פראטעסט געגען דעם, וואס א טייל ארבייטער פון דער אנגע־ רופענער פאבריק האט אנטייל גענומען אין אנטיסע־ מיטישע עקסצעסען. די שטרייקענדע ארבייטער הא־ בען געפאדערט מ'זאל די דאזיגע אנטיסעמיטען בע־ זייטיגען פון דער פאבריק, און עס האבען נישט גע־ האלפען קיין שום תירוצים און פערענטפערונגען, ביז עס האט במחילה געמוזט אליין ארויפקומען, בכבודו ובעצמו, דער סטאראסטע פון סטרי, פער־ פיהרען דארט אנ'אויספארשונג און מיט דער גאנצער זיכערקייט דערקלערען די שטרייקענדע, אז די בולי־ גאנעס וועלען בעזייטיגט ווערען.

נישט אפט קומט אונז דאך אויס צו הערען, מ'זאל זיך אנגעהמען אונזער קריוודע, און בפרט טאקע מיט אזא ענטשלאסענקייט.

עס איז נאך משמעות ווייט נישט דערגאנגען צו זייער בעוואוסטזיין, אז צום יונציגסטן איז אין אייער זייגע נויטען שולדיג דער יודישער מיט־בירגער, וואס לעבט נישט אין אנ'ערך ערגער פון איהם, אויך וועלכער איז א שעיר לעזאזל, אנ'אפיועגדונג פאר אלע טירישע אינסטינקטען, וואס נויטעווען איי די פערשידענע שווארץ־מאה'דיגע ענדעקישע קאריערעיסטען, שפעקולאנטען און כל'ערליי פסידא־ נאציאנאליסטען, די אומבעגנער פון יעדער מין נאציאנאלען כבוד.

ביי די אלגעמיינע שטימונגען און פערהעלטע־ ... ע, איז דער פאל סקאלע ווערט פערנאטירט צו ווערען!

ב.

שווערע לאגע פון די מינסק־מאזאוויעצקער יודען

וו אר ש א, 11 (טעלעפאניש)

די לאגע פון די צוריקגעקומענע יודען קיין מינסק־מאזאוויעצק איז זעהר א שווערע, א גרויר סער טייל פון זיי איז זעהר די געשעהענישען פול־ שטענדיג רואינירט און זיי האבען נישט קיין מעגי־ ליכקייט זיך צוריקצושטעלען אויף די פיס, דער־ ווייל ווערט מען כסדר רעגיסטרירט די היזקות פון די געליטענע, אבער ממשות'דיגע הילף האט נאך קיינער פון זיי נישט געגעבען.

די לעצטע מאָדעלן
זומער-שיך
ווי אויך א גרויסער אויסוואהל פון
פלעטשאנקעס
בעקוומע מען נאר ביי
A. Ogórek
Łódź, Zawadzka 11
tel. 202-86
בעמ.: א ספעציעלער אויסוואהל פון מענער-פלעטשאנקעס!

צוליב'ן פריהצייטיגען טויט פון ב"ע
סאלאמאן לאנדוי
דריקען מיר אויס דער שווערגעטראָפענער פאמיליע און דער פירמע
באָרישאנסקי און לאנדוי
דעם טיפסטען מיטגעפיהל.
Łódzka Wytwórnia Mydlarska
Łódź, Podrzeczna 21.

החברה ליסוד בתי ספר עברים
בלודז
מיסדת מראשית שנת הלמודים 1936/37
בית ספר מעורב למסחר
(סוג ליציאוני)
מתקבלים תלמידים ותלמידות שגמרו את המחלקה הששית של בית הספר התיכוני.
הרשמות והורעות ע"ד הפרטים מתקבלות בלשכות הגמנסיות של החברה:
מניספרצקה 21, מניסטרצקה 22 ופירמוביצ'ה 6
בשעות 14—8.

מוסדות החנוך
„ארחות נעם“
„ארחות נעם“ הראשון, — סילינסקיעגא 50, טעל. 215-26
„ארחות נעם“ השני, — אל. 1-טער מאי 20, טעל. 200-43

די איינציגע רעליגיעזע שולען אין לאדז, וואס זענען סאנצעסיאנירט אלס שולען פון דער העכסטער מדרגה, ד. ה. (3-ci stopień)

צוליב דער שטארק פערגרעסערטער פרעקווענץ פון תלמידים אין אונזער לערן- און ערציהונגס-אנשטאלטען צום נייעם שול-יאהר 1936/37 — בעטען מיר אונזערע עלטערן צוצואיילען מיט דעם באנייען די איינשרייבונגען פון זייערע קינדער.

איינשרייבונגען ווערען אנגענומען אין די קאנצעלאריעס ביי די אויבען-דערמאָנטע שולען טעגליך פון 9—1 און פון 4—7.

די לייטונג.

„תחכמוני“
שענקיעוויטשא 3 — טעלעפאָן 143-78 —
דער איינציגער רעליגיעזער ערציהונגס-אנשטאלט.

פערזיכערונגען
געגען פייער און גנבה
פון וואוינונגען, געשעפטען און פאבריקען ווי אויך לעבענס- און אלע ארט אנדערע פערזיכערונגען, ערלעדיגט אויף זעהר גינסטיגע בעדינגונגען די פון 1905 עקזיסטירענדע אגענטור פון
מ. שיינבערג
16 בארוטאוויטשא 16, טעל. 129-04 און 266-58.
בעראטונגען אין פערזיכערונגס-אנגעלעגענהייטען, ערטייל איך פערזענליך טעגליך פון 1—3. סאָלידע אגענטען קענען זיך מעלדען טעגליך פון 11—2.

בייליד.
דעם טיפסטען ביילייד דריקען מיר אויס אונזער חשוב'ן מיטגליד ר' יצחק טאנדראווסקי נ"י און פאמיליע צוליב'ן טויט פון זיין אומפערגעסליכע פרוי
חנה נ"ע
זיין בעטרייסט מיט אייערע מעשים לטובת אונזער פעראיין.
די פערוואלטונג פון „מחזיקי חולים“
דאמבראָווסקאַ 28
און די פרויען פון נאהרונגס-סעקציע.

קאמוניקאט פון פעראייניגטע קאמיטעט פון יתומים-הייזער אין לאדז.
לויט א פערשטענדיגונג מיט דער געז. „צענטאס“ אין ווארשא, איז דא א מעגליכקייט ארויסצושיקען קינדער אין שול-עלטער (פון 6 ביז 14 יאהר) אויף א הייל-קאלאניע אין מעשבאשינעק פאר אנ'אפצאהל. די קינדער בעקומען פולשטענדיגען אויסהאלט, בעדער, ערצטליכע אויפזיכט און געפינען זיך די גאנצע צייט אונטער דער השגחה פון רוטינירטע ערציהער.
איינשרייבונגען נעמט אן דאס ביורא פון אינטערנאט און פערמע אין העלענובעק, לאדז, סילינסקי-גאס 105, טעלעפאן 112-50, יעדען דינסטאג און מיטוואך פון 7—9 אווענד.

אייער פערזענליכער אינטערעס
באר צו קויפען
די ווייני
מיט דער מארקע
„באראון“
נאוואמיעסקא 30,
טעל. 210-58
וועלכע גאראנטירט אייך געסונט און צופרידענהייט פאר ביליג געלד.

7-קלאסיגע פריוואטע מענער-שול
א. נ.
„Nauka i Wychowanie“
אין לאדז, פילסודסקיעגא 62 טעל. 245-97.
איינשרייבונגען פון נייע שילער אין אלע אפטיילונגען צום נייעם שול-יאהר 1936/37 קומען פאר טעגליך פון 1—10 פריה און פון 5 ביז 7 אין אווענד.
די איינטריטס-עקזאמענס לויט לעקציע-סיסטעם הייבען זיך אן דעם 10 יוני ה. י. אין דער ערשטער אפטיילונג הייבען זיך אן די לעקציעס 9 אין דער פריה.
בעמ.: ספעציעל אכט ווערט געלייגט אויף העברעיש און בכלל יודאיסטישע לימודים. די לייטונג.

דאנקזאגונג.
דעם הארציגסטען דאנק דריק איך אויס דעם ה'
ד"ר ז. ראקאווסקי
פריוואט-קליניק פיעטריקאווער 67
פאר זיין דורכגעפיהרטער אפעראציע און פאר דער זארגפעלטיגער מיה און גוטע בעהאנדלונג. איך ווינש איהם ווייטערדיגען ערפאלג אין זיין מעדיצינישער פראקטיק.
פאמיליע וויינבערג
פאמארסקא 3.

התראה.
דערמים פאדער איך אויף די
הנהלה הראשית פון די תורה
ועבודה בעוועגונג ווי אויך די הנהלה הראשית פון „חשומר הדתי“ אין ווארשא דאס אין משך פון 5 טעג זאלען זיי ערלעדיגען דעם ענין פון מיין זוהן יחיאל אין בעגענפאל נעהם איך אראפ פון זיך דאס אחריות פאר די קאנסעקווענצען.
ישראל יהושע שלעזינגער

וויכטיג פאר דאמען!
איך נעהם אן צו מאכען פערשידענע זומער-קליידער, בלוסקעס, שלאפראקעס און פיושאמעס, צו זעהר ביליגע פרייזען
גדאנסקא 31A, אין הויף
פארטער, רעכטער איינגאנג.

דאנקזאגונג.
דעם הארציגסטען דאנק דריק איך אויס דעם געעהרטען פריינד ה'
לייבל קאַץ
פאר זיין מיה און וואס ער האט איינגעאָרדענט די לויה פון מיין אומפערגעסליכען זוהן
לוזער ראזענבערג נ"ע
מיט אכטונג
בערל ראזענבערג

בייליד.
דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריק איך אויס דער שווער-געטראָפענער
פאמיליע ראזענבערג
צוליבן פריהצייטיגען טויט פון זייער אומפערגעסליכען זוהן
לוזער נ"ע
זייט געטרייסט!
לייבל קאַץ.

כעמ ש-באקטעריאלאגישער לאבאראטאריום
פ. שאַץ, לאדז
פיעטריקאווער 37
פיהרט אויס זאמטל. ערצטליכע אנאליזען

די מקור
אויף זשעראמסקיעגא (פאנסקא) 53
וועלכע איז דורך מיר געכשר'ט געוואָרען און איז אונטער מיין פערזענליכער **השגחה** איז **כשר על צד היותר טוב.**
גלייכצייטיג פרעג איך אן דעם לאדזער ראבינאט וואס פאר א חוצפה עס איז צו זאגען, אז די מקוה איז נישט כשר אין דער צייט ווען עס איז קיינער נישט דא געוועזען און נאכגעזעהען.
שמחה בינם אויערבוים.

Nowy-Otwock
דאס בעסטע אָפרוה-ווינקעל און די בעסטע ערהאָלונג אין גוט-בעקאנטען כשר'ן
פענסיאנאט באמבער
פאר פאמיליעס גרויסע הנחה-פרייזען; ערשטקלאסיגע בעדינונג — דער באגאזש ווערט פון לאדז אויס איבערגענומען. — אינפארמאציעס אין דער עקספעדיציע „ISKRA“, אגרודאווא

פאר קראנקע און רעקאנוואלעסצענטען!!!
אריגינעלע רויטע ווייני
ווי אויך
אונגאר-ווייני
אין דער בעסטער קוואליטעט צו זעהר צוגענגליכע פרייזען בעקומט מען אין דעם בעקאנטען ווין-געשעפט פון
ע. שיקער
אינה.: ישראל שיקער
לאדז, פולנאצנא
טעל. 107-84.

געדענקט, שטשעשליווי
ביי
א גרויסער אויסוואהל פון
אריגינעלע ביליצער און טאמאשאווער סחורות
אויף אנציגער און פאלטענס
פון די בעסטע קוואליטעטען ווי אויך פערשידענע רעשטען
מיט 30% ביליגער
סומע און איבערציהט איך
R. Szczęśliwy
לאדז, 5 נאוואמיעסקא 5
טעל. 156-09.
געדענקט פראנט II שטאק.

די ערשטקלאסיגע
דאמען-שניידער
א. יאקאבסא
זשעראמסקיעגא
פראנט, פארטער
נעמט אן קאמפלעטע ... פרייזען ווי אויך קאסטיומען ...
דער לויט די נייעסטע אויספ... פאסאנען צו ביליגע פרייזען ...
ערשטקלאסיגע אויספיהרונג

דאנקזאגונג.
דערמיט דריק איך אויס מיין ... טען דאנק דער פערוואלטונג פון ... פערקויפער-פעראיין פון פל. וואלבאזשע 3 פאר דער בעמיהונג, וואס זי האט מיך אריינגעשאפט אין שפיטאל, און צו דאנק בין געקומען פעליג ... צייטונגס-פערקויפער
ברוך לייב בארענ...
פלאץ וואלנאשטשי ...

אנו משתתפים בצערו ה...
שקרה לחברנו הנכבד
מר משה אהרן שטער...
ורעיתו
במות עליו
בנו נ"ע
חברה
צעירי-ישראל ...

נישט געלונגענע מיאוסע פּראוואקאציע פון די ענדעקעס אין אטוואצק

צוגערעדט א יודישען משוגענעם אויסצוהאקען די שויבען אין קאשטשאל

וואַרשאַ, 11 (טעלעפאָניש)
אין אָטוואָצק האָט די יודישע באַפעלקערונג ... אין שרעק, עס זענען אָבער אָנגענומען ... די נויטיגע פאָרזיכטס־מיטלען און דער ... איז אַדורך רוהיג.
אין מיטען טאָג האָבען איינגע יודען בא־ ... ניי א גרופע ענדעקעס אונטערהאַנדלען עפּעס ... דעם באַקאַנטען אָטוואָצקער משוגענעם ישכר ... מאַן, מען האָט אָנגעהויבען דעם ענין נאָכצו־ ... שען און עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז זיי ... האָבען איהם געוואָלט געבען 20 זלאָטעס, ער ... אויסהאַקען די שויבען אין קאָשטשאָל. די ... ניגע נידערטרעכטיגע פּראָוואָקאַציע איז אָבער ... גליק נישט געלונגען.
אַחוץ דער פּאָליציי, וואָס איז געווען אויף ... וואַך אין אָטוואָצק האָבען די פּוילישע אַר־ ... טער אין מיטוואָכדיגען און דאָנערשטאָגדיגען ... מיטגעווירקט צו דער בערוהיגונג. עס איז ... געוואָרען אַ מיליץ פון די פּ. פּ. ס. ... און פון די פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען, וואָס ... געהיטען די אָרדנונג.

GDY Cera BRZYDNIE piękno ZANIKA

וועז די הויט ווערט מיאוס, פערשווינדט די שיינקייט.

רייכע פרויען מיט א מיאוסער הויט — אָרעמע מיידלעך מיט א פּרעכטיקער הויט! נישט קיין געלד איז די סיבה פון דעם אונטערשייד, אויך נישט די צייט, וואָס ווערט פערבראַכט פאַר'ן שפּיגעל. מיליאָנען פרויען האָבען געפונען אַ פּשוט'ן און ביליגען וועג צו נאַטירליכער שיינקייט: דעם קאָסמעטישען מיטעל פּאַלמאָליוו. דאָס זייף פּאַלמאָליוו ווערט אויסגעאַרבייט פון א געמיש פון די אייל פון די איילבירטען און פּאַלמען־פרוכטען. דער אַמאָל־בירטען־אייל „שמעלצט זיך" פון דער נאַטירלעכער טעמפּעראַטור פונ'ם קערפּער און דרינגט אַריין אין די פּאָרען פון דער הויט, נישט רייצענדיג און נישט פערבריי... זיי. דאָס געזיכט, זיין האַלז און די פּלייצעס מיט'ן שוים פון זייף פּאַלמאָליוו. אויך צום באָדען זיך באַנוצט די זייף פּאַלמאָליוו — ווייל עס איז עקאָנאָמיש און ס'גיט רעזולטאַטען נישט אין פערגלייך גרעסערע אַנטקעגען דעם פּרייז.

אין א בעשטעדיגער כמות ווערט דאָס איילבירטען־אייל פערווענ־דעט צו דער אויסאַרבייטונג פון יעדען שטיקעל זייף פּאַלמאָליוו. די גאַנצע וועלט באַנוצט די „מיידעלשע הויט פּאַלמאָליוו".

צאהלרייכע שטעטלעך האבען נעכטען געלעבט אין שרעק

עס זענען אבער אנגענומען געווארען געהעריגע מיטלען און דער טאג איז אדורך רוהיג

וואַרשאַ, 11 (טעלעפאָניש)
נעכטען דאָנערשטאָג ווען עס איז אויסגעפאַלען די קאַטוילישע חגא, האָט אין אַ גרויסע צאָהל שטעטלעך געהערשט אַ געוואַלדיגע בעאונרוהיגונג. מען האָט מורא געהאַט פאַר אונרוהען. די שרעק איז אָבער געווען אַ נישט בעגרינדעטע און דער טאָג איז צום גליק אַדורך פולשטענדיג רוהיג.
אין שייכות דערמיט דערוויסט מען זיך, אַז די רבנים פון די פערשידענע שטעטלעך האָבען מיטוואָך אַ גאַנצען טאָג אַלאַרמירט די „אגודת הרבנים" אין וואַרשאַ, אַז עס זאָלען אונטערגענומען ווערען שריט צו פערזיכערען די רוה דעם דאָנער־שטאָגדיגען טאָג. די אגודת הרבנים האָט אינטער־ווענירט ביי דער געהעריגער מאַכט, דער הויפּט קאָמענדאַנט פון דער פּאָליציי גענעראַל קאָרדיאַן זאַמאַיסקי האָט אַרויסגעשיקט אין אַלע שטעטלעך פערשטאַרקטע פּאָליציי פּאַטרולען און פעראָרדענט, אַז איבעראַל, וואו מען וועט נאָר אָנטרעפען אויף חיי מענשען שטעהען אין גאַס זאָל מען פונאַנדער־טרייבען. אַ דאַנק דעם איז דער נעכטיגער טאָג אַדורך פולשטענדיג רוהיג.
אויך דער וואַיעוואָדע באַקאַנטשניקאָוו — קליקאָווסקי, איז געווען אויף דער וואַך און אַ דאַנק דעם איז סיי אויף דער פּראָווינץ, סיי אין וואַרשאַ דער נעכטיגער טאָג אַדורך פולשטענדיג רוהיג.

שטארקע בעאונרוהיגונג אין פראנקרייך

צוליב דער קאבינעט־ענדערונג אין רוים

פּאַריז, 11 (ספּ. טעל.)
אין די פראַנצויזישע פּאָליטישע קרייזען האָט אַרויסגערופען אַ בעאונרוהיגונג די ידיעה, וואָס איז אָנגעקומען קיין פּאַריז וועגען דער ענדערונג אין איטאַליענישען קאַבינעט, מען זעהט דערין אַ בעשטעטיגונג, אַז מוסאָליני האָט געענדערט זיין פּאָליטיק און זי האָט אָנגענומען אַ פּראָ דייטשע אָריענטאַציע.
דער נייער אויסערן־מיניסטער און מוסאָליני'ס איידעם, ווערט בעטראַכט אַלס אַ סימפּאַטיקער פון היטלעריזם און גלייכצייטיג אַלס אַ מענש, וואָס האַלט זיך אין רעזערוו לגבי פראַנקרייך. די פרוי פון נייעם מיניסטער, מוסאָליני'ס טאָכטער, געפינט זיך שוין זייט איינגע טעג אין בערלין, וואו זי ווערט אויפגענומען כמעט מיט קעניגליכען כבוד. דער דאָזיגער וויזיט זאָל זיין כביכול אַרא־ זשירט געוואָרען, מיט'ן ציל צו געבען דעם נייעם איטאַליענישען אויסערן מיניסטער די געלעגענהייט צו פאָהרען קיין דייטשלאַנד אין פּ"יוואַטען כאַ־ ראַקטער. פאָהרט טאַקע גראַף טשיאַנאָ אין די נאָהענטסטע טעג אַרויס קיין בערלין בכדי זיך „צו טרעפען מיט זיין פרוי".
„טאַן" שטעלט פעסט, אַז אַמבאַסאַדאָר באַס־טיאַניני, וועלכער האָט איצט פערנומען סוּוויטשעס אָרט האָט אין וואַרשאַ אויפמערקזאַם שטודירט די פּוילישע דיפּלאָמאַטישע אַקציע אין שייכות מיט דער עוואָלוציע פון דער אייראָפּעאישע פּאָליטיק.
אַממייסטען איז מען אָבער אַלאַרמירט פון פּאַריז צוליב די קאָמענטאַרען פון דער דייטשער פּרעסע, וואָס דריקט אויס איהר שמחה מיט דער קאַבינעט ענדערונג אין רוים.

שארפער אנגריף אויף רוזוועלט'ס ווירטשאפטליכער פאליטיק

פילאַדעלפיע, 11 (ספּ. טעל.)
דער געוועזענער פּרעזידענט הובער איז אויף דעם קאָנגרעס פון די רעפּובליקאַנער שאַרף אַרויסגע־טרעטען קעגען רוזוועלט'ס ווירטשאַפטליכער פּאָלי־טיק, וועלכע שלעפּט אָפּ — לויט זיין מיינונג — די ליקווידירונג פון קריזיס און קען דערפיהרען צום באַנקראָט און מפּלה. הובער האָט די פּאָליטיק פער־גליכען צו די אייראָפּעאישע סאָציאַליסטישע און פאַשיסטישע דיקטאַטורען.

—*—

קוליגאנישע אנפאלען אויף יודען אין טארנאפאל

טאַרנאָפּאָל, 11 (טעלעפאָניש)
דאָ זענען היינט פאָרגעקומען אַנטי־יודישע ... רוהען, כוליגאַנעס זענען באַפאַלען יודען אין ... גאַסען און געשלאָגען, איינגע יודען זענען ... צושלאָגען געוואָרען.

געשטארבען דער יודישער סטודענט ראזענמאן

א קרבן פון כוליגאנישע אנפאלען אין לעמבערג

לעמבערג, 11 (טעלעפאָניש)
היינט פאַרמיטאָג איז אין שטאָטישען שפּיטאָל ... געשטאָרבען דער יודישער סטודענט שלמה ראָ־ ... מאַן, ווי באַקאַנט איז ראָזענמאַן דעם 29 מאַי ... פערוואונדעט געוואָרען בעת אַ כוליגאַנישען אָנ־ ... אויף יודען אין לעמבערגער פּאַרק.

מאריס שווארץ איינגעלאדען געווארן קיין ווילנע

וואַרשאַ, 11 (טעלעפאָניש)
דער באַקאַנטער רעזשיסער און אַרטיסט מאָריס ... איז איינגעלאַדען געוואָרען קיין ווילנע ... ע־ פאָהרט אייגיכען אָפּ אויף עטליכע ... ער וועט דאָרט אויפפיהרען „יאָשע קאַלב".

Dr. med.
Sadokierski
כירורג פון צייהן און יאַסלעס
Piotrkowska 164 tel 114-2[illegible]

שיי־טרען
ביי **קערש**
סקווערא 15
מיט פּאַריזער שריפטען
פּערטיגע שייטלען

לעכער
ווערען אויסגענייט ביליג
ביי ג. נאַרדמאַן
שרודמיעסקאַ 8

דעם לאַנגיעהריגען פּרעזעס
ראַטמאַן פּ. כארי
צו דער בר־מצוה פון זיין **זוהן**
ווינשט פיל נחת און גליק
די פערוואַלטונג פון קליינ־הענדלער־פעריין פּאַמאַרסקאַ 15

הארציגע ברכות דעם לאַנגיעהריגען פּרעזעס
ראַטמאַן
פּ. כארי
צו דער בר־מצוה פון זיין
זוהן
ווינשט
די פערוואַלטונג פון צענטראַלען קליינהענדלער־פעראיין
אַפּט. נאָוואָ־זאַרזשעווסקאַ 10.

די פערוואַלטונג פון יודישען
מלחמה־אינוואַלידען־
פעראיין
מאַכט באַקאַנט, אַז זונטאָג, ד. 14 ד.ח.
2 נאָכמ. קומט פאָר אין זאַל זגיערזשניאַ 26
די **אַלגעמיינע יעהרליכע**
פערזאַמלונג,
צו וועלכע אַלע מיטגלידער ווערען אויפ־געפאָדערט פּינקטליך צו קומען.
דער 2־טער טערמין איז 3 נאָכמ.
ביי יעדע צאָהל אַנוועזענדע.

בעקאַנטמאַכונג
געלעגענהייטליך צו פערקויפען שפּייז־צימער אין גוטען צושטאַנד אויך זעסעל. איינריכטונג פון אַ קאָרד־געשעפט אויך פערשידענע ראַמש־סחורות ווי קאַמגאַרן און שטרייכגאַרן פּרייזווירדיג. ערקונדיגען ביי פירמע חלאַסקי, נאַוואָמיעסקאַ 3.

מזל־טוב
צו דער פערלאָבונג פון מיין ליבען שוואָגער
פייוויש לעווין
מיט פרל.
בלומטשע קריבוס
ווינשען מיר זיי פיל גליק און זאָל זייער נייער לעבענס־וועג מיט בלומען בעצירט זיין.
לייזער מארקעוויטש
און פאַמיליע.

מזל־טוב!
אַ האַרציגען מזל־טוב ווינש איך דעם חשוב'ן פּרעזעס
ה' **פּיאָטר כארי**
צו דער בר־מצוה־פייערונג פון זייער ליבען זוהן אנאַטאָל און ווינש איהם, ער זאָל דערלעבען פון איהם פיל נחת.
יוסף נאָמבערג

קול דופק בירכת מז"ט
מעומק לבנו אנו מברכים ברכת מז"ט לחברנו היקר
מר **פייוויש לעווין** נ"י
לרגלי ארושיו את העלמה
מרת **בלימה קריבוס** תח"י
תאיר מזלכם כשמש בצהרים.
חיים דארפבערגער
לייב קעסטענבערג

הננו מברכים בברכת מזל־טוב לחברנו הנכבר
מר **שרגא לעווין** נ"י
לארושיו עם ב"ג
מרת **בלימה קריבוס** תח"י
יזהיר מזלם כשמש בצהרים.
כרגשי כבוד
חברה הדרת צעירים

„הזמיר" | **פארק העלענאוו** | „הזמיר"
מיטוואָך, דעם 17־טען יוני, 9 אַ זייגער אָוונט
גראַנדיעזער קאָנצערט פון יודישער מוזיק
... באַטיי־ ... ליגען זיך
משה קוסעוויצקי
(אָבערקאַנטאָר פון וואַרשאַווער סינאַגאָגע), געמישטער כאָר און מע־ ... ער קינדער־כאָר פון „הזמיר" און סאָליסטען: ש. יאַנאָווסקאַ (סאָפּראַן), מ. גרינוואַלד (טענאָר), קאַליסקי (באַריטאָן), י. קרול (באַס)
דיר. **פּראָפ. י. זאַקס.**
ביים קלאַוויר: ליכטענמאַן־דאַווידאָוויטש און פּ. פּיעטרושקאַ.
... צום פּרייז 1.09 און הנחה־בילעטען צו 0,54 גר. פאַר מיטגלידער פון געז. אינ־ ... צו בעקומען און סעקרעטאַריאַט פון „הזמיר" (על. קאָשצושקי 21) ביז 16 יוני

האַנדווערקער־שול אין פּיעטריקאָוו
ס'ווערען אָנגענומען תלמידים אין די אָפּטיילונגען פאַר
מעכאַנישע שלאָסעריי
און מעבעל־טישלעריי
ביי דער שול איז פאַרהאַן אַן אינטערנאַט פאַר תלמידים פון דער פּרעמד.
נעניגע ידיעות, פּראָספּעקטען ערטיילט :
SZKOŁA RZEMIÓSŁ, Piotrków-Tryb. ul. Leonarda 12.

די בוכהאַנדלונג פון אמעלסבערג
... איבערטראָגען אין אַ נייע פּראַכט־לאָקאַל אויף **פּיעטריקאָווער 26**
... גרעסטער אויסוואַהל פון דער נייעסטער ליטעראַטור אין דער פּוילישער שפּראַך.
פאַר ביבליאָטעקען—געהעריגער ראַבאַט. אויף לאַנגער הערשאַפט־... קויפער אין פּראָספּעקטען צו זעהר רעדוצירטע פּרייזען.

בלום'ס סאציאלע געזעץ-פראיעקטען ווערען בעטראכט דורך דעם פארלאמענט

פאריז, 11 (ספ. טעל.)

די געזעץ-פראיעקטען, וואס זענען אויף דער זיצונג פון מיניסטאריום אקצעפטירט געווארען זענען היינט פארגעשטעלט געווארען דעם פארלאמענט, וועלכער איז צוגעטרעטען צו דער דיסקוסיע איבער דער ערשטער גרופע סאציאלע געזעצען. היינט א גאנצע פריה זענען די געזעצען אנגענומען געווארען דורך דער אויסערגעוועהנליכער פארלאמענטס-קאמיסיע. די געזעצען זענען וועגען 40 שעה'דיגען ארבייטסוואך, געצאהלטע אורלויבען, קאלעקטיווע אפמאך.

די גרויסע דיסקוסיע האט ארויסגערופען דער פראיעקט פון א 40-שעה'דיגע ארבייטסוואך.

אויסערן-מיניסטער דעלבאס קאנפערירט מיט די אמבאסאדארען

פאריז, 11 (ספ. טעל.)

דער אויסערן-מיניסטער דעלבאס האט היינט אויפגענומען דעם סאוויעטישען שארזש ד' אפער, דעם דייטשען אמבאסאדאר, ווי אויך די פראנצויזישע אמבאסאדארען אין ווארשא און בעלגראד.

מיניסטארען-ראט וועגען דער שטרייק-לאגע

פאריז, 11 (ספ. טעל.)

היינט אינדערפריה איז פארגעקומען א זיצונג פון מיניסטארען-ראט, וועגן וועלכער איז פעראפענטליכט געווארען א קאמוניקאט, אין וועלכען עס ווערט געזאגט, אז צוליב דעם אפמאך, וואס איז געשלאסען געווארען צווישען די אונטערנעהמער און ארבייטער ארגאניזאציעס ווערט דער שטרייק ליקווידירט.

פאריז, 11 (ספ. טעל.)

דאס טאגבלאט לעבען פון דער הויפטשטאט

Dr. REICHER
פאלודביאווא 28, טעל. 93-120
ספעציאליסט
פאר מענער - שוואכע - בעהאנדלונג
סעקסועלע בעראטונגען פון פסיכא - אנאליזען
נעמט אן פון 8—11 פון 5—8 אוונט.
זונטאג און חגאות פון 9—1

איז היינט ווידער געשטערט געווארען צוליב דער ענטוויקלונג פון דער שטרייק-אקציע, וועלכע האט אין די פריהמארגען-שעה'ן ארומגענומען די רעסטאראציעס, קאוואַרניעס, בארען, ווי אויך א צאל האטעלען. אייניגע שעה זענען אויך געווען געשלאסען די אפטייקען.

פאריזער טאגעבלאט זיך „גלייכגעשאלטעט"?

פאריז, 11 (ספ. טעל.)

„זשורנאל דע דעבא" מעלדעט, אז אין דעם ארגאן פון די דייטשע עמיגראנטען „פאריזער טאגעבלאט", וואס זיין דירעקטאר איז דער בעקאנטער פובליציסט געארג בערנהארד, זענען פארגעקומען אינטערעסאנטע ענדערונגען און נעמליך דער איינגעשטעלטער פון דער דאזיגער צייטונג א רוס, האט בע-זייטיגט בערנהארד'ן, בכדי איהם צו פערהינדערן מיט א פערזענליכקייט, וואס איז פינאנציעל געשטיצט צו דער היטלער-פאליטיק. בערנהארד'ס מיטארבייטער זענען צום צייכען פון סאלידאריטעט ארויסגעטרעטען פון פארלאג און פון מארגען אן געבען זיי ארויס א נייע צייטונג.

—*※*—

קאמף אין ענגלאנד פאר אויך געגען סאנקציעס

לאנדאן, 11 (ספ. טעל.)

דער פארזיצער פון פערבאנד פון די פריינד פון פעלקער-בונד סער ראבערט סעסיל האט פובליצירט געשיקט א צירקולאר, אין וועלכע אלע מיטגלידער ווערען אויפגעפאדערט צו ענטוויקלען א אקציע אין זייערע פארלאמענטען און לגבי זייערע רעגירונגען לטובת דער פערשטארקונג פון די סאנקציעס, וויל נאר אויף דעם וועג קען מען ראטעווען די אונאפהענגיגקייט פון אביסיניען.

אין שייכות מיט דעם דאזיגען צירקולאר האט פינאנץ-קאנצלער נעוויל טשעמבערלען געהאלטען אויף א באנקעט א רעדע, אין וועלכער ער האט ערקלערט: ווען מיר זאלען געהן אויף דעם וועג, וואס עס ווערט אנגעוויזען אין סעסיל'ס צירקולאר וואלט דאס געווען א משוגעת, וואס וואלט געקענט ברענגען א אומגליק.

ארעסטען אין טארן

טארן, 11 (ספ. טעל.)

לויט דער פערארדנונג פון פראקוראר זענען ארעסטירט געווארען אייניגע פערזאן, וואס זענען פערמישט אין די געשעהעניש פון 8 ה. ח. די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז צווישען די ארעסטירטע געפינען זיך פערזאנען, הויפטזעכליך נישט פון טארן.

שווייצארישער נאציאנאל-ראט

אפגעווארפען דעם פארשלאג צוריקצושטעלען די דיפלאמאטישע בעציהונגען מיט ראטען-פערבאנד

בערן, 11 (ספ. טעל.)

דער נאציאנאל-ראט האט אפגעווארפען מיט 96 שטימען קעגען 72 דעם פארשלאג, וואס פאדערט צוריקצושטעלען די דיפלאמאטישע בעציהונג מיט ראטען-פערבאנד אונטער בעדינג, אז ביידע מלוכות וועלען זיך נישט מישען אין די אינערליכע ענינים אויף אנטערצונעהמען די נויטיגע שריט מיט'ן ציל פון אנדערן צד.

Komunikat.

Nie gałki, lecz szyszki Novopin do kąpieli, gdyż jedynie szyszki Novopin dają gwarancję skuteczności, wzmacniają organizm i odmładzają ciało. Żądajcie tylko szyszek Novopin do kąpieli.

געזעץ וועגען געצאהלטע אורלויבן און קאלעקטיווע-אפמאכען אנגענומען מיט 563 שטימען געגען...

פאריז, 11 (ספ. טעל.)

נאך א קורצער בעראטונג אין פארלאמענט מיט 563 שטימען געגען אייניגע אנגענומען ... רען דער פראיעקט וועגען געצאהלטע אורלויבען.

פאריז, 11 (ספ. טעל.)

דער פארלאמענט האט מיט 528 שטימען ... 7 אנגענומען דעם פראיעקט, וואס האט ... צו אונטערשטיצען די ענטוויקלונג פון קאלעקטיוו אפמאכען און מאכען פון זיי א געזעץ, וואס ... לירט די בעציהונגען צווישען די ארבייטס... און ארבייטער.

די זיצונג איז פערענדיגט געווארען ... זייגער אין אוונט. נאך א רעדע פון פרעמיער ... וועלכער האט געהאנדעלט די קאמער פאר ... שטרענגונג, וואס איז געמאכט געווארען ... פון 7 שעה און האט געגעבען פארטעצען ... צונג מארגען, מיט'ן ציל אנצונעהמען דעם ... פון געזעץ וועגען 40-שעה'דיגער ארבייטסוואך.

שאכט געקומען קיין בעלגראד

בעלגראד, 11 (ספ. טעל.)

היינט קומט אן דער פרעזידענט פון ... שער באנק שאכט. ד"ר שאכט בלייבט אין ... צוויי טעג. ער וועט קאנפערירען מיט'ן ... פון דער יוגאסלאווישער באנק.

אראבישע פאנטאזיע

וועגען א יודיש-אראבישען שלום

ירושלים, 11 (יט"א טעלעגראפיש)

אין דער אראבישער צייטונג „פעלעסטין", וואס איז היינט ווידער ערשינען, איז פערעפענטליכט א סענסאציאנעלע מיטטיילונג וועגען א יודיש-אראבישען שלום אפמאך, וואס זאל זיין געשלאסען געווארען.

דער אפמאך זאל זיין געשלאסען געווארען אויף 10 יאהר און ענטהאלט פאלגענדע פונקטען:

1) עס ווערט גאראנטירט די יודען די מעגליכקייט אין משך פון 10 יאהר אריינצוברענגען קיין ארץ ישראל נייע 400 טויזענד יודען, אזוי אז יודען זאלען האבען א באפעלקערונג פון 800 טויזענד מאן און די אראבער 1.200.000.

2) די אראבישע גרונטבאזיצער זאל פער-זיכערט ווערען צו פערקויפען ¾ פון זייער באדען. דאס ¼ וואס וועט ניט פערקויפט ווערען, זאל בעארבייט ווערען לויט די מאדערנסטע אינטענסיווע לאנדווירטשאפטליכע מעטאדען.

3) יודען זאלען בעשעפטיגט ווערען אין דער אראבישער ווירטשאפט און אראבער אין דער יודישער.

4) אין די יודישע אינדוסטריע - אונטערנעהמונגען זאל אין א געוויסער פראפארץ זיין בעטייליגט דער אראבישער קאפיטאל.

צו דער דאזיגער ידיעה גיט צו דער „פעלעסטין" אז דער דאזיגער שלום איז נישט אנגענומבאר פאר קיין איינעם פון די צדדים.

מאסען אנפאלען אויף יודישע קאלאניעס

ירושלים, 11 (ספ. טעל.)

די אראבער האבען לעצטענס אנגעהויבען מאסען-אטאקען אויף פאטרולען און יודישע קאלאניעס, איבעריגענס אהן א גרעסערן ערפאלג. די אראבישע באנדעס שטעלען א פערדיטעטערן ווידערשטאנד די מיליטערישע אפטיילונגען. די טעלעפאן-ליניעס זענען ווייטער איבערגעשניטען. אויף א יודישע קאלאניע אין ירדן-טאל איז בעפאלען א באנדע פון 1000 אראבער. דער נייער סעקרעטאר פון אראבישען קאמיטעט וואס האט פערנומען דאס ארט פון סעקרעטאר, וואס איז פערשיקט געווארען, איז בעקאנט אלס א מענש פון עקסטרעמע איבערצייגונגען. די מאנאווערען זענען ווייטער געשלאסען, נישט קוקענדיג אויפ'ן פער-בויט, וואס פאדערט זיי צו עפענען. די אראבישע קאר-טאליקען האבען בדעה צו בעטען די אינטערווענץ פון פויבסט, דיפראמאטען — פיום ארציבים-קופ פון קאנסטאנטינאפעל.

אויפגעריסען א משאות צוג

ירושלים, 11 (ספ. טעל.)

אויף צפון פון לוד האט מען אויפגעריסען א משאות-צוג, וואס איז געגאנגען פאר א צוג מיט א אפטיילונג ענגליש מיליטער. קיין מענשליכע קרבנות איז נישט געווען.

ירושלים, 11 (ספ. טעל.)

אויף דעם אפשניט פון דער באהן-ליניע ביי טול-כרם, וואו די טעראריסטען האבען ארויסגערופען א באהן-קאטאסטראפע, האט מען ארויסגעשיקט טאנקען. די קאמוניקאציע צווישען ירושלים קיין חברון איז איבערגעריסען געווארען צוליב דעם צושטערען די בריקען.

באמבע אין חיפה

ירושלים, 11 (ספ. טעל.)

אין תל-ליטווינס, יפו, לידא האט דאס מיליטער געמוזט בענוצען געווער צוליב די אטאקירענדע אראבער. אין א אראביש געשעפט אין חיפה האט עקספלאדירט א באמבע, אנמאכענדיג נישט קיין גרויסען שאדען. עס איז ארעסטירט געווארען אן אראב, ביי וועלכען מען האט געפונען א באמבע ענליך צו די, וואס איז געווארפען געווארען אין געשעפט.

קאמיטעט צו העלפען געליטענע

תל-אביב, 11 (יט"א טעלעג.)

דא איז געשאפען געווארען א קאמיטעט צו העלפען די געליטענע פון די לעצטע געשעהענישען, בראש פון קאמיטעט שטעהען דיזענגאף און אוסישקין, דער קאמיטעט וועט ארויסגעבען הלוואות בויען נייע הייזער א. א. וו.

שוץ פאר די יודישע ישובים

פאדערען די צענטראלע יודישע אינסטיטוציעס

ירושלים, 11 (יט"א טעל.)

די צענטראלע יודישע אינסטיטוציעס האבען זיך ווידעראמאל געווענדעט צום הויך-קאמיסאר וואוקאפ וועגען שוץ פאר די יודישע ישובים און ס'זאלען ענערגישער אונטערדריקט ווערען די טע-ראריסטישע אקטען.

ווידער ערשינען דער פעלעסטין

ירושלים, 11 (יט"א טעל.)

היינט איז ווידער ערשינען די גרויסע אראבישע צייטונג „פעלעסטין", ס'זענען פערבאטען געווען אלע פעריאדישע אויסגאבעס, וועלכע ערשינען אויפ'ן ארט פון דער פעריבאטענער ... בישער צייטונג.

פאדערונג פון אינדוסטריעל פערבאנד צו דער רעגירונג

ירושלים, 11 (יט"א טעלעגראפיש)

דער פערבאנד פון די ארץ ישראל אינדוסטריעלער האט זיך געווענדעט מיט א פאדערונג צו רעגירונג, אז עס זאל ערמעגליכט ווערען די ... לע אויסבויען פון תל-אביב'ער פארט און ... ווי אמגיכסטען צוריקגעשטעלט ווערען די ... אין לאנד.

די בעראטונג פון די מיטגלידער פון ... קאמיטעט, וואס געפינען זיך אין לאנד און ... זאלט פארקומען מאנטאג, איז אפגעלעגט ...

בעריכט פון דער ארץ-ישראל רעגירונג פאר'ן יאהר 1935

לאנדאן, 11 (יט"א טעלעגראפיש)

עס איז פערעפענטליכט געווארען דער ... פון דער ארץ-ישראל רעגירונג פאר דער ... קאמיסיע פארן יאהר 1935. דער בעריכט ... לגמרי נישט די לעצטע געשעהענישען.

דאס נייע בוך
זי שפילט ווייטער
פיעסע אין 3 אקטען, 4 בילדער
— פון —
ח. י. בזשוסטאווסקי
צו בעקומען אין דער אדמיניסטראציע פון „נייעם פאלקסבלאט"
פיעטריקאווער 21.

Dr.
Wołkowyski
ציגעל-גאס 11, טעל. 238-02
ספעצ. פאר טריפער, סיפילים און הויט-קראנקה.
בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע
נעמט אן פון 8—11 ביי טאג און 4—9 אוונט

RIALTO
דאס מעכטיגסטע מיים-טערווערק פון סעזאן
דער פערטיליגטער
(POTĘPIENIEC)
אין דער הויפטראלע:
Victor Mc. Laglen
רעזשי: John Ford
דער דאזיגער פילם איז אנערקענט געווארען אין אמעריקא און אין אייראפע פאר דעם בעסטען אין דעם יאהר.

די טראַגעדיע פשיטיק פאַר'ן ראַדאָמער געריכט

מאָמענטען פון די פערהאַנדלונגען

היינט האָט זיך אונז בעקענט אויסדוכטען אין ייכטס-זאַל, אַז פון הערשענבערגס לייוועַנטס און נקאָווסקי'ס בילדער האָבען זיך אַריינגעריסען ן דער וועלט מענשען, נישט אַזוי זייט לעבעדיגע נוסס'דיגע, אַלץ אונענדליך טרויעריג, אונענדליך אַגישע געשטאַלטען מיט פערזעצט בלוט אויף שטערענס און דעם וואַנדער-זאַק אויף די פּליי ס. ווייל ערשט היינט איז געקומען צום וואָרט פשיטיקער פּראָצעס פשיטיק אַליין, דאָס דאָ- ע אומגליקליכע, אין דער ערשטער שורה פון שולדיגונגס-אַקט דערמאָהנטע שטעטעל, וואָס הלט אַן ערך 3000 איינוואוינער, דערונטער כמעט פּראָצענט יודען...

פאַר דעם עדות-פּולט זענען אַדורך 30 קרבנות די געשעהענישען, 30 יודען, וואָס זענען גע- ונגען צווישען שפּיטאָל, געריכט און... בית-עלמין.

און אויב דער פאָרזיצענדער האָט ערלויבט ים, דער שרעקליך-פּעראַרימעטער, גייסטיג און יש-צובראָכענער פייגה שוך אָפּצוגעבען איהרע קלערונגען אין אַ זיצענדער פּאָזיציע — איז דאָס נאָר אַ סימן, אַז באַח זי אַליין איז געטראָפען וואָרען מיט אַ שטיין אין קאָפּ, און דער עדות קען נישט שטעהען אויף די פיס, גאַנץ פשיטיק גאַנצע אין 90 פּראָצענט יודישע שטעטעל, זיך אין איצטיגען מאָמענט נישט האַלטען מיט נע כחות אויף דער אויבערפלאַך...

דאָס הייסט נישט, אַז נאָר דער אומגליקליכער שטיקעל די טרעהרען אין האַלז יעדעס העכערע פון פּערצווייפלונג, יעדעס שטאַרקערע וואָרט פּראָטעסט... דער פּראָטעסט פון צוטרעטענער שליכער ווירדע... פון דעם פּראָטעסט, וואָס אַ אָפּשפּיגלונג פון דעם געבאָט: „לא תרצח"!

ערשט היינט, אין זיבעטען טאָג פון פּראָצעס, האָט לויט דעם העכסטען וואונש פון די קעס און דער יודענפרעסערישער פּובליציסטיק ווערען „אַ גרויסער פּראָצעס פון פּאָלאַ- מיט יודען", איז ערשט איצט געקומען צום יין, אַז די שטראָפענדע האַנד פון דער גערעכ- קייט וועט מוזען רופען צו לעגאַלער אָרדנונג די אָסטויביגע. די בעוואוסטזיניג אונבעוואוסט- תלינים און וועט מוזען געפינען אַן ענטשע- ג פאַר די קרבנות.

און נאָך עפּעס האָט זיך געקענט ערשט היינט שוויזען. מיר האָבען היינט געקענט האָבען דעם דוק, אַז אין פשיטיקער פּראָצעס האָבען זיך שט אַרויסגעזאָגט די געשוואוירענע עקספּערטען די 43 בעשולדיגטע קריסטען. איז דאָך דאָס ביז איצטיגע ערקלערונגען, וואָס פיהלען אויס טאָג פון זשמודנער אַרבייט פון די הויכע פאַק- רען פון די גערעכטיגקייטס אויסמעסטונגען ען כמעט אַ אַבסטראַקטע כמעט טעאָרעטישער סיוום אויף דער טעמע פון דער כלומרשטער פערישער שטימונג פון דער יודישער בעפעלקע- אין פשיטיק. יענע ערקלערונגען, וואָס זענען געגעבען געוואָרען דורך מענשען קרעפטיגע, פול מיט און — אויב מיר ווילען בענוצען דאָס מאָ- נע פּאָליטישע וואָרט — פול אין בעוואוסטזיין זייער „ווירטשאַפטליכער אויבער-מאַכט", זענען געוועזען אַנ'ענטוויקלונג: פון די טעזען וועגען „יודישער נקמה", זייער „פערכאַפּערישקייט", פערטרייבונג", „צו שטאַרקער שלאָגפערטיגקייט" א. ז. וו. ווען נישט דער אויספרובירטער טאַקט פאָרזיצענדען, וואָלט זיכער געקומען צו אָפּהאַנד- לען איבער די פּראָגראַמען פון די יודישע פּאָ- שע גרופּירונגען. און די בערימטע „יודענקע- " גאַדזינסקאַ — אַ פשעקופּקע פון פשיטיקער , וואָס קען אויססילאַביזירען, כלומרשט אַ ען זאַץ „מעט מאכע אַ פּאַרישע כאַסינע", , פון דער פּראָטעקציע פון אַדוו. קאָוואַלסקי, פּען געוועזען אַרויסצוגעבען אויף דעם געביט ערפליכטענדע מיינונג.

ערשט אין זיבעטען טאָג פון פּראָצעס איז מען אין דער ספערע פון ריין-עמפּירישע זאַכ- ס... ערשט איצט האָט מען אונז געוויזען גאַנצען עקספּערימענטאַל-מאַטעריאַל: די פשי- יודען, וואָס זענען שווער געפּרובט געוואָרען לעבען.

מען האָט אונז בעוויזען די נאָך אַלץ נישט צו- שטעלט געוואָרענע זייט יענעם שרעקליכען טאָג שרה באַרנשטיין; זי האָט נאָך איהר נע גלייכגעוויכט נישט געווינען; לאַנג קעמפּט דער מורא, ביז זי זאָגט אַרויס איהר וואָרט פּאַגראָם. און וועלכע וועט בעקעמפען דעם צופלוס פון טרעהרען, ווען זי דאַרפט זיך אָהנען אין איהר וועהטאָגליכען אַפעל צו די רגער:

— שענקט מיר דאָס לעבען! שענקט מיר דאָס ען!

מען האָט אונז געוויזען דעם אונטערדריקטען מענש פון קליינעם שטעטעל — ישראל שעוויטש, וועמען „עס אינטערעסירט שוין שט", זייט ער האָט זיך דערוויסט, אַז אין היי- פשיטיק, אַז „פאַר דער הייליגער נאַציאָנאַ- זאַך", מוז ער, פשיבישעוויטש, וועג'ן שוועס- טער, מוז האָבען אַ צובראָכענע האַנד, בלייבען אַנ'אינוואַליד ביז צום סוף פון זיין ליך לעבען.

מען האָט אונז געוויזען גיטעל מינקאָווסקאַ, וועלכער די מיטבירגער האָבען זיך געזאָגט מיט'ן — האַלט זי! זי איז אַ יודישקע!

וועלכער מען האָט נישט געשפּאָרט דעם אָנבליק פון טויטען קערפּער פון איהר שוואָגער און נישט די אָנוועזענהייט אין דעם קאָרידאָרעל פון דער דעמאָלירטער וואוינונג. וואו חיה מינ- קאָווסקאַ האָט אין גסיסה-פיין אָנגעוויזען אויף דעם שמיד ראָגאַלסקי, און אַרויסגעזיפּצט איהרע לעצטע ווערטער אויף דער ערד:

— ער וועט אַלץ וויסען!

מען האָט אונז געוויזען חיה פרידמאַן, וואָס האָט קוים געשלעפּט די פיס, וועלכע האָט באַלד נאָך דער קימפּעט, געמוזט זיך אַראָפּרייסען פון שמערצענס-בעט, בכדי מיט'ן אייגענעם קערפּער צו שיצען איהר ניי געבוירען עופה'לע.

און ענדליך — האָט מען אונז אויך געוויזען א שאָטען פון אַ מענש: יענע שוואַנקענדע, פערחלשטע פון ווייטאָג און ערשעפּונג פייגה שוך, וועלכע איז דאָך נאָך מיט אַ קורצע צייט צוריק געווען אַ העלדישע פרוי, פעהיג זיך אַקעגענצושטעלען דעם גאַנצען צעבושעוועטען מענשען-מבול, וואָס האָט בעדראָהט דאָס לעבען פון איהרע אַכט קינדער. מיט אַ וועהטאָגליך, נאָך דריי שרעקליכע קלעפּ אין קאָפּ, מיט אַ צושמעטערטען חוט-השדרה, האָט זי אַרויסגעזאָגט פאַר'ן געריכט איהר „איך בעשולדיג" — די שרעקליכסטע פון אַלע בעשולדיגונגען וואָס האָבען זיך ווען עס איז געהערט אין טעמפּעל פון רעכט און גערעכטיגקייט: — בעסער וואָלט געווען, ווען מען וואָלט מיך דערהרגעט, איידער איך זאָל בלייבען אַזאַ קאַליקע.

נישט אַנדערש. ערשט אין זיבעטען טאָג פון פשיטיקער פּראָצעס האָט מען ערטיילט אַ וואָרט — פשיטיק. ג. פ.

א לאָס געקויפט ביי קאַפטאַל'ן
ווערט אַ פּאָטענטאַט אין לאַנד אַריין פון גליק און וואוילשטאַנד.
דאָס בעווייזען וועגען דעם אַמעסטען די גרויסע צאָהל געווינסען, וואָס פאַלען דאָרט אָפּ.
ביי קאַפטאַל'ן
אין געפאַלען 2 מאָל צו
מיליאָן זל.
אין דער 26-טער און ביי דער 31-טער לאָטעריע
צוליב דער דערנעהנטערונג פון דער ציהונג פון דער 1-טער קלאַס, וואָס עס הויבט זיך שוין אָן דעם 18-טען ד. ח. ראַטען מיר צוציאיילען זיך מיט'ן קויפען אַ לאָס אין דער גליקליכער קאָלעקטור פון
KAFTAL
Łódź, ul. Piotrkowska 54.
בריפליכע בעשטעלונגען ווערען ערלעדיגט תיכף. קאָנטאָ P. K. O. 304.761.

די האָפנונג פון דריטען רייך צו צוקלאַפּען די קליינע קאָאַליציע איז נישט געלונגען

אין בוקאַרעשט איז איצט פאָרגעקומען א וויכטיגע פּאָליטישע קאָנפערענץ. עס האָבען זיך אין איהר בעטייליגט: דער טשעכאָסלאָוואַקישער פּרע- זידענט בענעש, דער רומעניש קעניג קאַראָל און דער פּרינץ רעגענט פון יוגאָסלאַוויען פּאַוועל. די פּאַריזער פּ. נ. שרייבט וועגען דער קאָנפערענץ פאָלגענדעס:

די געזעלשאַפטליכע מיינונג נישט נאָר אין פראַנקרייך נאָר אויך ווייט מחוץ איהרע גרעניצען, איז אַזוי פערנומען מיט די געשעהענישען אין פראַנקרייך, אַז די בוקאַרעשטער קאָנפערענץ רופט נישט אַרויס דעם אינטערעס וועלכע זי פערדינט אָהן שום ספק. אויב די סעסיע פון די בעשטענדיגע אָר- גאַנען פון דער קליינער קאָאַליציע און די צוזאַמענ- קונפט פון די אויסערן מיניסטאָרען פון טשעכאָסלאָ- וואַקיען, יוגאָסלאַוויען און רומעניען זענען געוואָרען א געוועהנליכע ערשיינונג, איז אָבער די בעראַטונג פון די העכסטע פיהרער פון די דאָזיגע מלוכות און נעמליך פון בענעשן, קעניג קאַראָל און פּרינץ רע- גענט פּאַוועל — זעהר אַ זעלטענער פאַקט, און שוין דאָס בלויזע צוזאַמענרופען אַזאַ בעראַטונג איז אַ פּאָליטיש געשעהניש פון ערנסטער בעדייטונג.

גאַנץ ריכטיג האָט בעמערקט אַ פראַנצויזישער פּובליציסט: מען וואָלט געקענט צוזאַמענשטעלען גאַנצע בענדער פון די צאָהלרייכע אַרטיקלען און מעלדונגען אויף דער טעמע וועגען דעם אונפערמיידליכען צופאַלען פון דער קליינער קאָאַליציע, וואָס האָבען זיך בעוויזען אין דער אייראָפּעישער פּרעסע אין די לעצטע 16 יאָהר, נישט קוקענדיג אויף די סיסטעמאַטישע דעמענטיס, הערען נישט אויף די קלאַנגען וועגען קריזיס פון דאָזיגען בלאָק, וואָס שפּילט אַזאַ וויכטיגע ראָלע אין אָבהיטען דאָס גלייכגעוויכט אין דער נאָך-מלחמהדיגען אייראָפּע. געוועהנליך האָבען די קלאַנגען קיין שום ערנסטען יסוד, און זיי ווערען פערשפּרייט דורך געוויסע קרייזען, וואָס זענען פעראינטערעסירט אין דער אָפּ- שוואַכונג פון דער קליינער קאָאַליציע, וואָס איהר פעסטקייט איז אַ מניעה צו דער פערווירקליכונג פון זייערע רעוויזיאָניסטישע פּלענער.

אָבער אין איצטיגען מאָמענט פיהרט דייטש- לאַנד געוואַלדיגע אינטריגעס מיט'ן ציל צו דער- גרייכען אַ אינערליכע צעפאַל פון דער קליינער קאָאַליציע און אַריינציהען איינציגע פון די מלוכות, וואָס געהערען צו דער קליינער קאָאַליציע און זע- נען נישט דירעקט בעדראָהט מצד דעם דריטען רייך, אין קרייז פון איהר השפּעה. די בערלינער דיפּלאָ- מאַטיע פּרובירט אויסצונוצען צו איהרע צילען די ענטוישונגען, וואָס זענען אַרויסגערופען געוואָ- רען דורך געוויסע וואַקלענישען פון דער פראַנצוי- זישער און ענגלישער פּאָליטיק, דורך דער אָפּשוואַ- כונג פון פּרעסטיזש פון דער פעלקער-ליגע צוליב'ן אדורכפאַל אין איטאַליעניש-אַביסינישען קאָנפליקט א. אַ. וו. אין אַזאַ מאָמענט איז בעזונדערס געווען אויף דער צייט די דאָזיגע אימפּאָזאַנטע דעמאָנ- סטראַציע פון איינהייט און אינערליכע צוזאַמענגע- בונדענקייט פון דער קליינער קאָאַליציע, וואָס עס האָט מיט זיך פאָרגעשטעלט די קאָנפערענץ אין בוקאַרעשט.

די בעראַטונגען צווישען די פיהרער פון די מלוכות פון דער קליינער קאָאַליציע ביי דער בעטיי- ליגונג פון די אויסערן מיניסטערס, קומט פאָר אין אַ מאָמענט, ווען די פעלקער-ליגע, דערווייל דער איינציגער, הגם ווייט נישט פולקאָמער אינטערנאַ- ציאָנאַלער אָרגאַן, וואָס שטעהט אויף דער וואַך פון שלום, לעבט אדורך אַ טיפען קריזיס, און ווען אונטער דער דראָהונג געפינען זיך די שלום אָפּמאַכען אויף וועלכע עס שטיצט זיך דאָס איצטיגע גלייכגעוויכט פון אייראָפּע. אויף דער בוקאַרעשטער קאָנפערענץ איז געווען בעטראַכט געוואָ- רען דער גאַנצער קאָמפּלעקס פראַגען, וואָס זענען געבינדען מיט דער פערלעצונג פון לאָקאַרנאָ אָפּ- מאַך און מיט דעם איטאַליענישען נצחון איבער אַבי- סיניען — בעזונדערס די פראַגען וועגען ווייטער- דיגען גורל פון די סאַנקציעס און פּראָיעקט רעפאָרם פון דער פעלקער-ליגע אָפּמאַך, נישט ווע- ניגער אויפמערקזאַמקייט איז געווידמעט געוואָרען די פּראָבלעמען, וואָס ריהרען דירעקט אָן די אינ- טערעסען פון צענטראַל-אייראָפּע. דער לעצטער וויזיט פון שושניגען ביי מוסאָליני האָט ווידער געגע- בען אַ סיבה צו קלאַגען וועגען דער צוריקשטעלונג פון די האַבסבורגער אין עסטרייך. אין דערזעלבער צייט הערען נישט אויף די קלאַנגען וועגען „אַנשלוס" די פראַגען וועגען דער בעציהונג צו ראַטען פער- באַנד, וואָס איהר דיפּלאָמאַטישע ראָלע אין אייראָפּע ווערט אַלס מעהר אַקטיוו, די פראַגע פון דער רע- מיליטאַריזאַציע פון די דאַרדאַנעלען איז אין בוקאַ- רעשט אויך בעריהרט געוואָרען.

שוין אין די רעדעס, וואָס האָבען געהאַלטען קעניג קאַראָל, פּרינץ רעגענט פּאַוועל און פּרעזי- דענט בענעש, האָט זיך דייטליך אַרויסגעוויזען די זיכערקייט פון דעם אָפּמאַך פון דעם אָפּהיטען די אינערליכע פעסטקייט און גאַנצקייט פון דער קליי- נער קאָאַליציע. נאָך דייטליכער האָט עס בעוויזען דער קאָמוניקאַט, וואָס איז פערעפענטליכט געוואָרען נאָך דער צווייטער בעראַטונג אין וועלכען עס ווערט אָנגעוויזען, אַז אין אַלע פראַגען איז פעסטגעשטעלט געוואָרען אַ איינשטימיגקייט און עס איז בעשטימט געוואָרען אַ פולשטענדיגע איינהייט פון דער אַקציע. דער אומשטאַנד, אַז אין די נאָהענסטע טעג איז בע- שלאָסען געוואָרען צוזאַמענצורופען א בעראַטונג פון די שעפען פון די גענעראַל-שטאַבען פון טשעכאָ- סלאָוואַקיען, יוגאָסלאַוויען און רומעניען, איז דער בעסטער בעווייז, אַז די לאַקאָנישע מעלדונג, בע- דייטעט אַ סך מעהר ווי אַ געוועהנליכע אָפיציעלער פּראָטאָקאָל.

די בוקאַרעשטער קאָנפערענץ האָט בעוויזען, אַז די האָפנונג פון איניגע אייראָפּעאישע קרייזען אויף אַ אינערליך צעפאַלען פון דער קליינער קאָ- אַליציע זענען אויך דאָס מאָל נישט מקוים געוואָ- רען, און אַז דער דאָזיגער ציל, ווי עס האָט זיך אויסגעדריקט בענעש, אויף וועלכען עס האַלט זיך דער גאַנצער אייראָפּעאישער בנין בלייבט אונער- שיטערט".

פונוואַנען נעמען די אַראַבער געלד אויף דער טעראָר-אַקציע

ירושלים (יט"א). מען האָט ביז איצט נישט געקענט דערגעהן אויף זיכער, וועלכע קוועלען שפּייזען דעם אַראַבישען שטרייק-קאָמיטעט מיט די נויטיגע פינאַנסיעלע מיטלען. ווי בעקאַנט, האָ- בען די גרויסע ענגלישע צייטונגען גאַנץ אָפען בעשולדיגט די איטאַליענישע רעגירונג, אַז זי האָט אַ גרויסען חלק אין די איצטיגע אונרוהען, אָבער בעווייזען דאָס מיט פאַקטען איז נישט געווען מעג- ליך. מיט עטליכע טעג צוריק האָט זיך אָבער פער- שפּרייט אַ קלאַנג אין א"י, אַז פון ביירוט און סיר- יען האָט אַנ'איטאַליענישע געהיימע צענטראַלע א"י בערגעשיקט דעם אַראַבישען שטרייק-קאָמיטעט 5 טויזענד פונט, אָבער אויף ווי ווייט דאָס איז אמת, איז נישט געלונגען פעסטצושטעלען. אַנדערע ווי- דער האָבען איבערגעגעבען, אַז פון אַלעקסאַנדריען און עגיפּטען האָבען איטאַליענישע אַגענטען איבער- געשיקט די פיהרער פון אַראַבישען שטרייק א סומע פון 12 טויזענד פונט. — אָבער דעם אמת האָט מען אַלץ נישט בעקענט דערגעהן.

איצט קומט דער „דואר היום" און גיט אי- בער פון זיכערע קוועלען פאָלגענדע פּרטים וועגען איין קוואַל, וואָס האַלט אויס דעם אַראַ- בישען שטרייק.

אין אָנהויב פון דער איטאַליעניש-אַביסינישער מלחמה, דערצעהלט דער „דואר היום", האָבען זיך אין פערשידענע לענדער געבילדעט פּראָ-אַביסי- נישע קאָמיטעטען אויף צו קלייבען געלט פאַר אַבי- סיניען. אָט די קאָמיטעטען האָבען צונויפגעקליבען גרויסע סומען געלד און אַ טייל דערפון איבערגע- שיקט קיין אַביסיניען, און פאַר אַ טייל פון דעם געלד האָבען זיי זי פערזאָרגט מיט אַמוניציע. צווישען די לענדער, וואו אַזעלכע קאָמיטעטען האָבען זיך געבילדעט, איז אויך געווען עגיפּטען, דער עגיפּ- טישער פּראָ-אַביסינישער קאָמיטעט האָט צונויפ- געקליבען עטליכע צעהנדליג טויזענד פונט און פון צייט צו צייט פלעגט ער איבערשיקען גרעסערע סומען קיין אַביסיניען.

אָבער גלייך נאָכדעם, ווי דער קריג אין אַבי- סיניען האָט זיך פערענדיגט, און איטאַליע האָט פערנומען אדיס-אַבעבא, האָבען די פּראָ-אַביסינישע קאָמיטעטען אָפּגעשטעלט זייער טעטיגקייט און אַ טייל פון זיי האָט די פערבליבענע געלדער אָפּ- געגעבען אויף פילאַנטראָפּישע אַנשטאַלטען.

אין דער קאַסע פון עגיפּטישען פּראָ-אַביסי- נישען קאָמיטעט זענען פערבליבען העכער 10 טויזענד פונט, האָט דער פאָרזיצער פון דעם דאָזיגען קאָ- מיטעט גלייך פערטיילט פיל געלד צווישען די סוח- רים, קרעמער, שאָפערן, לאַסט-טרעגער און אַנ- דערע, וועלכע האָבען געדראָהט, אַז זיי ברעכען אָפּ דעם שטרייק, אויב מ'גיט זיי נישט קיין שטיצע, בעשלאָסען איבערצוגעבען דאָס גאַנצע געלד דעם „אַראַבישען נאַציאָנאַל-ראַט" אין א"י און נאָך צוצוגעבען פון זיין קעשענע 2,000 פונט. פון דעם דאָזיגען געלד האָט דער אַראַבישער קאָ- מיטעט גלייך פערטיילט פיל געלד צווישען די סוח- רים, קרעמער, שאָפערן, לאַסט-טרעגער און אַנ- דערע, וועלכע האָבען געדראָהט, אַז זיי ברעכען אָפּ דעם שטרייק, אויב מ'גיט זיי נישט קיין שטיצע.

ווי דער „דואר היום" ווערט ווייטער געוואויר, האָט דער מוזולמענישער יוגענד-פערבאַנד אין עגיפּ- טען איבערגעשיקט די טעג דעם אַראַבישען נאַציאָ- נאַלען ראַט 3,000 פונט אויף די הוצאות פון שטרייק.

ארץ־ישראל אין איצטיגן מאמענט

פֿון אונזער ספעציעלען שליח
סט. געלבארד

אין די נאָרמאַלע פֿרידענס־צייטען איז זיך פשוט שווער פֿאָרצושטעלען, אַז די אַראַבישע שנאה צו דער יודישער בעפֿעלקערונג אין ארץ־ישראל זאל ווען עס איז קענען אָנגעהמען אַזעלכע שאַרפֿע פֿאָרמען ווי איצט.

די אראבער, וועלכע האָבען אויף דער יודישער קאָלאָניזאַציע געמאַכט גאָר גוטע געשעפֿטען, וועלכע האָבען זיך אַ דאַנק די יודען צוגעפּאַסט דירעקט מיט דער נייער קולטור און מיט דער מערב־ציוויליזאַציע, וועלכע האָבען זיך ארייגעקומען אין די פֿאַבריקען און אַלע אַרבייטס וואַרשטאַטען — האָט בען געקענט האָבען פֿאַר די בויער פֿון פאַלעסטינע נאָר דאַנקבאַרקייט. די שכנות׳דיגע און באמת פֿריינדשאַפֿטליכע באַציהונגען פֿון די יודען מיט די אראבער האָבען טיילווייז איבערגעלעבט דעם איצטיגען קריגס צושטאַנד און נישט איינמאָל הערט מען וועגען ריהרענדע ערשיינונגען פֿון לאָיאַליטעט און פֿריינדשאַפֿט. ליידער זענען עס נאָר אויסנאַהמען. די אַראַבישע מאַסע, אָנ׳אויפֿגעהעצטע און פּאָליטיקירענדע, וועלכע שטעהט אונטער אַ שטאַרקען איינפֿלוס פֿון די דייטשע און איטאַליענישע עמיסאַרען, לעבט אינטענסיוו איבער דעם איצטיגען אַנטי־ענגלישען אויפֿשטאַנד, דעם גענעראַל־שטרייק, וועלכער דויערט שוין 7 וואָכען און אויך די אַקציע פֿון ציווילער נישט־געהאָרכזאַמקייט בנוגע דער ענגלישער מאַכט.

דאָס אַראַבישע פֿאָלק, אָרימע נויטליידענדע, וועלכעס לעבט פּאַראַזיטיש אויפֿ׳ן אָרגאַניזם פֿון נייעם ארץ־ישראל, האָט זיך רעוואָלטירט, האָט זיך איינגע׳עקשנט און קעמפֿט. די אַראַבישע פֿאָלקס־מאַסען גיבען זיך אָפּ אַ חשבון דערפֿון, אַז דער קאַמף איז אַ פֿערשפּילטער, אַז די כוחות פֿון דער יודישער בעפֿעלקערונג זענען גרעסערע און — ווי ס׳האָט בעטאָנט אין אַ געשפּרעך מיט מיר איינער פֿון די געבילדעסטע אראַבער — אַז די בעשטימונג פֿון דער מוסולמענישער בעפֿעלקערונג איז די הארמאָנישע צוזאַמענאַרבייט מיט די יודען.

וועגען וואָס האַנדעלט זיך, אַלזאָ? פֿאַרוואָס הערט נישט אויף די סאַבאָטאַזש־אַקציע, פֿאַרוואָס דויערט דער גענעראַל־שטרייק און דער בונט געגען דער מאַנדאַט־מאַכט?

אויפֿ׳ן גאַנצען אָריענט איז שטאַרק געוואַקסען די פּאַן־אַראַבישע בעוועגונג. די כוואַליע פֿון אַגיטאַציע, וואָס איז אינספּירירט דורך אויסלענדישע פֿאַקטאָרען, נעהמט סיסטעמאַטיש ארום אַלץ ברייטערע קרייזען און מיט זייער פֿערנעהם נעמען זיי ארום אַלע אַראַבישע ישובים. דאָס געלד פֿון אויסלענדישע פֿאַקטאָרען פֿליסט אין די קאַסעס פֿון די נאַציאָנאַליסטישע אַראַבער און טעראָריסטישע „יאַטשעיקעס“, וועלכע ווערען אויך פֿערזעהען מיט געוועהר און אַמוניציע. די דעמאַגאָגיע פֿון דער אַראַבישער גייסטליכקייט און ספּעציעל פֿון מופֿטי אין ירושלים פֿייערט טריומפֿען. יעדער גאָטעסדינסט אין די מעטשעטען ענדיגט זיך מיט אַ פּאָליטישער רעדע פֿון מופֿטי אין וועלכער ס׳ווערען בענוצט פֿאָלגענדע ווערטער: „אַלאַה האָט מיך געהייסען אייך זאָגען געהט אַרויס אין גאַס דעמאָנסטרירען“. די גלויביגע נעהמען דאָס אָן פֿאַר אַ גוטער מטבעה און טראָגען דעם לאָגישען דענקען און טראָגען די אייגענע איבערצייגונגען, פֿיהרען זיי בלינד אויס „די בעפֿעהלען“ פֿון אַלאַה.

די דרייסטקייט פֿון די אַראַבישע טעראָריסטען איז צו בעוואונדערען. זי האָט בעוויזען צו פֿערוואַנדלען דעם פּחדנות׳דיגען אַראַבער אין אַ פֿערעקשנ׳טען בונטאָווטשיק, וועלכער קוקט נישט אויף קיין שום שוועריגקייטען. וועגען די אַראַבער דערצעהלט מען, אַז ווען זיי ווילען בערויבען אַ פרדס און צוגעבינען עטליכע צעהנדליג פּאָמעראַנצען פֿאַר צוויי פּיאַסטער — לויפֿען זיי אין פֿעלד צו 5 און 6 נאַכט און צום סוף דערשרעקען זיי זיך און אַנטלויפֿען פֿון דער „אַרבייט“ פֿון אַ ווינטען־בלאָז, רעזיגנירענדיג פֿון „געשעפֿט“. די אַראַבישע גנבים קומען צוריק, דערנעהנטערן זיך צום פּרדס געהען צו מיט 5 אָדער 100 מעטער צום ציל פֿון דער עקספּעדיציע, אָבער ציהען זיך צוריק שטענדיג אויף אַ קילאָמעטער.

די פּחדנים בעווייזען איצט וואונדער פֿון דרייסטקייט. נישט קוקענדיג אויף דעם אויסנאַהם - צושטאַנד, ריזיקירען זיי מיט׳ן אייגענעם לעבען, בעוואַרפֿענדיג די ענגלישע זעלנער מיט שטיינער, בעשיסענדיג זיי פֿון ביקסען און רעוואָלווערען און וואַרפֿענדיג אויף זיי פּעטאַרדעס. אויך אין גליל העליון געהען די אַראַבער אין די שפּורען פֿון זייערע ברידער אין ירושלים און יפֿו, איבערחזרענדיג די אַטענטאַטען אויף די באַהנען און אויף די ענגלישע זעלנער, וועלכע קאָנוואָירען די באַהנען.

די מאַנדאַטען־רעגירונג הויבט אָן צו זיין טעטיג. אָבער זי טוט דאָס מיט אַנ׳ענגלישער פֿלעגמאַטישקייט, פּאַמעליך און נישט דעציד׳רט. וועגען אַנ׳ענערגישען דערשטיקען די אונרוהען, וועלכע האָבען אָנגענומען די פֿאָרמען פֿון אַ פֿאַרמעלען אויפֿשטאַנד איז דערווייל נישט פֿערהאַן קיין רייד.

די קאַמפֿען דויערן ווייטער, נאָך אין אַ שטאַרקערן פֿערנעהם ווי ביז איצט. ס׳איז אָבער אַ פֿאַקט, אַז די מלחמה קומט פֿאַר נישט אויף די יודישע געביטען, נאָר אין די קרייזען, וואָס זענען בעוואוינט אויסשליסליך דורך אַראַבער. ס׳טרעפֿען זיך אמת אונטערצינדונגען פֿון פֿעלדער און יודישע גערטנער, אָבער ס׳איז שווער אָפּצושטעלען די דאָזיגע אַקציע. די וואַכען אויף די קאָלאָניעס זענען נישט בכוח אָפּצוהיטען די גרויסע אַגראַר־שטחים פֿעלדער, גערטנער און פּרדסים. די אַראַבער פֿיהרען אָבער זייער אַקציע אין דער נאַכט, און ס׳איז נאָך נישט געווען קיין פֿאַל, אַז זיי זאָלען האָבען די חוצפה אָנצופֿאַלען אויף אַ קאָלאָניע אָדער יודישען קיבוץ בייטאָג און זיך צו שטעלען אין אַן אָפֿענעם קאַמף. די נישט־בעדייטענדע אַראַבישע אָנפֿאַלען אויף די צפֿון׳דיגע קאָלאָניעס, אָדער אין צענטער פֿון פּאַלעסטינע — אין עמק, זענען מוטיג אָפּגעשלאָגען געוואָרען דורך חלוצים און קאָלאָניסטען, דערביי זענען כמעט שטענדיג די פֿערלוסטען מצד די אָנפֿאַלער געווען פֿיל גרעסער ווי אויף דער זייט פֿון די יודען.

מי׳ האָבען גערעדט מיט די קאָלאָניסטען אין חדרה, בית אלפֿא א.א. זיי האָבען ערקלעהרט, אַז זייער אַרבייט קומט פֿאָר נאָרמאַל, אַז זיי האָבען נישט די מינדעסטע מורא. זיי ווערען אָבער ערשעפּט דורך דעם שטענדיגען וואַכען מיט געוועהר אין האַנד. די אַקטען פֿון סאַבאָטאַזש צווינגען די אַרבייטער אויף די קאָלאָניעס צו רעזיגנירען פֿון שלאָף. 10 שעה פֿון שווערער אַרבייט אויפֿ׳ן פֿעלד, קוים 5 שעה שלאָף, און דאַן וואַך אויפֿ׳ן פֿערד ביז׳ן זונען־אויפֿגאַנג. נישט־זעלטען בעלויכט דעם האָריזאָנט, אויסער דער זון, אַ בלוטיגער פֿלאַם פֿון אַ שרפֿה. אַזוי געהען אַוועק מיט׳ן רויך די פּירות פֿון פֿיליעהריגער מיה. די בליהענדע טאָלען און פֿלעכען ווערען ווידער פֿערוואַנדעלט אין מדבריות.

די ארץ־ישראל׳דיגע שטעט לעבען אונטער׳ן צייכען פֿון די אונרוהען. צו זיי קומען, צ נאָר אָפּקלאַנגען, אָבער — ס׳איז קלאָהר — אַז זיי מאַכען אויף דער בעפֿעלקערונג אַ שטאַרקען איינדרוק. הגם די אַרבייט געהט מיט אַ נאָרמאַלען גאַנג, הגם אויף אַ שטח פֿון קוים עטליכע הונדערט מעטער פֿון יפֿו קלינגט די טאַנץ־מוזיק און די הערליכע לאָקאַלען פֿון תל־אביב און די ים־פּליאַזשע איז פֿול מיט די ברוינע קערפּערס פֿון נייע יודען — איז די אַטמאָספֿערע דאָך לייכט עלעקטריזירט.

די טעגליכע צייטונגען געהען אַרויס אין עטליכע אויפֿלאַגעס, עטליכע מאָל ווערען אַרויסגעגעבען עקסטרא־אויסגאַבען, וועלכע ווערען צוכאַפּט דורך די איינוואוינער. וואָס פֿאַראַ נייעס איז געשעהען? וואָס איז געשעהען? די אויסשליסליכע טעמע פֿון די געשפּרעכען איז דער בלוטיגער פֿערלויף פֿון די געשעהענישען. צווישען די יודען איז די אויפֿרעגונג גענוג שטאַרק. וועגען דעם רעדען די נישט־לעגאַלע אויפֿשריפֿטען אויף די מויערן פֿון דער שטאָט, בעשולדיגענדיג ענגלאַנד פֿאַר דעם אונשולדיג פֿערגאָסענעם יודישען בלוט. אַנדערע אויפֿרופֿען רופֿען צו זעלבסטשוץ. די דאָזיגע פֿראַגע האָט זיך אַרויסגערוקט בראש פֿון די פּראָבלעמען. די „הגנה“ אַרבייט זעהר גוט. מ׳האָט מאָביליזירט אין אַלע שטעט און יודישע ישובים די גאַנצע יוגענד, די מיטגלידער פֿון „הגנה“ זענען בעוואָפֿענט, די געהיימע שטאָפּעטען שטעלן אַלע צו די נויטיגע אַמוניציע. די אויטאָס און מאָטאָציקלען פֿון „הגנה“ געפֿינען זיך אויף די פֿאָרשטעט און אָבסערווירען די גאַניק־בעוועגונג. עס אַרבייטען אויף אינטענסיוו די אויספּירער. די איינוואוינער קענען רוהיג שלאָפֿען. איבער זייער לעבען און פֿערמעגען האָט פֿערשפּרייט איהר שוץ די „הגנה“. ס׳טרעפֿען זיך פֿאַלען, ווען די מענער געהען אַוועק פֿון זייערע פֿאַמיליעס אויף 2—3 טעג, אויף דינסט און דיזשור. ס׳העלפֿט נישט קיין געוויין פֿון פֿרויען, מוטער׳ס און שוועסטער. די יונגע יודען געהען מיט דער גרעסטער אָפּפֿערווילליגקייט ערפֿילען זייערע בירגערליכע פֿליכט. זייערע ברוינע הענד און קערפּערס זענען שטאַרק און די פֿרישע פּנימ׳ער זאָגען עדות וועגען מוט און דרייסטקייט. די דאָזיגע מאָמענטען ווירקען בערוהיגענד אויף דער בעפֿעלקערונג און ברענגען דערצו, אַז נעבען דעם רעוואָלטירטען יפֿו, קלאַפּט דאָס לעבען אין תל־אביב נאָרמאַל, אַז רוהיג ווערט פֿאָרטגעזעצט, אונטער דער פֿאָהן פֿון דער פּאַלעסטינישער רעגירונג, די אַרבייט ביים בויען דעם פּאָרט אויף די ברעגעס א. נ. פֿון הערבערט סאַמיועל, און אין די לאָקאַלען „סאַן רעמאָ“, „גאַלין“ אַנדערע ווילט מען זיך, אַז די פֿרייד פֿון נייע ווערטען קענען נישט פֿערטונקלען דורך די אָפּקלאַנגען פֿון די געוואָרפֿענע באָמבען.

כדי מיט אייגענע אויגען אויסצופֿאָרשען סיטואַציע, האָבען מיר זיך געווענדעט צו דער וועגען אַנ׳ערלויבניש אדורכצורייזען די געפֿעהרליכע ערטער און וועגען געבען און אַ מיליטער־עסקאָרטע צוליב דער ערנסטקייט פֿון דער לאַגע האָבען בעקומען די ערלויבניש נאָר אויף 6 שעה. אַ געוויסער מורא זעצען מיר זיך אַריין אין אַ פּאַנצערטען אויטאָ. אויפֿ׳ן דאַך פֿון אויטאָ געפֿינט זיך אַ מאַשין־געוועהר, אין אויטאָ — 5 ענגלישע זעלנער אין העלמען און אייער מיטאַרבייטער אויפֿ׳ן ערשטען פֿייער געהט יפֿו. ס׳איז מיטען פֿון דער ווייטענס דערגעהען צו אונז עכאָס שאָסען. אין שטאָט איז פֿולשטענדיג פֿינסטער, אַראַבער האָבען איבערגעשניטען די עלעקטרישע דראָהטען און פֿערניכטעט די לאַמפּען אויף די שטיל גליטשט זיך דער אויטאָ איבער דעם פֿאַלטענעם פֿלאַסטער. צוויי סנאָפּעס ליכט רעפֿלעקטאָרען בעלויכטען דעם וועג. אַלע טירען זענען פֿערמאַכט. צוליב דעם אויסנאַהם־צושטאַנד זענען שוין 7 אַ זייגער די גאַסען שטענדיג לעדיג. דאָ און דאָרט מאַרשירען מיליטער פּאַטרולען. דאָס לעבען פֿון די דאָזיגע געגענט ... ענגט אויף אַ האָהר. מיר פֿאָהרען אַריין אין די הויפּט־אַרטעריע פֿונ׳ם נייעם יפֿו, אין דער ... פֿון קעניג זשאָרזש. אומערוואַרט שיסט זיך אונזער אויטאָ אַ האָגעל פֿון קוילען פֿון אַ ... טעניש אַרויס. מ׳קען זיך אפֿילו נישט אָריענטירען פֿון וואַנען מ׳האָט געשאָסען. דער שאָפֿער גרעסערט דאָס טעמפּאָ, די זעלנער ענטפֿערן אַ סאַלווע, אין דער נאַכט אַריין. יעדער ... טויטע שטילקייט. מ׳האָט קיים בעוויזען אָפּצו... מען, ווי אויף איינעם פֿון די עקען פֿון דער ... זשאָרוש־אַלעע האָט נעבען דעם בנין פֿון דער ... אויפֿגעריסען אַ באָמבע, וואָס איז געוואָרען וואָרען דורך אַנ׳אומבעקאַנטער טעראָריסט האַנד. פֿון דערווייטענס זעהט זיך דורך אַ ... אַ פֿייערדיגער סלופּ. דער אויטאָ געהט ... ארט, וואו ס׳איז פֿאָרגעקומען דער פֿאַרפֿאַל ... מאַשין־געוועהר אויפֿ׳ן דאַך פֿון פּאַנצער... ברומט ריטמיש. נאָך אַ מאָמענט וואַרפֿט איינ... ד יזעלנער אַ ראַקעטע, וועלכע בעלויכט ... אומגעגענד. מ׳זעהט נישט קיינעם און ... ליכט פֿון דער ראַקעטע איז אויף אַ מאָמענט ... העווריג דאָס צווייטע ענגלישע מאַשין... אויפֿ׳ן דאַך פֿון אַ רעגירונגס־בנין און די ... פּאַלמען פֿון דער הערליכער אַלעע.

פֿון צייט צו צייט שניידט אַדורך ... עפּיס אַ שאָס און קנאַל. אויף וועלכע ... דאָס מיליטער אין אויטאָ מיט אַ סאַלווע ... געוויינט זיך דאָס אויער צו צו דער ... אָבער מ׳ווערט צוגעדריקט דורך אַ געפֿיהל ... דרוקלאָזער שרעק.

איינע פֿון די יפֿו׳ער געסלעך, ווע... בויט מיט מזרח־בנינים פֿון שטיינער און ... דורך דעם בנין פֿון טורמע צום פּאָרט ... טורמע שטעהען 4 אַראַבער אין העלע ... מלבושים געשמידט אין קייטען. זיי ווע...

(ווייטער זעה 20־טע זייט)

ים המלח און סדום

ארץ־ישראל־בילדער

פֿון חיים לייב פֿ...

אין וואונדערבאַרע סערפּענטינען, ווי צוויקעלטע שלאַנגען לויפֿען די וועגען פֿון ירושלים צו די „הרי יהודה“, וואָס זעהען אויס אין פֿאַרנאַכטיגען גאָלדיגען שיין, ווי שטיקער האָזליכער גראַניט.

וואָלקענס ווייסע, ווי שעפּסעלעך, אַנגעשטופּטע איינס אויפֿן צווייטען, ציהען זיך איבערן הימעל און ווערען פֿערפֿאַלען ערגעץ אין האָריזאָנט.

דער אויטאָבוס — פֿול מיט יונגוואַרג, יונגלעך און מיידלעך אין קורצע הייזלעך און לייכטע בלוזעס, וויכטרזיך פֿון געזאַנג, וואָס גייט פֿון יונגע צעזונגענע העלזער.

פֿון דערווייטענס מיגיען זיך שוין די הייזלעך און געצעלטען, וואָס גרוסען מיט זייער ווייסקייט ווי מיט העמדער —

מיר זענען ביים ים המלח.

די נאַכט פֿאַלט האַסטיג צו. א שוואַרצקייט וואָס פֿאַלט אַריין אין טונקעל־בלוי, נידערט אַראָפּ ביז צו די פֿיס, לייגט זיך אונטער די טריט.

דער ים־המלח — גלאַנציג, ווי שמיקלעך פּערלמוטער, ווי מושלעס, וואַלטען אַרויסגעלויכטען פֿון זיינע טיפֿען, בעוועגט זיך קוים.

א וואַרעמקייט, ווי פֿון א באָד אַרום, נעהמט אַרום. גייט אַריין אין אַלע אברים, שוואַכט־אָפּ און א מאַטקייט, וואָס קומט פֿון טונקעלען האָריזאָנט, צעלייגט זיך איפֿלעך אין אַלע גלידער.

אָבער די יונגע, צעזונגענע חבורה מיט הייסע אויגען און שטיפֿע מוסקולען, וואַרפֿען פֿון זיך אַראָפּ דאָס לעצט ביסעל אָנגעטועכץ און שפּרינגען מיט א לייכטקייט אַריין אינם זודיגען וואַסער, וואָס בריהט מיט דער היץ פֿון 209 פֿום אונטער די פֿלאַך פֿון ים און הייסען חמשנישען טאָג, לייגען זיך אויס אויפֿן רוקען און קוקען פֿון די פֿלאַכקייט אין די הימלען אַריין מיט א זיכערקייט פֿון איינעם, וואָס לייגט זיך אויס אויפֿן פּרוקענעם גראָז, ווייל זיי ווייסען אַז דאָס וואַסער פֿון ים המלח און דאָס זאַלץ אין איהם זענען שווערער פֿאַר די געוויכט פֿון מענשליכען קערפּער און ווען ס׳נייט פּלוצים אויף די לבנה, וואָס לייכט דאָ מיט א נייע, אומפּעקאַנטע גרינליך־זילבערנע פּאַרב, זעהען די מענשען אויס, ווי די לעגענדאַרע וואַסער, מענשען מיט גלאַנציגער פּערלמוטער הויט, וואָס לייכטען אַרויס, ווי פּאָס־פֿאָרירט פֿונם וואַסער.

* * *

טויזענטער יאָהרען, זענען די וואַסערען פֿון ים המלח געשלאָפֿען זייער 80 קילאָמעטער־לאַנגען געלויף אין זייער זאַלציגען בעקען; הונדערטער יאָהרען האָבען נאָר געציילטע יחידים וואָס זענען פֿערבלאָנדזשעט געוואָרען צו די ברעגען, זיך געבאָדען אינם פּאָספֿאָריזירענדען פּערלמוטערס גלאַנץ — ארום איז געווען וויסט און פּוסט, בלויז דאָס אַקעגענאיבערדיגע יריחו מיטן גרויסען תאַרמידער האָט זיך אָפּגעשלאָגען אין די בעזוילבערטע וועלען. — היינט, ווערט דער ים המלח קולטיווירט און חוץ דעם גרויסאַרטיגען האָטעל וואָס א גרופּע דייטשע יודען, האָבען דאָ אויסגעבויט חוץ די קוואַלען זיס וואַסער וואָס שפּריצען מיט אַנ׳אומגעהויערע קראַפֿט און פֿרישען אָפּ דאָס לייב מיט זיסקייט, מיט פֿרישקייט פֿון וואַסער נאָך דער באָד אין ים המלח — וואָס ברענגט געזונט פֿאַר טויזענדער ליידענדער אויף פֿערשידענע הויט־קראַנקהייטען, האָט זיך ארום ים המלח אָנגעהויבען בויען אַנ׳אייגענאַרטיגע אינדוסטריע, איך מיין די „חברת האשלג“ אָדער די פּאָטאַש־קאָמפּאַני, וואָס ווערט אָנגעפֿיהרט פֿון רוטענבערג—נאָוואָמייסקי.

פֿאַר ארץ ישראל, ווי מען הויבט ערשט אָן פֿון א. ב. ווי יעדעס שטיקעל ערד מוז מען אָנהויבען מיט דער קראַפֿט פֿון נייעם, פֿון בראשית איז דאָס אויסנוצען דעם ים המלח אַ ווי׳כטיגער אויפֿטו און וועט ווערען אויך נישט צוליב דעם פּאָטאַש און כלאָר, וואָס די טיפֿענישען פֿון ים המלח טראָגען אין זיך, וועט אויף דעם אָרט פֿון זאַלץ און שוועבעל, אַנטשטיין א נייער ישוב פֿאַר טויזענטער נייע איינוואַנדערער און פּונקט ווי אין דער מלחמה צווישען באָליוויען און פּאַראַגוואַי, האָט מען זיך צוליב פּאָטאַש געשלאָגען, אַזוי גלויב איך וועט ענגלאַנד וואָס האָט האָבען די כעמישע מאַטעריאַלען צוליב איהרע צוועקען זיכער נישט שטערען צו ענטוויקלען א געזונטען אינדוסטרי צענטער. די פֿראַגע איז נאָר, וויפֿיל ענגלאַנדס־בעטייליגונג, וועט זיין אין דער אויסנוצונג און אין די פּראָפֿיטען, ווייל שוין היינט פֿיהרט ענגלאַנד די פּאָליטיק פֿון ענטאייגענען די נאַטירליכע רייכטימער און צונעהמען זיי פֿאַר זיך.

* * *

אין צענדליגער הענט זיי צעוואָרפֿען די הייזלעך פֿאָזע דעם ים־ברעג. מאָשינען הילכען מיט א בראָזגעריי, עס בויט זיך. עס זענען געקומען די יונגען וואָס האָבען אין זייערע אַלטע היימען נישט געהאַט וואָס צו טון מיט זייערע הענט, מיט באַגעהרען וואָס האָבען אַראָפּגעריהט פֿון זייערע ליפּען און גע... זיך: מיר קענען בערג איבערקעהרען! דעם לויף פֿון ימים אַנדערש קערעווען. און ... הענט אָנגעשטיפּטע מיט ווילען צו אַרבייט... און וואונדער געשעהען! און אינדערפֿריה... ריוהטע, פֿון שלאָפֿען די גאַנצע נאַכט אונטער... ען הימעל האָבען מיר זיך אוועקגעלאָזט ... קאָמענדע פֿון א יודישען שיפֿס־קאַפּיטאַן... יודישער שיף איבער די זאַלציגע וואַסער... המלח. עס האָט אונז געצויגען דאָס ווייט... פֿעלטע סדום און עמורה פֿון חומש. ... זענען נאָך טויזענטער יאָהרען פֿון וויסטע... טויזענטער יאָהרען פֿון שטומע שוויגען ... געוואָרען מענשליך לשון און ווען מיר ... שעה׳ן אין אונגעהויערע היץ אָנגעפּ... סדום און געטראָפֿען 30 יונגע יאַטען ... ווערע ביי פֿערשידענע אַרבייטען האָט זיך ... אַרויסגעריסען פֿון מיינע טיפֿענישען

צו סדום!

אָ, סדום, דו אייביגע פֿערשאָלטענע,
שוין יאָהרען טויזענטער עלענד ביסטו אויף דער וועלט.
עס האָט קיין גרעזעל נישט דיין ערד געקושט,
און נישט די פֿרייד פֿון בליהען האָט דיין טיף צעהעלט.

נאַקעט זענען דיינע בערג, ווי נאַקעט ס׳איז דער טויט
און די זון — נישט זי גלעט זיי — נאָר זי ברענט,
ווי גיפֿט וואָס טרינקט אַ מענש, ווען ס׳איז פֿערימאוס׳ט
דאָס לעבען איהם און גיט דעם טויט זיך איבער אין די הענט.

איך האָב אלס יונגעל דיך געזעהען אין מיין חומש - חלום
און איצט איך טרעט מיט מיינע פֿיס אויף דיין האַרטער ערד;
נאָר נישט מיט טרויער, ווי דאַמאָלט, ציטערט מיין נשמה
מיט פֿרייד עס פּאַליעט זיך און רינט אַרויס מיין טרעהר.

ס׳האָבען דרייסיג יונגען איך דיין ערד זיך איינגעוואָרצעלט
און ס׳בליען זייערע הענט, צו הימלען, ווי די דעמבעס!
א ניגון פֿון בראשית זינגען מיינע בלוטען
און דער ים המלח שטרעקט זיין האַרץ אויס: נעהם עס!

רעאליזם און מיסטיציזם / פון לעא הענינג

— 3. —

און וואוהין גייען מיר איצט ?

ווי מיר האבען געזעהן פון די פריהערדיגע טיקלען איז די הויפט־כאראקטעריסטיק פון אונ־ ר יונגער ליטעראטור בעזונדערס אין איהר בלי־ ונדער צייט — געווען איהר רעאליזם, איהר לעד ריגקייט, אפטימיזם, און דער גייסט פון סאטירע און הומאר — די הויפט מיטלען פון שעפערישער לפסט־קריטיק.

די יודישע אינטעליגענץ און די יודישע מאסען פן געהאט אין דעם לעצטען האלבען יאהרהונ־ דערט אויפגעוואכט, דערזעהען די ווירקליכקייט, און ניט מורא געהאט צו קוקען דער ווירקליכקייט אין נים אריין, ווי שרעקליך, קראנק און צובראכען זי ן נישט געווען.

מען האט אנגעהויבען זוכען און רעווידירען די טע ווערטען. עס זענען אויפגעשטאנען פערשידע־ ראציאנאל נאציאנאלע פאלקס־באוועגונגען, וועל־ זענען געווען מעהר רעאליסטישע ווי טראדיציאנע־ , ווייל זיי האבען זיך גערעכענט מיט דער ווירק־ ליכקייט, מיט דעם פאקטישען סאציאלען לעבען פון די יודישע מאסען און זייערע אינטערעסען. און די דישע ליטעראטור האט געשילדערט און געשפיגעלט די נייע יודישע ווירקליכקייט.

האט סאך אלץ אונזער יונגע ליטעראטור אט דעם אטיווען כאראקטער און גייסט ?

און דער עיקר: ווי אזוי רעאגירט די היינטיגע ישע ליטעראטור, די איצטיגע דיכטונג, און די ישע אינטעליגענץ בכלל, אויף די גרויזאמע טע וואס דער יודישער פאלקס־ארגאניזם — אויף יל ער איז געווען א גאנצער ארגאניזם — קריגט זט פון דער אייראפעאישער רעאקציע ?

מיר שטעהען נאך צו נאהענט צו די לעצטע גע־ העניש, מיר טעפיגען זיך נאך, אזוי צו זאגען ער דעם באהג פון דער שרעקליכער אנטיסעמי־ ער און סאציאלער רעאקציע, און אונזער ליט־ ראטור זאל שוין האבען געשאפען די נייע ווערק זאלען אפשפיגלען אונזער איצטיג לעבען... ידישע שרייבער האבען נאך נישט די נויטיגע ספעקטיוו; און די יודישע פאלקס־אינטעליגענץ טעט נאך אלץ צומישט און פערווירט פון די קאר־ סטראפאלע פארמען, וואס די רעאקציע האט איצט נומען... און וואקעלט זיך צווישען פאלעסטינע ן רוסלאנד. און אידעאיש — צווישען רעאליזם מיסטיציזם.

אבער, אויב מיר קענען נאך נישט רעדען פון די נייע ווערק אין אונזער יונגער ליטעראטור, קענען מיר דאכט זיך, שוין באמערקען די שטימונגען פון יאוש, האפנונגסלאזיגקייט און מיסטיציזם, וועלכע הויבען זיך איצט אן וועבען און וועקען אין אונזער נייער „רענעסאנס" ליטעראטור, און צווישען אונזער פאלקס־אינטעליגענץ. בעזונדערס אין דער אלטער אייראפע. די יודישע אינטעליגענץ הויבט דאהט זיך אן מיד צו ווערען, הערט אויף צו גלויבען אין די אייגענע כוחות, און אין די כוחות פון די יודישע מאסען. די אויסערליכע קלעפ זענען צו ברוטאל און גרויזאם.

און די נאטירליכע און אטאוויסטישע נאציאנאלע רעאקציע, צוריקצוקעהרען צו זיך, צו בעהאלטען זיך אין דער אייגענער נאציאנאלער שאלעכץ, פערמערקט זיך לעצטענס אין אונזער ליטעראטור, און צווישען אונזערע אינטעליגענטען.

מיר הערען לעצטענס צו אפט שוין דעם רוף „צוריק"— צוריק צו די יודישע טראדיציעס, צוריק צו דעם יודישען מיסטיציזם.. און מען וואגט שוין אפילו צו רופען „צוריק צו דער יודישער געטא".

א טייל פון אונזער אינטעליגענץ האט אנגעהויבען שוין אפילו צו „קריגען" אויף דער יודישער עמאנציפאציע, אויטא עמאנציפאציע, און אויף אונזער מאדערנעם נאציאנאלען פאזיטיוויזם:

„נאך וואס האט איהר אונז ארויסגעצויגען פון די יובלע וואריטע און בית־המדרשותדיגע געטאס? דארטען איז געווען אזוי היימיש און ענג.. ס'איז געווען אזוי ווארים צו שלאפען, און לייענען „קריאת שמע", פארן שלאף, אונטער די שווערע אלטע יודישע איבערבעטען. און דער ריח פון די טשאלענטען ליגט אונז נאך אין טעם... נאך וואס האט איהר אונז ארויסגעצויגען פון די געטאס? כדי צו שטארבען אין דער טרוקענער מחבר פון עמאנציפאציע און אויטא־עמאנציפאציע?

לײדער הערען זיך שוין אט די קרעכצענדיגע, מידע און פערצווייפעלטע שטימען אין אונזער נייער ליטעראטור, און צווישען אונזער פאלקסטימליכער אינטעליגענץ.

א פינסטערע אייראפעאישע רעאקציע האט איצט חושך די יודען צוריק צו פערטרייבען אין די מיטעל־אלטערליכע געטאס: און א טייל פון אונזער יודישער מיטעלקלאס אינטעליגענץ, געטריבען פון יאוש און פערצווייפלונג איז מוכן ומזומן, און מיט א מין נאר־ציאנעלער עפאכע — פון א עפאכע פון סטאגנאציע טערגעבען, און גוהען צוריק צו דער געטא.

לײדער האבען זיך די סימפטאמען איצט בעוויזען אין אונזער לעבען, סימפטאמען פון א נייער רעאקציאנערער עפאכע — פון א עפאכע פון סטאגנאציע און קאנאניזאציע.

שטעהען מיר איצט ערב א נייער פינסטערער, פערגליווערטער עפאכע אינם יודישען שאפען, אינם יודישען לעבען? אדער עס זענען בלויז פערפייגענדע שטימונגען, געבוירען אין מינוטען פון יאוש און האפנונגסלאזיגקייט?

מיר האפען און ארבייטען די שווארצע האפנונגסלאזע וואלקענס צו פערטרייבען.

אבער עס ווענדעט זיך נישט נאר אין אונז: די גאנצע אייראפעאישע קולטור און ציוויליזאציע שטייט איצט אויף דעם טראגישען שייד־וועג; איין וועג פיהרט צו א נייע שעפעריש לעבעדיג לעבען, און דער אנדערער צו א נייעם פינסטערען מיטעלאלטער, וועל־מער וועט פערטונקלען אלע אנדערע פינסטערע עפאכען אין דער געשיכטע...

וועלכע כוחות וועלען זיגען ?!!

—※—

מאמע

הינדע לעווי

מאמע...
באלד וועט א שטורעם א שטארקער —
קומען נאך מיר,
אפרייסען פון דיר...
אויף פרעמדע שליאכען —
ערגעץ וואו פערשלעפען,
אויף פערפלאנטערטע וועגען —
ווי ס׳ציהען ווינט־צוגען —
העט ווייט פערטראגען...

מאמע מיינע...
זאלען די הענט דיינע ; —
די ליבליך - צארטע,
שווער פערהארעוועטע,
פון זארג פערדארטע
נישט ציטערן ארום מיין קאפ
ווען זיי פאלען אויף איהם אראפ
מיט שפיצען־פינגער —
וואס מאכען קאלט מיין בלוט...

גוטע מאמע...
זאל דיין טרויער נישט טיינען.
ס׳הארץ זאל נישט וויינען.
אויף די פוסטע „נאהרונג״
וועלכע סילעבען - „דערפאהרונג״
גרייט פאר דיר
גרייט פאר מיר...

ווייס — ...
אז דיין האפענונג
— דיין גלויבען,
— דיין חלום,
— דיין לעבען —
ווערט ; — געטריבען,
צעבלאזען,
פערוואָרפען,
און גייט פערלוירען...

ווייס טייערע מאמע מיינע....
אז איך בין א שטויב —
אין די הייליגע אָרעמס דיינע —
אויף וועלכען סיווארטען ; —
ווייטע בייזע ווינטען...
באלד וועט א שטורעם א שטארקער —
קומער נאך מיר,
אפרייסען פון דיר...
אויף פרעמדע שליאכען —
ערגעץ־ווו פערשלעפען.
אויף פערפלאנטערטע וועגען —
ווי ס׳ציהען ווינטען־צוגען —
העט ווייט פארטראגען...

דיך וועל איך לאזען שטיין ; —
אנ־איינזאמע, א טרויעריגע אליין...
ווי מען פערלאזט —
אין פעלד א בוים,
א קוסט, ביים וועג
וועל איך דיך פערלאזען,
איבערלאזען...
פאר וואס ? —...
טייערע מאמע...
נישט פרעג....
קענסטו פרעגען ביים ווינט —
פאר וואס ער וויעט ?...
ביים הונט —
פאר וואס ער בילט ?...
ביים שטערן —
פאר וואס ער לייכט ?...
„סילעבען״, ס׳איז
שטארקער,
פון אלעם און אדיך...

וועט א שטורעם א שטארקער —
קומען נאך מיר,
אפרייסען פון דיר....
אויף פרעמדע שליאכען —
ערגעץ־ווי פערשלעפען,
אויף פערפלאנטערטע וועגען —
ווי ס׳ציהען ווינט־צוגען —
העט־ווייט פערטראגען...

דער צענטער אין גליל

(סעריע, ווי אזוי יודען האבען זיך איינגעארדענט אהן א לאנד)

פון מ. קליינמאן

די ריכטיגע נייע סנהדריה (בית דין הגדול) מיט ם נשיאות איז אויפגעשטעלט געווארען אין עם מיט רבי שמעון בן גמליאל אלס נשיא. רבי אלס אב בית דין און רבי מאיר אלס חכם. א־ ר נישט דארט נאך האט זי געפונען איהר ענד־ טיגע רוהה. מען האט נאך געמוזט זי ווייטער אריבערטראגען קיין בית שערים (די סיבה הערפון ווייסען מיר נישט), און פון דארט ווידער קיין ציפורי, פעסטיגטע שטאט אויף א שפיץ בארג און ט דארט האט זי אויפגעבליהט אין רבי׳ס צייט. ן נאך רבי׳ס טויט און נאכדעם ווי עס איז אוועק טארבען זיין עלטסטער תלמיד, דער אלטער רבי שיה, איז פארגעקומען א צעטיילונג פונם צענ־ ר: אין ציפורי איז פערבליבען דער הויף פונם א מיט אלע אדמיניסטראטיווע אינסטיטוציעס ארום איהם, אבער דער וועד און בית־דין הגדול אריבערגעטראגען געווארען קיין טבריה, וואו עס געלעבט דער גרעסטער אויטאריטעט פון יענער ט, רבי יוחנן. מיר קעהרען זיך אום צו דער נשי־ פעריאד פון רבי שמעון בן גמליאל.

ער איז אין געגענזאטץ צו זיין פאטער רבן גמ־ ל פון יבנה. א העכסט בעשיידענער און שטילער נש, אבער א גרויסער געלערנטער, וואס האט מעד האלטען פלאץ אפילו אנטקעגען די לייבען פון דור. אלע תלמידים פונם גרויסען רבי עקיבא. פלאץ אלס נשיא האט ער אלזא פערנומען נישט אין קראפט פון ירושה־רעכט, נאר אין קראפט זיין אייגענעם אויטאריטעט פון געלערנטקייט. א־ — אויך אין געגענזאץ צו זיין פאטער — דאס שיאות האט ער געפיהרט נישט ביד חמה, נישט אויף ענגדיג מיט געוואלד זיין ווילען, נאר פערקערט, מילד, און מיט גרויס ריקזיכט אויף די מיינונג פון זיינע חברים, ער איז בכלל געווען א שווייגע־ ר און זעהר בעטראכטער און געלאסענער און געהאט זיך צוצוהערען צו דעם וואס אנדערע גען, זעהר כאראקטעריסטיש איז דער זאץ וואס פון איהם געבראכט אין פרקי אבות: כל ימי לתי בין החכמים ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה. הייסט אלע מיינע יאהרען בין איך געוואקסען ישען די חכמים און האב איינגעזעהען אז דאס נע־ סטע איז שווייגען... אז ער איז אויסגעוואקסען ישען די חכמים (און נישט אין רייכען אריסטא־ אטישען הויז פון נשיא) שטימט. מען האט איהם אהויסגעגנבעט פון בותר און א לאנגע צייט אויסבעהאלטען אלס דעם איינציגען און לעצטען פערבליבענעם יורש פון נשיאות. אוודאי האט ער זיך אויפגעצויגען ביי איינעם פון די חכמים און אין קרייז פון די חכמים. אפשר טאקע פון דאגען האט ער ערוואהבען זיין גייסט פון בעשיידענקייט, דעמאקראטישקייט און קאלעגיאליטעט צו די חברים.

אבער דערפאר ערשיינט נאך מעהר פערוואונדערליך דער פאקט אז אויך געגען איהם, האט זיך אויפגעהויבען א חוואלט, און גראד פון זיינע נאהענטסטע אמטס חברים, רבי מאיר און רבי נתן. נאך מעהר פערוואונדערליך איז עס, ווייל רבי מאיר האט גראד א שם אין תלמוד אלס גרויסער אוהב שלום, און זיין ווייב איז געווען די בערימטע קלוגע און געלערנטע און פרומע ברוריה, א טאכטער פון דעם בית־מארטירער (עשרה הרוגי מלכות) רבי חנינא בן תרדיון און אליין כמעט א תנא: די תלמידים פלעגען ביי איהר פרעגען שאלות, בעזונדערס אין פילאלאגיע פון העברעאיש און טייטשען פון פסוקים. די אמתע סיבה פון דעם מחלוקת ווייסען מיר נישט. געווים נישט. מחמת זיין שטרענגקייט אדער ארא־גאנץ. אדרבה, ער איז געווען א גרויסער עניו, ער האט אפילו זיך געשייעט אנצונעהמען דעם קליינגעדיגען טיטול „רבי" אזוי ווי זיינע עלטערען, און פון איהם אן רופען זיך אויך די נשיאים איינפאך „רבי" אזוי ווי אלע איבעריגע חכמים. און דאך האבען זיינע צוויי אסיסטענטען רבי מאיר און רבי נתן, געמאכט געגען איהם א בונט און געוואלט איהם אראפווארפען פון נשיאות, מען קאן זיך משער זיין אז די כוונה איז געווען ארויפצוזעצען ר׳ נתן אויף נשיאות־שטוהל, ער האט געקאנט האבען אזא פרעטענזיע: ער איז געווען פון בית־דוד א זוהן פונם רישגלותא אין בבל.

אבער דאס מאל איז דער בונט נישט געלונגען, די חכמים האבען נישט געוואלט נאכפאלגען די צוויי פערשווערער, זיי זענען געבליבען פעסט ביי דער זייט פונם טעזעטליכען נשיא, און דער סוף איז געווען, אז רבי מאיר האט געמוזט פערלאזען דעם וועד און זיך אריבערגעטראגען אין קליינאזיע, וואו ער האט זיך געגריגדעט א ישיבה פאר זיך. וואס ס'איז געווארען מיט רבי נתן ווייסען מיר נישט.

אבער נישט נאר די אזיגע איטערליכע זאכען האט פערוואלקענט דאס נשיאות פון רבי שמעון דעם צווייטען. אויך פון דרויסען האט ער געהאט גענוג צרות. די רוימער האבען אמת, געקוקט דורך די פינגער אויף דער עקזיסטענץ פון דער סנהדריה מיטן נשיא אין גליל, אבער נאר פריינדליך האבען זיי זיך נישט פערהאלטען און וואו נאר מעגליך האבען זיי אנגעטאן נגישות, אין דער צייט פון זיין נשיאות איז רבי שמעון בן יוחאי מיט זיין זוהן רבי אליעזר נאך אלץ געווען בעהאלטען אין א הייל צוליב א מסירה און מן הסתם זענען זיי נישט געווען די איינציגע פון די חכמים וואס זענען ביטער פערפאלגט געווארען. דעם נשיא אליין האבען זיי אמת נישט געטשעפעט, נישט וועלענדיג צופיל אויפרייצען דאס פאלק, און אויך אפשר אויס מורא פאר דעם בבלישען יודענטום, וועלכעס איז געווען אויסער דער קאמפעטענץ פון דער רוימישער אימפעריע, אונטער דעם שוץ פון די פערסער און האבען געהאט א גרויסען איינפלוס אין זייער לאנד, וועלכעס האט אפילו געשארפט דעמאלט א שווערד צו מלחמה אקעגען רוים. די היסטאריע חזר'ט זיך איבער: אויך דעמאלט האט מען זיך שוין געמוזט רעכענען מיטן „וועלט־יודענטום".

אבער נישט קוקענדיג אויף אלע שוועריגקייטען און מניעות האט רבי שמעון ערפילט זיין אויפגאבע מיט דער גרעסטער איבערגעגעבענקייט, ער האט אנגעהויבען דעם גלענצענדען אויסבוי פון דער נאציאנאלער זעלבסטפערוואלטונג, ער האט אויך פיל אויפגעטון אין ארגאניזירען די קהלות, און אויסבויען די לאקאלע פאלקס־געזעצגעבונג און זי צופאסען צו די בעדערפענישען פון פאלק און צו דער זיכערונג פון זיין עקזיסטענץ אין מיטען שטורמישען ים פון פיינדזעליגקייט און רדיפות, אין אויסבעסערען די נאציאנאלע ערציהונג און פערשפרייטען די קאנטיניש פון דער תורה. פון זיין שולע שטאמט דער קלוגער און דעמאקראטישער זאץ: אין גוזרים גזרה על הצבור אלא אם כן רוב מצבור יכול לעמוד בה — דאס הייסט מען טאר נישט ארויפלעגען אויפן פאלק א לאסט וואס דער רוב פונם פאלק קאן עס נישט דערטראגען. ער האט פערשטאנען צו זיין אמאל אפילו אכזריש צוליב דער טובה פונם כלל. אזוי למשל. האט ער גוזר געווען מען זאל נישט צו טייער צאהלען פאר פדיון שבוים, דאס הייסט פאר אויסלייזען געפאנגענע פון גוייאישע הענד, וועלכע יענע האבען ארויסגעפיהרט אויפן קנעכטמארק אין דער פעראויסזעצונג אז יודען וועלען אוודאי פאר זייערע א ברודער בעצאהלען; וויפיל מען וועט פערלאנגען.. די רוימער פלעגען אויף אזא אופן שאנטאזשירען די יודען. פאר דער מינדסטער זאך האבען זיי געכאפט א יודען און איהם פערארטיילט צו קנעכטשאפט און דערנאך ארויסגעפיהרט אויפן מארק צום פארקויפען און אויסגעזעצט פאר איהם א ווילדען פרייז וואס נאר יודען, אין זייער גרויס רחמנות צו זייערע ברידער, זענען פעהיג געווען צו צאהלען. דאס האט אנגעהויבען אנגענומען א עפידעמישען כאראקטער און דער נשיא האט ארויסגעגעבען א בעפעהל מען זאל מעהר נישט צאהלען ווי דער געוועהנליכער מארקפרייז פאר קנעכט: אין פודין את השבוים יותר על כדי דמיהן — מפני תקון העולם.

ער האט אויך מתקן געווען א סך תקנות אויסצובעסערען די לאגע פון דער פרוי אין דער יודישער געזעלשאפט. און בכלל א סך תקנות צו פערבעסערען די לאגע אין פאלק און שטענדיג זענען זיינע דינים און תקנות געווען דורכגעדרונגען מיט טיפער מענשליכקייט און זאהג פאר די רעכט פון געקריוודעטע און רעכטס־בערויבטע. ער האט אויך געהאט א פריקען זין פאר וועלטזאכען און געליבט און שטודירט די פילאזאפיע פון זיין צייט.

רבי שמעון איז געווען א אידעאלער נשיא, אבער נאך בעסער פון איהם איז געווען זיין זוהן און נאכפאלגער רבי יהודה הנשיא דער ערשטער, וועלכער איז בעקאנט אונטערן נאמען „רבי" אחשר רבנו הקדוש. רבי שמעון אליין האט אנערקענט די גרויסקייט פון זיין זוהן איבער איהם אליין און האט איהם בעצייכענט אלס „ארי בן שועל", דאס הייסט ער איז אסעטען זיך זוהן ווי א פוקס געגען א לייב. וועגען אט דעם לייב פון די נשיאים וועלען מיר רעדען אין קומענדיגען קאפיטעל.

געשיכטע פון יודען אין לאדז

בויט און ארימקייט צווישען לאדזער יודען

פון ד"ר פ. פרידמאן

(נאכדרוק פערבאטען)

די יודישע מגידים האבען זיך פארגעשטעלט נאר אנ'אומבעדייטענדיגען ריינעם שיכט פון דער יודישער געזעלשאפט אין לאדז. די צווייטע זייט פון דער מטבע איז געווען די גרויסע מאסע ארימעלייט. שוין אין 1831 איז אויף 58 יודישע פאמיליעס אין לאדז, מעהר ווי א העלפט געווען לגמרי אומפערמעגליך: 23 פאמיליעס האבען פערמאגט פערמעגען אונטער 100 גילדען און איינע האט אפילו אין דעם האזיגען פערמעג אויך נישט פערמאגט, א גאנצע רייה מלאכהשע פאכען, וואס זענען דורך יודען געפיהרט געווארען, האט געגעבען קוים א בעדייטענדע אויסהאלט. אזוי, למשל, האט א לאדזער שניידער, אין 1846 פערדינט דורכשניטליך 600 גילדען א יאהר, א היטעל און קאפעלושמאכער — גילדען אא יאהר, א היטעל און קאפעלושמאכער— ארום 400 גילדען, א העטשקע מאכער און א איינבינדער — ארום 300 גילדען, בעת ווען די פערדינסטען פון א פאבריקסארבייטער האבען בעטראפען 600 ביז 900 גילדען א יאהר און די בעסערע מלאכות וויחשר האבען געבראכט א הכנסה ביז 2 טויזענד גילדען א יאהר. ווענען איינבינדערס, האלט דער לאדזער מאגיסטראט אין 1855 אז זיי זענען פערהאנען 4 אין שטאט און יעדער פון זיי פערדינט ווייניגער ווי אויף א מיטעלמעסיגען אויסהאלט. צו די בעסער־געצאהלטע בעשעפטיגונגען האבען זיך פערעכענט יענע פאכען, וואס האבען געהאט א שייכות מיט דער טעקסטיל־אינדוסטריע. אזוי למשל האט א בעקער אונטערמייסטער וואס האט זעלבסט שטענדיג אנגעפיהרט מיט דער פראדוקציע פון דער אונטערנעהמונג וואס איז איהם אנבעטרויעט געווארען און מיט דעם פערקויף פון איהר אויסארבייט, אין 1851 פערדינט 9 גילדען א וואך. א יודישער שניידער, וואס איז געווען בעשעפטיגט ביי א יהודישען אונטערנעהמער האט אין 1862 פערדינט 9 גילדען א וואך. א חוץ עסען און וואוינונג. בעדייטענדע ערגער האנגעלען און הויכסטוואהרשיינליך איז אפילו צום ערגסטען־באצאהלטע זענען געווען אזעל־כע פאכען, ווי וואטע־מאכעריי, שווארצע ארבייטער, שכוריום, הויז־דינער, זייפענזידער, אויסאר־ביטער פון שבת'דיגע בענשליכט, בעקערס, וואס האבען זיך בעשעפטיגט מיט אומלעגאלען ברויט און בייגעל־באקען א.א.וו.

שלעכט סיטואירט זענען אויך געווען די מלמדים. דאגעגען די פאכען וואס האבען געהאט א שייכות צו דער שוהל, זענען על פי רוב, געווען גוט געצאהלטע.

אויך צווישען די יודישע הענדלערס זענען געווען א סך זעהר ארימע עלעמענטען. צו די ארימסטע האבען געהערט די מעקלערס און הויזירערס. ווי קליין עס איז געווען דער אומזאץ־קאפיטאל פון די הויזירער, קען מען ארויסדרינגען פון די פאליציישע פראטאקאלען וואס גיבען אן די סכומים פון דער קאנפיסקירטער סחורה ביי סוחרים פון דעם מין. אזוי למשל, איז אין 1847, ביי זיסעל קאבאנסקי קאנפיסקירט געווארען א שאכטעל וואס האט ענטהאל־טען 5 שטיקליך געדרוקטען פערקאל און 3 זיידענע טיכלעך. אין 1848 איז ביי לאה ראגאזשינסקי קאנ־פיסקירט געווארען 7 פעקליך קאווע, וואס האבען גע־וואויגען 12 פונט. אויב אבער די דערמאהנטע פאקטען קענען נישט געבען נאך קיין זיכערע און מציאע אילוסטראציע, ווייל די בוידע הענדלערקעס האבען דאך, נעבען די קאנפיסקירטע סחורות, געקענט פער־מאגען נאך ווייטערדיגע רעזערוען; אין דער היים— זאל אונז דינען אלס אילוסטראציע פאלגענדיגער בולט'ער פאקט: אין 1847 האט בער וויעריסאור־סקי אפגעגעבען צום לאדזער שטאט־פרעזידענט פאל־גענדיגע בקשה:

,,א פרוי און קינדער האב איך א קראנקע... און איך האב זיך נישט צו קיינעם צו ווענדען, ווייל איך בין פון א פרעמד(ער) שטאט.. און דער מעכטיגער הער האט מיר צוגעזאגט, אז באם איך וועל זיך בעמיהען ווענען עפעס אנ'אופן צום לעבען דיעמאלט וועסטו מיר הער ערלויבען, אזוי אלזא קען איך קיין בעסערן אופן נישט גע־פונען, ווי נאר אז איך זאל העלפען פלאמבירען סחורה, ווייל צוויי יאהרען פלאמבירען אין ראטה־הויז און האבען זיך גוט, ווייל איך אלזא זיין דער דריטער, ווייל וואו צוויי מענשען לעבען, זאל זיך אויך א דריטער דערנעהרען, ווייל צו אנדערע גע־שעפטען קען איך נישט געהן, ווייל איך האב נישט קיין גראשען אין מיין פערמעג"...

וויערישאווסקיס בקשה איז געווארען גינסטיג ערלעדיגט און אן דער זייט פון דער בקשה האט דער פרעזידענט קאנטאטירט פאלגענדיגער צושריפט: ,,איך האב איהם געגעבען בתורת אונטערשטיצונג 4 רובעל מיט 50 קאפיקעס (ד"ה 30 גילדען) מיט וועל־כע ער וועט האנדלען מיט שפייזארטיקלען און אויף דעם אופן האט ער זיך פערזיכערט דעם אויסהאלט פון זיין משפחה", מיט א קאפיטאל אלזא פון 30 גילדען פיהרט א קליינער יודישער סוחר געשעפטען, וואס האבען איהם מיט זיין פאמי־ליע געדארפט דערנעהרען. אויב אפילו וועלען מיר אננעהמען אז וויעריסאווסקי האט בעוויזען צו פער־זיכערען, א חוץ דעם קאפיטאל נאך עטליכע צענדליג גילדען אין מזומן, אדער קרעדיט ענדערט דאס גאר נישט די זאכלאגע: דער קאפיטאל איז לעכערליך קליין און ענטשפרעכענדיג נישטיגע האבען אויך גע־מוזט זיין די חווחים.

אין 1847 געפונט מען בכלל אין די אקטען א סך בקשות וועגען אונטערשטיצונג. אין אפריל פון דעמזעלבען יאהר האט דער צאר, אלס פועל־יוצא פון די הערהאלטענע ידיעות וועגען דער נויט אין א סך טעגענדען פון קעניגרייך, וואס האט זיך אנגעהויבען צו פערווייזען, צווישען די איינוואוי־נער פון די שטעט און שטעטלעך, דהיינו, צווישען רי־דען", בעשטימט 40 טויזענד רובעל, אלס אונטער־שטיץ פאר ארימע. אין לאדז האבען זיך פון די דאזיגע אונטערשטיצונגען, סיי אין לעבענסמיטלען, סיי אין מזומן זיך בעהאלפען 128 פאמיליעס, דערונטער אויך א געוויסע צאהל יודישע פאמיליעס (26 אדער 28), וואס האבען געוואוינט אויף דער שטאט, הויפטזעכליך פאמיליעס פון שכורים און שניידערס (א חוץ דעם אויך — 1 שחטער און מלמד).

בקשות וועגען אונטערשטיצונג פעהלען אויך נישט, אפילו אין די שפעטערדיגע יאהרען. איינע פון זיי, א זעהר כאראקטעריסטישע, געבען מיר דא ווייטער:

,,גנעדיגער פאטער און אפוטרופס אינזער גאנצער שטאט און איבער די ארימע מענשען האבען זיך צו ווענדען צו ווענדען, צום ערשטען רבונו של עולם און דערנאך (צו דיר) אלס גנעדיגער האר פרעזידענט פון דער שטאט לאדז. לייד! לייד! איך בין אויף די אלטע יאהרען, איך האב נישט קיין שום אופן צו לעבען אין די איצט זעהר טייער אלעס וואס מען ברויך צום לעבען און איך קען זיך נישט דערנעהרען און מיט האב איך א גאנצען טאג נישט וואס צו עסען, איך מוז זיך בעטען און ארבייטען קען איך נישט ווייל איך בין זעהר פערשוואכט אויף דער טער און פון לײדען גויט... וועגען קיין שום קולאציעס קען איך שוין נישט טראכטען, איך ריכט זיך שוין יעדען טאג אויפן טויט אויסערדעם קען איך נישט צאהלען קיין דירה געלד און מען וויל מיך ארויסווארפען אויפן גאס און קיין איין גראשען האב איך נישט אין פערמעג אום איך זאל זיך קענען אנ'עצה געבען, איך בעט אום רחמנות איך פאל צו די פיס דער גנעדיגסטער דינער פ. שמולאוויטש. נאוועמבער 1855".

***

דער מיניסטער פליהט!...

פון י. אבערזשאנעק

דער פרעמיער מיניסטער סקלאדקאווסקי, פליהט מיטן עראפלאן אויף אינספעקציעס, קאנטראלירט דעם סאניטארען צושטאנד און די ארדנונג אין סטאראסטוועס און וואיעוואדזט־וועס. די בעאמטע ציטערן פאר די דאזיגע אינס־פעקציעס. (פון דער פרעסע)

איך זאג אייך, רבותי, אז דער נייער פרעמיער מיניסטער וועט מאכען דעם אמת'ן פאזשאנדעק אין לאנד, נישט קיין אנדערער ווי דער פרעמיער סקלאדקאווסקי. און ווייסט איהר ווי אזוי? נאר צוליב זיינע אינספעקציעס.

וועלכען מיניסטער, איך בעט אייך, גלוסט זיך עס, אזוי נישט מיר נישט דיר א פליה — ערגיץ ווייס איך וואו — אין מלך אביונ'ס גיטער? וועל־כען מיניסטער ווילט זיך באלד געהען נאכקוקען צי אין א שטעטעל אויף די קרעסען, צי אין גאלי־ציע, צי גאר ביי אונז דא, צי ס'איז ריין, צי דער בערמיסטש שלאפט נישט, צי דער סטאראסטע איז ,,גא פלאצו" א. אז. וו.

אונזער פרעמיער זאל געזונד זיין פוילט זיך נישט. אין א פראסטען מיטוואך גיט ער זיך א זעץ אריין אין דער מאשין, והילד איננו... ער פליהט!!

נו, איז טאקע גאר אנדערש געווארען. זייט דער מיניסטער פליהט, איז געווארען לעבעדיג אין שטעטעל. וואו איהר געהט און וואו איהר שטעהט, ציטערט מען פאר'ן וויזיט פון מיניסטער. אין יע־דען אוזשאנד קוקט מען ארויס דורך די פענסטער. צי דער מיניסטער פליהט נישט. אין יעדען מא־גיסטראט קוקט מען אויפ'ן הימער, און הערט מען רוישען, ווערט א מהומה — דער מיניסטער פליהט!..

די היינטיגע וואך האב איך טאקע סקאושיש־טעפט פון דער אקאזיע. טאמער איז מיר נישט עפעס געפעלען געווארען, האב איך א געשריי געטון: פאנאוויע, דער מיניסטער פליהט! און דאס האט געהאלפען.

איך שטעה די היינטיגע וואך אין אנ'אוזשאנד ביים פענסטערל. שטעה אהין שטעה אהער. מיט מיר שטעהט א רייהע. דער עולם שטעהט, און די בעאמטע.. טרינקען טיי. א זופ נאך א זופ. נאכן טיי כאפט מען א לייכטען פלירט. מ'פוצט זיך די נעגעל, מ'קוקט אין די שפיגעלעך פון די פודער־נישקעס, מ'מאכט זיך צורעכט די לאטשקעס, און... דער עולם שטעהט אין דער רייהע.

בין איך געווארען אין כעס, און האב א געשריי־געטון גלייך אין פענסטערל אריין:

— פראשען פאני, דער מיניסטער פליהט!..

נו, איז געווארען חושך. ס'האבען זיך איבער־געדרעהט די גלעזער. פון גרויס איילעניש האבען זיי נישט געדאנשעט צו פערמאכען די פודערניטש־קעס, און די טישען זענען געווארען ווייס פון פודער, און די בוכער רויט פון ליפען־פאמאדע. יעדער איז צוגעלאפען צו זיין פענסטערל, יעדער צו זיין בוך, און מ'איז געווארען ,,פלייסיג". די בעאמטע האט געהאקט צאהן אין צאהן. גערעדט מיט די קליענטען און... געקוקט אין הימעל אריין. און א דאנק דעם בין איך איינס צוויי ,,זאלאטוויעט" געווארען, און ווען איך בין געווען אויף יענער זייט טיר, האב איך געדאנקט דעם פרעמיער־מיניס־טער פאר זיינע אינספעקציעס.

פון דעמאלס אן, בענוץ איך מיך מיט דעם ווירקזאמען מיטעל. וואו איך קום, זאג איך: ,,דער מינסטער פליהט", און אומעטום ווירקט עס.

די היינטיגע וואך קומט צו מיר דער סעקוועס־טראטאר איינמאהנען א ,,זאלעגלע" חוב, האט ער דווקא חשק צו מיין קרעדענצעל, וואס איז ביי מיר די איינציגע ,,פאמיאנטקע" פון מיין ווירטשאפט. בעט איך מיך ביי איהם:

— פאניע קנעפעל, פאניע לאמפאס, וואס ווילסטו האבען פון דעם קרעדענצעל? נעם א ראטע, און ווער א האז..

ניין, נאר דאס קרעדענצעל. דאס קרעדענצעל ,,ראזשעט" איהם...

געזעהען, אז כ'קען מיט איהם גארנישט טון, האב איך איהם א נעם־געטון פאר'ן ערמעל און איהם געוויזען אויפ'ן הימעל:

— פאניע קנעפעל, דו זעהסט... דארט אויבען...

קוקט ער אין קוקט. נעמט ארויס די ברילען... קוקט אהין און קוקט אהער, און צום סוף זאגט ער:

— ,,יא ניץ ניע ווידזע"...

זאג איך צו איהם:

— פאניע לאמפאס, קוק נאר גוט.

קוקט ער ווידער, קוקט און קוקט ביז... ער ווערט אין כעס און גיט א געשריי:

— ,,צא פאן ווידזשי, דא כאלערי?..."

— א קוקט, האב איך איהם געוויזען אויפ'ן הימעל. איהר זעהט א שווארץ פינטעלע־

— ,,טאק ווידזע, נא טא צא?"

— דער מיניסטער פליהט קיין לאדז! — האב איך איהם געענטפערט.

און דאס האט טאקע געהאלפען. דערהערט ,,דער מיניסטער פליהט", האט ער פע־געסען אין מיין קרעדענצעל, האט גענומען וויפיל כ'האב איהם געגעבען, און ווען ער האט געקוקט די מזוזה אויף יענער זייט טיר, האב איך געדאנקט דעם מיניסטער פאר זיינע אינספעקציעס...

ערשט די טעג קומט צו מיר אריין דער ווירט מיט א יצקו:

— פאניע, וואס וועט זיין מיט אייך? וואס וועט זיין מיט אייך? וואס קלויבט איהר אויס: אדער איהר צאהלט פאר'ן קווארטעלע, אדער איהר בע־קומט א ,,ליעטניע מיעשקאניע"... אויפ'ן הויף?

האב איך מיך דערמאהנט אין מיין ווירקזאמען מיטעל, האב איך מיך אויפגעשטייפט, מעשה העלד און א זאג־געטון:

— פריץ לעבען, וואס ווילט איהר? ז'גורי? פראשען בארדזא, כ'קאן אייך אראפטראסקען פון אלע טרעפען! וואס מיינט איהר, וואס, אז היינט איז דאס וואס אמאל? אויב איהר וועט מיר אין משך פון היינטיגער וואך נישט רעפערירען דעם אויווען, נישט צורעכט־מאכען די פאדלאגע, נישט אריינזעצען א נייע בראט־רעהר אין דער קוך, טא געדענקט־זשע, אז..

— אז וואס? — האט דער ווירט גענומען צי־טערן און פלאטערן, איז געווארען בלייך ווי א טויטער. וואס רעדט איהר?... וואס זאגט איהר וועט זיין, אז איך וועל עס נישט מאכען?

האב איך איהם גענומען פאר דער בארד, צו־געפיהרט איהם צום פענסטער און געזאגט:

— ר' יאשע, איהר זעהט דאס שווארצע פינ־טעל אויפ'ן הימעל?

— יא, איך זעה, נו, וואס בעדייט דאס?

— דער מיניסטער פליהט!.. א ליאדע מינוט קומט ער קיין לאדז!

— וואס?.. דער מיניסטער פליהט?... א בראך צו מיר! לאמיך נאר א קוק טון. ס'פונקציאנירט דער וואדאטשאנג און די איבעריגע קעסעל־כלים... לאמיך נאר א ווייס־אויס געבען די אפיצינע... ווער ווייסט..

וואס ער האט נאך ווייטער געזאגט, האב איך נישט געהערט, ווארום ער איז געלאפען ווי שדים וואלטען איהם געיאגט. ער האט פערגעסען אין דירה־געלד, אין דער עקסמיסיע. ער האט מעהר נישט פערלאנגט ז'גורי. און אז כ'האב אין א שעה ארום געזעהען דעם ווירט ביי מיר אין שטוב מיט א בראט־רעהר, מיט ברעטער אויף צו רעפע־רירען די פאדלאגעס, האב איך געדאנקט דעם מי־ניסטער פאר זיינע אינספעקציעס..

וואס פארא גרויסע בעדייטונג ס'האבען דעם מינסטערס אינספעקציעס, האב איך מיך ערשט איבערצייגט מיט עטליכע טעג צוריק. די טעג קום איך אהיים, טרעף איך ביי מיר אין שטוב א קאנפערענץ... פון ווייבער: מיין יודענע האט גע־רופען א ,,קאנפערענץ" פון ווייבער, כדי זיך צו בעראטען וועגען היי־יאהריגען זומער, יא פאהרען, אדער נישט פאהרען אויף דער ליעטניסקע.

נו, איז געווען ליהודים. די שטוב ווען אנגעראיכערט ווי א פאבריק־קוימען, ט־ש פול מיט מונשטיקען. די האהר צעפלאמט, די באקען צעפלאמט. א טומעל, א גערודער. א טאראראם, אלע רעדען מיט איינמאל, קיינער הערט נישט א ווארט. דאך האב איך מיך אנגעהויבען וועגען וואס כ'האנדעלט זיך. האב איך מיך דערמאהנט אין מיין ווירקזאמען מיטעל, און א געשריי געטון:

— קאביטי, דער מיניסטער פליהט!!...

— מיניסטער? — האבען זיי געפרעגט — ,,פאצא"?

— פאצא? צי זעהען צי ס'איז ריין אין הייזער, אין די וואוינונגען.

נו, ס'איז געווען לעבעדיג. מ'האט גערוימט די סאקעוועקעס, די קאפעלושלעך אנגעטון, דער לינקער זייט, מ'איז געלאפען ווי די מייז. און אז איך האב די ווייבער, די פוסטעפאסניקעס געזעהען אויף יענער זייט ראגאטקע, האב איך געדאנקט דעם מיניסטער פאר זיינע אינספעקציעס.

אפילו ביי מיר אין שטוב, קומט דער מיניסטער צו נוץ. טאמער הויבט מיין יודענע הויך קידוש צו מאכען, נעם איך זי אויף א זייט און ווייז איהר רוים אויפ'ן אויער:

— סורטשעשי קרוין, א טאן נידעריקער רום... ווארום אוירער דו קוקסט דיך אן, דער מיניסטער צו פליהען.

ווערט זי ווייך ווי פוטער, רעדט מער ווארט נישט און פאלגט, וואס איך הייס, ווארום.. דער מיניסטער קאן נאך א קלאפ... וועט זיין ביטער!

דאס זעלבע איז אין די פאראיינען. די בעקאנטע פרעזעסען און ,,עוסקי בצרכי צבור" איך געזאגט: פאנאוויען, רעוויזירט... ,,גלייכט־אויס" די פאזיציעס, ,,זעהט", אז סע זאל שטימען אויף א האהר, גרייט די ... דיגע טעטיגקייטס־בעריכטען, ווארום... דער מיניסטער פליהט!

לעבען זאל דער מיניסטער! א ... מיניסטער, קאן איך מיך אפ אגען פון ... שלעק און אנשיקעניישען. א דאנק דעם ... האב איך פערזאגט דעם סעקוועסטראטאר, ... ווירט, די ווייבערישע קאנפערענץ, א ... מיניסטער האב איך נישט געדארפט ... דער רייהע אין אוזשאנד. און אייך, רבותי, איך אויך צו טון דאס אייגענע: טאמער ... זיין אין אנ'עת־צרה, גיט א געשריי:

— דער מיניסטער פליהט!..

***

שטאָט-מענטש-מאַשין

(רעציטאַל-פּאָעמע)

פון משה בראָדערזאָן

אַ ל ע

מירען און טויערען,
מויערען און פענסטער
פערזויגעלט, פערריגעלט, פערשלאָסען,
פערמאַכט !
דרעמלען די פערד אין די פינסטערע ראָגען,
מאַקסים ענטשלאָפען מיט גלאַנציגע באַקעס—
ציטערען אויף אין דעם סוף פון דער נאַכט...
כלי זמרים פון שמחות,
און גרינצייג פון דערפער,
און וואַגענס מיט צואָה,
חוליאַקעס צעקנייטשטע,
און הייב-אַמען מידע —
בעת נאַכטיגע שרפות צושראַקען דערברענגען
בעת פייפען פון באַהנען, פון ווייטען, פון
עלענד —
נאָר פלוצים געשריי פון פאַבריקען-סירענען,
בעת פלוצים געקלאַנג פון א קלויסטערשען
גלאָק —

פאַרטאָג !

בעזונדערע שטימען

— „קוריער"! „דער מאָרגען"! „דער קעמ-
פער"! „די נייעס"!
קולות — געבייזער פון הונגעריגע קינדער—
— געשווינדער, געשווינדער ! געשווינ-
דער ! געשווינדער !
אריבער אַניאָפגרונט אריבערגעבויגען,
דער טאָג קומט —
א זעלבסטמאָרד, דעם שטערען געצויגען,
פערשלאָפען, פערלאָפען מיט בלוט זענען
אויגען !

— פון בוידעם, פון קעלער,
פון דעכער, פון לעכער,
פון שטיבער, פון גריבער,
אַלץ העכער און פרעכער,
און שנעלער, און העלער,
עס קלעטערט אריבער
דער געלער — דער טאָג !

אַ ל ע

דער קרענקליכער געלב-זוכט פון טאָג !

אַרבייטער

די ארבייט — צום פרעסען !
די נויט צו פערגעסען !
פערגעסען פון לאַנגע מעת-לעתין דעם זין !
אין מאַשין-רעדערייי,
אין א ריי נאָך א ריי,
אויף מאשין-רעדערייי,
אין דער שטאָל-שווייסערייי,
אין דער וואָל-שפּינערייי,
אין קרישטאָל-שלייפערייי,
אין א ריי נאָך א ריי —

אַ ל ע

— איי !
פאַר וועמען געדינט ?
פאַר וועמען געשפּינט ?
פאַר וועמען געוועבט ?
צו וואָס זיך דערלעבט ?

אַרבייטער

— פערדינט פאַרן ווינט !
— רויב — פאַרן שטויב !
— רעש — אַש...

דער שוואַרץ-יאָהר

דאַרף מען זיך צלמען, קרייצען,
און הייצען, און הייצען, און הייצען !

די מאַשין

מענשען — לצים —
מענשען — נאַראָנים
גיהנום הייצען
אין שווייס פונם פנים...
— בזעת הפנים,
בעגאָסען מיט שווייסען,
האָט גאָט אייך געהייסען
צו עסען דאָס ברויט —

דער שוואַרץ-יאָהר

ס׳איז פון גאָט אַ געבאָט
נישט קיין קללה פון נויט !

די מאַשין

איהר ווילט זיך פערגינען
אויף הילף פון מאַשינען —
און ס׳יהעלפט אייך דער טויט !

אַרבייטער

אין שטויבען געגרויט,
גערונצעלט די הויט,
עס טרייבט אונז די נויט —

די מאַשין

האָסט מיך ליב — די מאַשין ?

אַרבייטער

משוגע ! פון זין !

די מאַשין

זיי מיין האַר,
זיי מיין מאַן !

אַרבייטער

אזאַ נאַר —
נישט פאַרהאַן !

די מאַשין

שטאָל און מוסקעל
געשפּאַנט —

אַרבייטער

אַך, צום טייוועל —
מיין האַנט !

די מאַשין

איז דיר ווייניג דיין האַנט,
און דיין פוס, דיין געלענק —
אין דיין האַרץ און געדאַנק,
אין דיין קאָפּ איך געדענק !

אַרבייטער

איי, מיין האַרץ !
איי, מיין קאָפּ !

אַ ל ע

סטאָפּ !!!

די מאַשין

ווילסטו עסען קאָרן,
ווילסטו עסען ווייצען —
טאָרסטו צייט נישט שפּאָרען,
זאָל אַ צווייטער הייצען !

אַ ל ע

אין מאַשין-רעדערייי,
אין א ריי נאָך א ריי,
אויף מאשין-רעדערייי,
אין דער שטאָל-שווייסערייי,
אין דער וואָל-שפּינערייי,
אין קרישטאָל-שלייפערייי,
אין א ריי נאָך א ריי —

א צווייטער אַרבייטער

גערוישען פון טורמע-פאַבריקען
עס שטיקען,
עס ווערגען און שטיקען
פון רעדער די ציינער,
עס זויגען די אויגען,
דעם מאַרך פון די ביינער —
די ארבייט צום פרעסען —
פערגעסען פון גרויע מעת-לעתן דעם זין —
עס פרעסט אונז אָהן רחמים
דער שטאָל פון מאַשין !

סוחר

און האַנדעל ! און האַנדעל !
דיין ארבייט פערהאַנדלען
פאַר נאָהענטע, פאַר ווייטע,
פאַר אַלע פיער זייטען,
פאַר ווינטען —
נאָך ווינטען פערהאַוועט,
פערי־תאַווה׳ט צו לויפען — —

אַ ל ע

און האַנדעל, און וואַנדעל,
און שמאַטעס מיט לאַטעס,
און סילוק — און ביליג,
און טייער — און שטייער,
און ווער וויל נאָך קויפען :
א רעשטעל — אַ הויפען —
און אָט פון דעם שטייגער —
פון פּאַדלע — פון פּגר

נישט קאָנען ענטלויפען !

דיכטער

צו זון צו דער הויכער,
צו מיידעל דער בלייכער,
צו ווייַן און צו ליד !

סוחר א

אייביגער וואַנדערער —
אייביגער יוד !

דיכטער

און איך אין-דער-מיט,
און איך — אין געטימעל,
אין רעש, אין האַרמידער
איך זינק אינים הימעל
מיט בליצלאָמפּ פון לידער,
צוזאַמען מיט ארבעטער, סוחר ומוכר —
א רייטער —
א שווימער —
א פליהער —
אַ טויבער !

די זונה

ביז טאָג ווערט אלץ בלייכער,
געזעטיגט פון סם,
און געזעטיגט פון האַס,
און ס׳צינדען זיך אָן די לאַמטערן מיט פלאַם
און שטערען — מיט סתם —
דאַן גיי איך,
שפּאַציר איך ארויס אין דער גאַס,
פון תאווה געשפּיגען א בלוטיגע לייכע...
מיט מיין שמייכעל וואָס — טריב,
מיט מיין האַס, וואָס איז ליב,
מיט מיין גליווער, וואָס — הייס,
מיט דעם סוד, וואָס איך ווייס,
און איהר שפּאַסט דאַן און לאַכט,
ווען מיין אומצוכט דערוואַכט —
אויף אלע אויף וועגען
איך גיי אייך ענטקעגען
אין פליטערלעך-פּראַכט —
אייער ברודיגע,
זודיגע,
זינדיגע נאַכט !

אַ ל ע

אָ, יאָ, דו !
יאָ, נאָר דו —
דו גיסט אונז דעם שיכורן חלום פון רוה !
נאָר דו —
וואָס איז נעץ
וואָס איז סוד,
וואָס איז געץ,
פון דער שטאָט !

דיכטער

גאָט, מיין גאָט !

—*X*—

איך שטודיר געשיכטע

(זכרונות) • פון ד״ר ה. זשיטלאָווסקי

ס׳איז נישט געווען מיין ציל צו ווערן א „טעַ... ...טער" און צו בעאַרבייטען וויסענשאַפטליכע פּראָ... ...לעמען, בעת איך בין געקומען קיין פעטערבורג שטו... ...דירען יודישע געשיכטע אַחוץ דעם ענין „נאַציאָנאַלי... ...טעט". זינט איך האָב מיך פונאַנדערגעזעצט מיט ... יוגענטליכער „מוּזע" און האָב מיך בעפרייט ... שלמה זאַנוועלס (אַנסקי׳) בליק, אַז מיין אמפּלואַ ... לעבען איז צו זיין א סאָציאַליסטישער און רעוואָ... ...נערער „פּאָעט", האָב איך בכלל אויפגעהערט ... קוקען אויף זיך, ווי אויף א שרייבער. געשריבען ... האָב איך אמת א היפּש ביסעל, — און ... אין רוסיש, — אָבער נאָר צוליב דער נויט, ... קלאָר צו ווערן אין דעם אָדער יענעם ענין ... האָב געוואוסט אַז איך וועל דאַרפען היפּשליך ... ניצען די פען אין רוסיש — אין דעם קאַמף אַנט... ...קעגען אונזער סאָציאַליסטישער אינטעליגענציע — ... אין יודיש, כדי צו פערטיידיגען ביי דעם יודי... ...שען פאָלק די אידעאַלען פון דעם סאָציאַליזם און פון ... רוסישען בעפרייאונגס קאַמף אָבער אָט די אַר... ...שרייבערייי וואָלטען געווען נאָר צייטווייליגע און ... זאַכען, וואָס זענען נישט פערבונדען מיט ... עצם פון מיין אַרבייט.

מיט מיינע שטודיען אין דער פעטערבורגער בי... ...טעק האָב איך נישט געהאַט קיין אַנדער ציל אין ..., ווי נאָר „אונטערצושמירען זיך" פאַר דעם ... וואָס דערמאָנטען קאַמף מיט דער יודישער אינ... ...טעליגענציע, די אַרבייטען אויף דער יודישער געשיכ... ...טע האָבען מיר אָבער געבראַכט א סך מעהר אידער ... האָב געקאָנט דערוואַרטען, אין דער ערשטער לי... ...ניע, איז אין מיינע אויגען שטאַרק אויסגעוואַקסען די ...חשיבות פון דער אַלטער, פרום-יודישער וועלט. איך ... כמעט ווי נישט געגלויבט מיינע אייגענע אויגען ... דאָס איז די וועלט, וועלכע די אַפּיקורסי... ...שע אינטעליגענץ האָט אַזוי אומבאַרמהערציג בעשאָ... ... מיט איהר גאַליגען אָדער לוסטיגען שפּאָט? ... וועלכע אינטענסיווע און רייכהאַלטיגע פראַגען פון א ... ...שליכען און א געזעלשאַפטליכען לעבען! אַזא ... ...אונג און אַזא הויך פון דערהויבענקייט! און אין ... זעלביגער צייט אַזא טראַגישער גורל אין דעם ... היסטאָרישען לעבען און — אַזא ירידה פון דער ... הויך אין אַזא שפל. ער ניהער ↓

פריהער איז מיין „יודישקייט" — אויף וויפיל זי האָט זיך געהאַלטען פערענטפערען פאַרן שכל, — געווען געבויט אויף דעם לאַווראָוו׳ישען מאָראַלישען חוב צו דינען דעם פאָלק; אין מיין פאַל — אויף דעם חוב צוצופיהרען זיינע מאַסען צו דער אַלמענשליכער קולטור, איצטער איז אין מיר אויסגעוואַקסען א נייער סטימול פאַר מיין יודישען זין: איך האָב מיך גענומען פיהלען איינס מיט מיין פאָלק, סאָלידאַריש מיט זיין גאַנצען גורל אויף דער וועלט, מיט זיין עבר, הווה און עתיד. איך בין נאָר א טיילכעל פון אים און אין זיין לאַנגדויערנדען אָרגאַניזם.

האַלב אומבעוואוסטזיניג פלעג איך מיך אליין אריינפּאַסען אין דעם לעבען פון זיינע פערשידענע היסטאָרישע פּעריאָדען און נעהמען אַנ׳אַנטייל ווי א פּראָגרעסיווער מענש, אין זיינע אינעווייניגסטע און דרויסענדליכע קאַמפען, — ספּעציעל, ווען איך בין געווען אריינגעטאָן אין דער צייט פון דעם בית-שני ביז צו חריסת ביתר. מיט וועמען וואָלט איך געהאַלטען? — האָב איך מיך אַמאָל געפרעגט איבערבליקענדיג יענע צייט.

און מערקווירדיג! עס פלעגט אַלע מאָל אויסקומען אַזוי, אַז מיינע סימפּאַטיעס פלעגען געהערען גראָד צו יענע ריכטונגען און פּאַרטייען, וועלכע די אָפּיציעלע היסטאָריקער פלעגען אָדער שאַרף פערמשפּטען, אָדער שטעלען אויף דעם צווייטען פּלאַן און תשיבות, לגבי זייער צד שכנגד, אָדער בעטראַכטען מיט א ביטול-קוק פון אויבען-אַראָפּ. אַזוי בין איך געווען פאַר די בית שמאי אַנטקעגען די בית הלל, פאַר די איסיים אַנטקעגען די פּרושים, און די צדוקים; פאַר די זעלאָטען אין קאַמף אַנטקעגען רוים, איך וואָלט זיכער געקעמפט אונטער דער אַנפיהרערשאַפט פון דעם איסיים׳שען גענעראַל, און אין דער צייט פון ר׳ עקיבא בין איך אין איינעם מיט איהם פון אַן „עם-הארץ" א בייזערער פיינד פון די פּרושים, געוואָרען א הייסער אַנהענגער פון דער תנאימשער געזעצגעבונג.

ס׳קאָן זיין, אַז אין אָט די טרוימערישע אינטראָ-פּראָיעקציעס פון מיין אייגענעם „איך" אין דער יודישער פערגאַנגענהייט האָבען זיך אויסגעלעבט די לעצטע שיריים, פון מיינע בעלעטריסטישע נייגונגען. על-כל-פנים האָבען מיינע היסטאָרישע שטודיען בעשאַפען פאַר מיר א בליק אויף דער יודישער געשיכטע, וואָס האָט זי אוועקגעשטעלט אין א גאַנץ אַנדער פּערספּעקטיווע איידער די אָנגענומענע און הערשענדיגע ביי די היסטאָריקער און דעם גרויסען עולם — א פּערספּעקטיווע, וואָס שטעלט אוועק א פּאָזיטיווע צייכען דאָרטען וואו עס שטעהט א נעגאַטיווער און וויצע ווערסאַ; א פּערספּעקטיווע וואָס פּאַסט אויף דעם גאַנצען עבר, ווי אַנ׳איינהייטליך געשעהען, און דרינגט אַרויס פון דעם עבר. נייע אויפגאַבען פאַר אונזער געשיכטליכען לעבען, וועגען וועלכע קיינער טראַכט נישט.

שוין דאָס אליין האָט בערעכטיגט, איך זאָל די געפונענע רעזולטאַטען נישט האַלטען ביי זיך, ווי כלי-זיין, וואָס איך וועל ווען עס איז בענויטיגט, נאָר זיי פערעפענטליכען. דאָס וואָלט געווען א רעהאַביליטאַציע פון יענע ריכטונגען און פּאַרטייען וואָס זענען אומגערעכטערהייט אוועקגעשטעלט געוואָרען אין א פאַלשען ליכט און אָפּשאַץ: אַזוי אַרום אויך א רעהאַביליטאַציע, א מין זעלבסט-פערטיידיגונג פון מיין אייגענעם דורות-לאַנגען היסטאָרישען „איך". דערצו איז ערגעץ וואו געווען דער האַלב-בעוואוסטזיניגער גלויבען, אַז אויב די יודישע סאָציאַליסטישע אינטעליגענץ, — אָט די, צו וועלכער איך געהער און אין איינעם מיט וועלכער מיר זענען א טייל פון דעם יודישען פאָלק — וואָלט אויך גענומען קוקען אויף דעם יודישען עבר מיט מיינע אויגען וואָלט אויך פאַר זיי געלעגען קלאָר יענער וועג, אויף וועלכער מיר דאַרפען אַרויף.

דאָס זענען געווען ריין סוביעקטיווע, האַלב-טונקעלע מאָטיווען פאַר מיין בעשלוס, איבערצורייסען די היסטאָרישע שטודיע, לאָזען דערווייל אָן א זייט די נאָך נישט אויסגעפאָרשטע נאַציאָנאַליטעטען-פראַגע און נעהמען זיך פאַר דער שריפטליכער בעאַרבייטונג פון די געפונענע רעזולטאַטען, קלאָר און בעוואוסטזיניג איז אָבער געשטאַנען פאַר מיר דער חוב מיטצוטיילען דער „מיטוועלט" א ניעם אויפגעפונענעם, ריין-אָביעקטיווען און וויכטיגען אמת.

אָט בין איך שוין ביים לעצטען קאַפּיטעל. ביי דער געגענוואַרט, די פּאָגראָמען, דער „חיבת ציון" — אָט דער „אבי-אבות הטומאה" פון אונזער צייט, ווי איך האָב דעמאָלט געטראַכט, נישט קוקענדיג דערויף וואָס איך האָב די אומפערמיידליכקייט פון דער פּאַלעסטינאָפילישער בעוועגונג אַרויסגעבראַכט פון אונזער גאַנצען היסטאָרישען געשעהען, האָב איך נישט געקאָנט אונטערדריקען מיין צאָרן און פּראָטעסטירט אַקעגען איהר. דעם לעצטען קאַפּיטעל האָב איך כמעט אין גאַנצען איבערגעשריבען פון יענעם מאַנוסקריפּט. וואָס איך האָב אין רייגע פאָרגעלייענט פאַר מיין פאָטער און דעם ציוניסטישען משכיל, קאַפּלאַן („זקן").

פאַרטיג! דאָס לעצטע פּינטעל אוועקגעשטעלט, אויף מאָרגען האָב איך מיך גענומען איבערקוקען דעם מאַנוסקריפּט, ס׳איז כמעט גאָרנישט געווען וואָס צו פערריכטען. נאָר א היפּש ביסעל אויף אַרויסצוהאָדפען, דער גאַנצער מאַטעריאַל האָט זיך לייכט איינגעטיילט אין קאַפּיטלען און פּאַראַגראַפען.

ווי א נאָמען געבען? לויט מיינע דעמאָלטיגע בעגריפען, אַז די געשיכטס-פילאָזאָפיע האָט צו איהר צוועק, אויפצודעקען די טרייבענדיגע פערבאָרגענע קרעפטען פון א געשיכטליכען פּראָצעס, האָט זיך מיר געדאַכט, אַז מיין שריפט שטעלט מיט זיך פאָר נישט קיין קלענערע זאַך, ווי די „פילאָזאָפיע פון דער יודישער געשיכטע". על-כל-פנים קאָן איך זי מיט גוטען רעכט אָנרופען: צו דער פילאָזאָפיע פון דער געשיכטע פון דעם יודישען פאָלק". ס׳הייסט — א צושטייער צו איהר. און אַזוי האָב איך זי טאַקע א נאָמען געגעבען: „ק׳ פילאָזאָפיאי איסטאָריאי יעווריי-סקאַוואָ נאַראָדאַ".

איצטער — וואָס טון מיט דעם מאַנוסקריפּט? געוואָלט האָט זיך מיר איבערלייענען איהם פאַר וועמען עס איז א קאָמפּעטענטען מענש.

און ביי מיר איז געבליבען — געהן צו אַראָלאַנדרי פון דעם „וואָסכאָד".

וועגען דעם אין ווייטערדיגען קאַפּיטעל.

די חתונה

שילדערונג פון נעגער־לעבען

פון ר. פעלדמאַן

אין „מאָל פון מויזעגד בעהנ“ איז לעבעדיג, ס'איז ראָמש היינט א חתונה, מיט אויפגאַנג פון דער זון האָט זיך אָנגעהויבען א פיבערהאַפטע בעוועגונג. שוין מעג, ווי מען גרייט זיך צו דעם פריהמאָרגען, שלאָפען איז מען געגאַנגען אויסגעפוצטע איינגאַנצען צעטעגריטע, באַגינען האָט מען זיך א הויב אויף געטון פון געלעגער געגומען דעם פאַנציר, פון לעדער געמאַכט, דעם „אמאַגיי“, דעם שטעקען א פאָר ספּעציעלע ביטשען קרעלען, צוגעגעבן צום זונאַלעט — און מען איז גרייט אָנצוהויבען דעם שפּאַציר שפּאַציר באַרגאַרויף באַרגאַראָפּ, צו דער קראַאַל פון נ'מאַקאַ, דער פאָטער פון דער כלה שאַסענגו, זיין קראַאַל ליגט אויף דער ווייטען צפון־מזרח־בארג פון מאָל און שפּעט וויל קיינער נישט קומען.

שאַסענגעס חתונה מיט אומבאַמבאַן איז א וויכטיגע געשעהעניש אין לעבען פון שבט. און מיט שפּאַר נייגעריגען אינטערעס און אומרוהע וואַרט מען אויף דעם, — וועט עס אריבער בשלום וועט מען שליסען פרידען? וועט די אלטע שנאה צווישען די קמאַלולים און די יאַרלאַלעם פערביטען ווערען אויף פריידליכער צוזאַמענמישונג פון בלוט?

— ווער ווייסט? די אלטע קמאַלולים פון „מאָל“ צווייפלען, זיי האָבען נישט פערגעסען די פערגאַנגענהייט, די יונגע פרייען זיך איגנטליך, פרייען און שרייען. זיי האָבען געהערט אז שיין זענען די טעכטער פון יאַרלאַלעם שבט, שטאַרק, עהרליך — גוט בלוט, א נײַ לעבען, עס שרעקט נאָר א ביסעל: צי וועט רוהיג און שטיל אריבער די חתונה? צי וועט מען זיך אין היץ און טאַנץ זיך נישט צופיל דערמאָנען אָן די אלטע קרוידע? מען האָפט ס'וועט אדורך בשלום, נ'מאַקאַ האָט פאַרנעלעגט פריידליך אויפצונעהמען די יאַרלאַלעם, אָהן וועלכער עס איז אַנצערהערעניש פון דער אלטער מחלוקת צווישען זיי.

די זון איז געשטאַנען הויך און די הימלען און ליכט און צאַרט געוואָרען. א דורכזיכטיגע לייטמערקייט האָט אַלץ אַרומגענומען. דער „מאָל פון מויזעגד בעהנ“ האָט פערנומען דעם גאַנצען האָריזאָנט, און ס'האָט זיך געדאַכט אז די גאַנצע וועלט— דאָס איז דער רונדער מאָל, דער אנהויב און דער סוף א פרייד האָט אָנגעפילט די יונגע און א ציפּיירענע שטילקייט — די עלטערע, ס'איז גוט ווען מען קאָן אַרומנעהמען מיטן אויג די גאַנצע וועלט.

שיין איז די וועלט, און קאַפּער־קאָרן־ביער וועט זיין לרוב, און יוגענט וועט זיך אויסמישען מיט עלטער און טאַנץ און פלייש וועט זיין צו דער זעט און מיידלעך וועלען שעמעוודיג לאַכען און אין ריטמישען טאַנץ וועלען זיי די שיינע היינטערשטע טיילען פון קערפּער בולט בעווייזען און אָנציהען די הערצער פון בחורים מיט פרויזענדיגען בענעהר.

די אויסגעפוצטע נאַקעטע קערפּערס גלאַנצען, מען גייט שנעל, אלט און יונג ווערען נישט מיד פון גיכען טראָט באַרג - ארויף באַרג־אַראָפּ, די זון איז הויך אין הימעל און פון אלעם בערגלעך זעהען זיך נאָך אלץ בעוועגענדיגע פיגורען, קיינער פון „מאָל“ וועט היינט נישט איבערבלייבען אינדערהיים, בלויז די קינדער און זקנים, מען ווייסט: נ'מאַקאַ האָט צוגעגרייט מיט א פולער האַנד, און די געסט פון יאַרלאַלעם שבט וועלען פערמאָגען נאָר ווערטער פון לויב און זיי וועסען שטאַרק ריהמען די גאַסטפריינטליכקייט פון די קמאַלולים.

נ'מאַקאַם הויז — א קעניגרייך פאר זיך אליין— בעשטייט פון זעקס צופלאַכטענע בוידלעך אויף א קליין בערגעל, פונדערווייטענס זעהט עס היינט איבערפּריה אויס ווי א בינשטאָק, נישטאָ אויפן בערגעל קיין איין שטיקעל פרייע ערד — אזויפיל מענשען זענען דאָרט פאַראַן.

אין איין בוידעל האָבען זיך פערזאַמעלט די עלטסטע פון יאַרלאַלעם שבט זיי טרינקען קאַפּער־ביער און רויכערען לאַנגע לולקעס, פון צייט צו צייט קומען אריין גרייזגראָע קמאַלולים און בעגריסען פאָרמעל די געסט. מען גיט זיך די הענט און גענוג לאַנגע שמועסען פערפיהרט מען נישט. די אלטע לייט פון בײדע צדדים ווילען בעווייזען אז מען מוט עפּעס א פליכט. אָבער זיי טראָגען נישט קיין פערזענליכע פעראַנטוואָרטליכקייט פאַרן היינטיגען צוזאַמענקום.

די אַנדערע יאַרלאַלע־מענער צוזאַמען מיטן חתן זעצען אויף א ווייטערדיגען בערגעל, נישט מען הערט זיי און נישט מען קאָן זיי זעהען. די איבעריגע בוידלעך זענען פערנומען מיט די פרויען פון בײדע צדדים, מען פוצט זיך נאָך, אייגע העלפט די אַנדערע, די זאַר עלטערע זיצען און רעדען, מען רעדט און מען בעקלאָגט זיך אויף דער יוגענד, אַנדערש איז געווען ווען זיי זענען יונג געווען.. די זעלבע רייד דער זעלבעיגער נוסח פון זייערע מאַמעס און באָבעס.

די אָנקומענדיגע געסט בעגריסען זיך מיט די נאָהענטע מחותנים, פרישען זיך אָפּ מיטן געריכטען קאַפּער־ביר און לאָזען זיך אוועק צו דעם נאָהענטען „טישבאַרג“, וואו די גאַנצע חתונה צערעמאָניע דאַרף פאָרקומען, דאָס איז א היפּשער הויכער עקיגער באַרג, פלאַך ווי א טיש, דער פערטער עק איז עפּעס ווי אָפּגעזעגט מיט א גיגאַנטישער זעג פון אויבען ביז אונטען, נישט מען קאָן ארויפגיין פון אָט דער זייט און נישט אַראָפּגיין.

דער „טישבאַרג“ איז שוין פול מיט מענשען אלע געסט זענען שוין דאָרט פערזאַמעלט, אלע א חוץ דעם חתן און די זכרים פון זיין שבט. זיי דאַרפען וואַרטען ביז שפּעט נאָך האַלבען טאָג און ערשט דאַן וועט מען זיי קומען רופען.

צוזאַמען מיט אומבאַמבאַן זיצען די עלטערע יאַרלאַלעם, און אַרום זיי — די יונגעלייט און בחורים, די עלטערע רעדען, מען דערציילט מעשיות, געווען אמאָל א צייט ווען א חתונה פלעגט מען אַנדערש פייערען, די צערעמאָניעס זענען דעמאָלט נישט געווען אזעלכע שוואַכע קינדער־שפּילען, האַלב האַרציגע נאָכמאַכענישען פון דער העלדישער פערגאַנגענהייט, דעמאָלט פלעגען זיך אויף א חתונה צוזאַמענקומען די העלדען און שטאַרקע לייט פון גאַנצען זולו־פאָלק און מען פלעגט טאַקע ווייזען וואָס מען קאָן. האָט מען א מלחמה־טאַנץ געטאַנצט, פלעגען עטליכע בלייבען טויט, אויף חנר עחד, א סך טעג פלעגט געדויערען די חתונה און צענדליגער אָקסען האָט מען געקוילעט און צו טרינקען איז געווען לרוב, דער שעף פלעגט דעמאָלט זיין אויף דער שמחה. דאָרט פלעגען טאַטעס אָפּמאַכען שידוכים. גאַנצע נעכט פלעגט מען זיך דינגען איבער דעם לאָבאָלאַ (אָבער מען פלעגט דורכקומען), און ס'פלעגט זיך אויך טרעפען אז דער שעף פלעגט דערזעהען א שיין יונג מיידעל און די פאַר זיין ווייב מאַכען. דערהויבען פלעגט זיך פיהלען דער פאָטער פון דעם מיידעל, נישט נאָר די גרויסע צאָהל אָקסען וואָס דער שעף פלעגט געבען, נאָר דעם כבוד, א טייערער חלום מקוים געוואָרען.

עס דערציילט אן אינגעקאָרטשעטער אלטיטשער, א שפּאַנענדע שטילקייט הערשט. ווען דער עלטער־זיידע מקובעני הערט. וואונדערבאַרע מעשיות דערציילט ער. קיינער געדענקט נישט אזוי ווייט ווי מקובעני, און קיינער אין גאַנצען לאַנד דערציילט נישט א זאַך אזוי שיין און בילדעריש.

..עס איז געווען ביי זיין שוועסטער אויף דער חתונה, ער איז נאָך נאָר א קליין יונגעל געווען, אָבער ער געדענקט עס גוט.— אט אזוי ווי דאָס וואָלט ערשט געשעהן נעכטען. געווען איז אויף דער חתונה דער גרויסער שעף מיט זיינע צוועלף יונגע העלדען, ריזען זענען דאָס געווען מאַיעסטעטיש, אָהן שום פאַר מענשען אָהן חיות. און שמאַלץ איז דאָס קאָלק געווען, וואָס האָט אזוי העלדען בראַכט, האָט פּאַסירט אז עמיצער האָט דעם שעף געפּרעגט וועלכער פון זיינע צוועלף דער שטאַרקסטער און מוטיגסטער, ער האָט נישט געוואוסט, אָבער א שעף מוז וויסען, האָט ער שיקט נאָך זיינע העלדען און געזאָגט אזוי

אין דער נעענטער האָבען זיך בעוויזען יעדער פון איך זיך אויסקלייבען זיין אייגענע און פאַר מיר אויף דער חתונה א דערוואַ לייב ברענגען. צוזאַמען טאָרט איהר נישט אָהן א דערהרגעטען לייב טאָרט איהר זיך מיר אומקעהרען.

יעדער פון די צוועלף האָט דעם שעפס שטאַנען, צוועלף רעכטע הענט האָבען זיך בען פאַר איין מאָל און מיט דערמועלבונג ביגען אויסגעשריי האָבען זיי מקיימים גרויסען שעף אז זיי האָבען זיין בעפעהל און גייען איהם גליך אויספיהרען.

אז דריי טעג מיט דריי נעכט זענען קיין איינציגער פון די העלדען האָט זיך געקערט, האָט דער שעף געשיקט א גרויס שען אז זיי צו זוכען אויפן צווייטען געהויבען אריינצובערענגען און בידעל יוסנע און טויטע לייבען. זעקס פון די מען דערקענט בלויז אין זייערע פעלבלע די לייבען האָבען אָנגעהויבען, האָבען מיט די רויבפייגעל פערטרוגט. די אַנדערע לויערנע האָט מען געפונען גוססען דערשטאַכענע לייבען און זיי זענען שטאַרבען. איידער מען האָט זיי נאָך בראַכט אַכט לייבען האָט מען געבראַכט שעף האָט א שאַקעל טרייסט געפונען, נען דאָך העלדען געווען, האָבען פּאָרט דערשטאַכען. אָבער וואָס האָט פּאַסירט מיט רע צוויי? זיבען וואָכען האָט מען זיי געזוכט געפונען דער שעף האָט געפּרוּמט, ער איז מיט פייער און צאָרן, מען מוז זיי געפינען נישט זאָגען אז צוויי פון זיינע העלדען דורכגעפיהרט זיין בעפעהל. ס'וועט הרפה דער אָנדענק פון זייער עלטער־עלטער און זיין נאָמען וועט דערמאָהנט ווערען

(ווייטער זעה 20. זייט)

היט זיך פאר'ן בויך־טיפוס

צוגעשיקט דורכ'ן לאָדזער „טאָז“, אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן היינטיגען געגען־טיפוס־טאָג

פון ד"ר משה וואָלפסאָן

די אויפגאַבע פון דער מעדיצינישער וויסענשאַפט איז נישט נאָר צו זוכען מיטלען ווי אזוי צו היילען דעם מענשען ווען ער ווערט קראַנק, נאָר אויך צו געבען איהם אַנווייזונגען ווי אזוי אָפּצוהיטען זיך פון קראַנקהייטען. דער טייל פון מעדיצין, וועלכער בעשעפטיגט זיך מיט דער וויכטיגער פראַגע טראָגט דעם נאָמען פּראָפילאַקטיק און ווערט אין די לעצטע יאָהרען אלץ מעהר אויסגענוצט דורך דער מלוכה, דורך די אָרגאַנען פון קאָמונאַלער זעלבסטפערוואַלטונג און פערשידענע געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציעס אין זייער אַרבייט ביים אָפּהיטען דאָס געזונד פון דער מענשהייט.

נישט ביי אלע קראַנקהייטען קאָן די פּראָפילאַקטיק ברענגען גלייכע נוצען. עס איז דאָ אָבער אזא געביט פון דער מעדיצינישער וויסענשאַפט, און פּראַקטיק, וואו די פּראָפילאַקטיק האָט א ספּעציעל גרויסע בעדייטונג. דאָס איז דאָס געביט פון אזוי־גערופענע אַנשטעקענדע קראַנקהייטען, ד"ה אזעלכע קראַנקהייטען וועלכע ווערען אריבערגעטראָגען פון דעם קראַנקען אויף זיינע נאָהענטע און ווייטע אומגעבונג. די דערגרייכונגען פון דער מעדיצינישער פּראָפילאַקטיק האָט גורם געווען אז דער קאַמף מיט אַנשטעקענדע קראַנקהייטען פערנעהמט זעהר א בעדייטענדען אָרט אין דער אַרבייט פון מלוכהשע און קאָמונאַלע אָרגאַנען. פון אלע בעקאַנטע אַנשטעקענדע קראַנקהייטען, וועלכע פערשפּרייטען זיך צווישען דער בעפעלקערונג אין פאָרם פון גרעסערע אָדער קלענערע עפּידעמיעס אינטערעסירט אונז איצט אומזיסטען דער בויך־טיפוס, ווייל גראָד אין די זומער מאָנאַטען בעזוכט אונזער שטאָט אלע מאָל א עפּידעמיע פון דער דאָזיגער קראַנקהייט. עס איז אויך נישט קיין וואונדער, אז די פראַגע פון בעקעמפען דעם בויך־טיפוס אינטערעסירט זעהר די פּערמאַנענטע אָרגאַנען פון דער לאָדזער קאָמונאַלער מאַכט און די געזונט־אָפּטיילונג פון מאַגיסטראַט אָרדענט אין יעדען זומער ספּעציעלע אימפּפונגען מיט דעם ציל אויפצוקלערען די בעפעלקערונג ווי אזוי זיך אָפּצוהיטען פון טיפוס. די געזעלשאַפט „טאָז“ האָט די אויפגאַבע מיטצוהעלפען דער זעלבסטפערוואַלטונג אין דער דאָזיגער אַרבייט און דערום ערלויב איך זיך צו ווענדען צו דער יודישער בעפעלקערונג מיט דעם היינטיגען אַרטיקעל.

רעדענדיג וועגען בויך־טיפוס מוזען מיר פעסטשטעלען אז ביי א געוויסען מאָס גוטען ווילען קאָן מען זיך אליין פון דער דאָזיגער קראַנקהייט אָפּהיטען און אויך מיטווירקען אז אַנדערע זאָלען זיך מיט דער קראַנקהייט נישט אַנשטעקען; דאָס הענגט אָפּ פון דער אָרט, ווי אזוי די קראַנקהייט פערשפּרייט זיך, דער אויסגאַנגס פּונקט פון יעדען טיפוס־פאַל, ווי אויך פון יעדער טיפוס עפּידעמיע, איז דער קראַנקער מענש אָדער דער מענש וואָס איז געווען קראַנק אויף טיפוס, און איז שוין אליין געזונד געוואָרען מען קאָן זאָגען אז דער רעקאָנוואַלעסצענט פון טיפוס איז אין דער היגיענישער בעציהונג אויך געפעהרליכער ווי דער קראַנקער אליין און דאָס איז דאָך גאַנץ נאַטירליך, ווייל ווען א קראַנקער ליגט אין בעט ווייסען אלע אז מען דאַרף זיך פון איהם היטען, אָבער א געזונדער מענש, וואָס געפינט זיך אין בעוועגונג צווישען אַנדערע מענשען ווען ער איז פאַר דער אומגעבונג געפעהרליך, איז נאַטירליך שווערער זיך פון איהם אָפּצוהיטען.

די באַצילען פון טיפוס, וואָס די באַקטעריאָלאָגיע האָט זיי גאַנץ גענוי אויסגעשטודירט און וואָס לאָזען זיך גוט דערקענען ביי דער אונטערזוכונג, מאַכען דורך אין מענשליכען אָרגאַניזם א גאַנץ בעשטימטען וועג. צוערשט דרינגען זיי אריין אין דעם פערדייאונגס־טראַקט פון דעם מענשען, פון דאָרט געהען זיי אריין אין בלוט, פון דעם בלוט געהען זיי אריבער, סיי אין געדערים, סיי אין אַנדערע אויסשיידונגס אָרגאַנען, כדי צו פערלאָזען דעם קערפּער פון דעם קראַנקען מיט די פערשידענע ענטלעדיגונגען פון מענשען ווי צ.ב. שטולגאַנג, אורין, שווייס, שפּייעכץ א.אזוו. און דאָ הויבט זיך טאַקע אָן דער געפעהרליכסטער מאָמענט פון דער גאַנצען בעוועגונג, אויב די דערמאָהנטע אויסשיידונגען פון דעם קראַנקען מענשען, אָדער פון דעם רעקאָנוואַלעסצענט קומען אין דירעקטע, אָדער אומדירעקטע בעריהרונג מיט אַן אַנדער מענשען, קאָן דער בעט־עפּעגדער קראַנק ווערען. די דירעקטע אַנשטעקונג קומט נאַטירליך פאָר פיל זעלטענער ווי די אומדירעקטע, ווייל כדי זיך אָנצושטעקען דאַרף מען זיך געפינען נאָהענט צום קראַנקען, דאַגעגען זענען אָבער די מעגליכקייטען פון אומדירעקטער אַנשטעקונג פיל גרעסער ווען א מענש, וואָס האָט אין זיך די באַקטעריען פון טיפוס, האָט זיך אָנגעריהרט אין זיינע ענטלעדיגונגען און האָט זיך נישט גענוי אָפּגערייניגט די הענט, זענען שוין זיינע הענט אימשטאַנד צו פערשפּרייטען די קראַנקהייט, אַלעס מיט וואָס דער דאָזיגער מענש קומט אין בעריהרונג איז שוין אָנגעשטעקט וועגן אזא מענש שטעלען מיר זיך, האָט למשל א שפּייז־געוועלב, קאָן מען זיך ליכט פאָרשטעלען וויפיל מענשען ער קאָן אומגליקליך מאַכען, ווען ער זאָל נישט אָנגעהמען די שטרענגסטע אָפּהיטונג מיטלען, און די מיטלען זענען נישט קיין שווערע. מען דאַרף זיך נאָר צו זיי צוגעוועהנען.

אין א שפּייז־געוועלב מוזען די סחורות אלע מאָל זיין צוגעדעקט. דאָס האָט א גרויסע בעדייטונג אויך דורך דעם, ווייל מען היט אָפּ די סחורות פון פליגען, וועלכע שפּילען א גרויסע ראָלע ביים איבערטראָגען. די באַקטעריען פון פערשידענע אַנשטעקענדיגע קוועלען. אין א שפּייז־געוועלב מוז מען אויסמיידען אָנצוריהרען די סחורות, מיט בלויזע הענט די אויסשיידונגען פון קראַנקען קענען פערשפּרייטען די קראַנקהייט אויך דורכ'ן וואַסער. ווען די עקסקרעמענטען פון קראַנקען ווערען ארויסגעגאָסען און קומען אין א גרוב וואָס איז נישט אין אָרדנונג ד.ה. וואָס איהרע ווענט לאָזען אדורך דעם אינהאַלט קענען די באַקטעריען פערגעוועניגען דעם באָדען און פון דאָרטען אריינדרינגען אין ברונעם און פערשפּרייטען די קראַנקהייט צווישען די מענשען וועלכע בענוצען דאָס וואַסער פון דעם ברונעם. כדי אזא ערשיינונג צו פערמיידען מוז מען ערשטענס גוט דעזינפיצירען די ענטלעדיגונגען פון א קראַנקען, איידער מען גיסט זיי אַרויס, אויסער דעם מוז מען סיי צום טרינקען, סיי פאַר צוגרייטען שפּייזען, בענוצען נאָר איבערגעקאָכטעס וואַסער.

די דאָזיגע אָפּהיטונגס מיטלען זענען נויטיג אלע מאָל, נאָר אמשטרענגסטען מוזען זיי אָנגעווענדעט ווערען אין א צייט פון אַן עפּידעמיע און ספּעציעל ווען מען ווערט געוואויר אז אין דעם הויף וואו מען וואוינט, איז פאָרגעקומען א טיפוס־פאַל, עס איז אינטערעסאַנט צו בעמערקען אז אין א צייט פון א טיפוס־עפּידעמיע קומט אָפט פאָר אז עס ווערען קראַנק מענשען וועלכע וואוינען אין איין הויז מיט א טיפוס־קראַנקען, און וועלכע קענען גאַנץ גענוי ווייסען אז זיי זענען מיט דעם קראַנקען אין קיין שום בעריהרונג נישט געקומען. דאָס איז טאַקע א בעווייז אז אין אזא הייז איז דאָס וואַסער אינפיצירט, סיי דורך דער אונאָרדנונג אין גרוב, סיי אין ברונען דאָרט ווי עס איז דאָ א גוט פונקציאָנירענדע קאַנאַליזאציע און וואַסער־לייטונג קאָן נאַטירליך אזא ערשיינונג נישט פאָרקומען.

מיר זעהען אלזאָ, אז אין א צייט פון א טיפוס־עפּידעמיע איז די געפאַהר פון אַנשטעקונג זעהר א גרויסע, דאָס הייסט אָבער נישט אז מיר זענען איינגאַנצען אָהנמעכטיג אין דעם קאַמף מיט דער קראַנקהייט, מען מוז געדענקען אז נישט יעדער מענש, וועלכער האָט אין זיך אָנגענומען די באַקטעריען פון טיפוס, מוז שוין קראַנק ווערען. צום גליק פון דער מענשהייט איז נאָך דאָס אריינדרינגען פון דער באַקטעריע אין קערפּער נישט גענוג אויף ארויסצורופען די קראַנקהייט. כדי די קראַנקהייט זאָל זיך פון דער באַקטעריע ענטוויקלען, מוז זי אין מענשליכען קערפּער געפינען פאַר איהר איינוואָרצלען, גוטע בעדינגונגען, ד"ה דער קערפּער אליין מוז זיין אָפּגעשוואַכט און וואָס שטאַרקער דער קערפּער איז, אלס מעהר שאַנסען האָט דער מענש די קראַנקהייט אויסצומיידען אפילו ווען ער האָט זיך אָנגעשטעקט.

מיר זעהען אלזאָ, אז אין אלגעמיין זענען אין א צייט פון א עפּידעמיע גילטיג, די אלע מיטלען פון אלגעמיינער פערזענליכער געזעלשאַפטליכער היגיענע, וועלכע דער מענש מוז איבערהויפּט כדי אָפּצוהיטען זיך פון אלע קראַנקהייטען האָט גענוג געדולד און גוטען ווילען קאָן אליין און די אומגעבונג אָפּהיטען פון טיפוס.

פאַר די מענשען וועלכע ווילען אין א טיפוס עפּידעמיע זיין איינגאַנצען זיכער ווערען, אפילו ווען זיי ווילען זיך, נישט אויף אלע אָפּהיטונגס מיטלען, דאָך דאָ נאָך א גאָר זיכערער מיטעל, די אזוי אימפּונג.

די אימפּונג בעשטעהט אין אינשפּריצ אזא שטאָף, וועלכער שטאַמט פון אָפּגעטויט און אָפּגעטויטעטע באַקטעריען פון טיפוס. פון דער אימפּונג איז די אזוי גערופענע טעט, דאָס איז א בעוואוסטע ערשיינונג, שטעהט אין דעם אז ווען א מענש ווערט קראַנק וועלכע עס איז פאַקטישע קראַנקהייט איהם אין בלוט אויסגעאַרבייט אזעלכע כע גיבען איהם די מעגליכקייט צו קראַנקהייט און אויב ער ווערט געזונד פון קראַנקהייט איז ער אויף א געוויסע צייט פון קראַנק ווערען אויף דערזעלבער קראַנק מען זאָל א מענשען איינשפּריצען אָפּגעט טעריען פון טיפוס, וועלכע זענען נישט ארויסצורופען די קראַנקהייט כאָטש, אימוניזירט אויף א געוויסע צייט אויף זאָגאָר געגען טיפוס. געוועהנליך ווערט נישט קראַנק און אויב עס טרעפט זיך מענש ווערט שוין יאָ קראַנק, געהט קראַנקהייט אדורך זעהר לייכט. די אימפּונג טיפוס זענען אַנערקענט געוואָרען דורך וויסענשאַפטליכע אויטאָריטעטען אין ווערען זיי דורכגעפיהרט זייט'ן וועלטקריג אַרמייען און דאָס האָט געבראַכט דערצו און די וואָס האָבען אויסגעדינט אין מיליטער זעהר זעלטען קראַנק אויף בויך־טיפוס. אַלזאָ, אז פאַר די מענשען וועלכע קענען אָפּהיטען פון טיפוס דורך געוועהנליכע מיטלען דאָ א גאַנץ זיכערער און אומשעדליכער מיטעל פאָרם פון די אימפּונגען.

ווענדענדיג זיך צו אונזער יודישער בעפעלקערונג מיט די איינציגע פאַר אויפקלערונגען זעהר ביי אונז פּאָפּולערער קראַנקהייט, פאַר נויטיג נאָך אמאָל זעהר דרינגענד צו מאַכען, אז אויסער די ספּעציעלע מיטלען היטען אונז אָפּ פון טיפוס, דאַרף מען קען אז ביי פערהיטונג פון דער קראַנקהייט ביי אלע אַנדערע קראַנקהייטען שפּילט די פיינליכסטע אָפּהיטונג פון די פערש היגיענע און אלגעמיינעם: ריינקייט פון קערפּער, קליידונג און וואוינונג, ראַציאָנעלע ערנעהרונג א. אז. וו.

——*——

קורצער פרייטאג און שבת הגדול

קורצער פרייטאג: פאניע שבת הגדול, איהר האט געלייענט אין דער צייטונג די מעשה מיטן נע־גוסיעס סעודה ?

שבת הגדול: א סעודה ? וואס פאר א סעודה מאכט ער, דער נעגוס ?

קורצער פרייטאג: איהר האט נישט גע־לייענט ? דער נעגוס מאכט אין לאנדאן א סעודה פאר 7 הונדערט פערשוין !

שבת הגדול: נו, וואס וואונדערט איהר זיך אזוי ? דער נעגוס ווייסט וואס ער טוט : נאך אני־„אפשניט" מאכט מען א סעודה...

זאל לעבען דער קעניג פון אביסיניען

דער קבלת - פנים פון איטאליענער אין לאנדאן.

דער נעגוס איז געקומען קיין לאנדאן, אויפן באהנהויף זענען געקומען ענגלישע הויכגעשטעלטע פערזענליכקייטען אינקאגניטא, כדי נישט צו רייצען מוסאליני. מאנכע האבען זיך אפילו כאראקטע ריזירט כדי מ'זאל זיי נישט דערקענען.

די לאנדאנער איטאליענישע קאלאניע האט דעם נעגוס בעגריסט מיט הילכיגע אויסרופען:

— זאל לעבען דער נעגוס! ברוך הבא, מלך־המלאכים! וויוואט היילי סעלאסי ! זאל לעבען דער קעניג פון אביסיניען !

דער נעגוס האט געשמייכעלט, פערנייגט זיך, און געשאלט דאנקען פאר די אוואציעס אבער די איטא ליענער האבען איהם נישט געלאזט קומען צום ווארט און געהאלטען אין איין שרייען:

— זאל לעבען דער קעניג .. זאל לעבען דער קע־ניג פון אביסיניען — וויקטאר עמאנועל!...

עס פעהלט נישט דער מין

— וואס רופט איהר עפעס אייער היטעל — לאבום ?

— גלאט אזוי אז איך געה מיט איהם אויף דער פעטריקאווער נאס און כ'געב איהם א רוף — קוקען זיך אלע אום.

וועמען מיינט ער ?

די דינסט מארישא האט צוזאמען מיט דער בעל־הביתטע געראומט די שטוב, פלוצים הערט זיך פון שלאף־צימער דעם בעל־הבית'ס שטימע :

— קעצעלע.. אוצרל.. קום נאר אהער אביסעלע.

— ווער? איך צי די מאדאם האט מארישע געפרעגט.

עצות פאר ליעטניקעס

ווי אזוי פערהיט מען זיך פון גנבות ?

דער „קונדס" גיט עצות די ליעטניקעס וואס פאהרען ארויס אויף דאטשע צו די וויבער און לאזען איבער די וואוינונגען אין דער שטאט אויף הפקר.

וואס דארף מען אלזא טוהן, כדי צו זיין זיכער אז קיין גנבים וועלען נישט עפענען די טיר. הערט זשע אונזער עצה :

קודם כל דארפט איהר שולדיג בלייבען אין אר־ רשאנד א האנע, וועלען די סעקוועסטראטארען נישט אוועקגעהען פון דער טיר. איין סעקוועסטראטאר וועט אוועק און א צווייטער וועט קומען אזוי, אז א נאכ־ צען יטאג וועט די טיר זיין בעוואכט, און אז א גנב וועט זעהען אזא וואזשנע שמירה, וועט ער אנטלויפען וואו דער שווארצער פעפער וואקסט.

א חוץ די סעקוועסטראטארען וואלט אויך נישט געשאדט צו כאפען ביי א בעקאנטען א גמילות־חסד, וועט יענער אויך נישט אפטרעטען פון דער טיר.

איצט א דריטע עצה :

פארן ארויספאהרען, צו וויסען טון עטליכע שד־כנים אז איהר ווילט א שידוך טון מיט אייערען א זוהן, וועט איין שדכן זאגען דעם צווייטען, און אייער טיר וועט גאנצע טעג זיין בעלאגערט מיט שד־כנים און שדכנטעס — און איהר וועט זיך רוהיג קע־נען זיצען אויף דער ליעטניסקע, עסען פאוישאמקעס מיט סמעטענע און נישט דארפען מורא האבען אז מ'וועט אייך דא אין לאדז דערווייל „חתונה מאכען".

ווי אזוי געפעלען אייך, ליבע לעזער, אונזערע עצות, הא ?

דער „קונדס"־רעדאקאר.

צו שפעט געבוירען

געווידמעט א געוויסען דיכטער

כיוואלט זיין, בין איך זיכער, א גרויסער פאעט,
איך בין נאר געבוירען אביסעל צו שפעט :
וואו איך זאל אויסזוכען ערגעץ א טעמע —
מען האט שוין געשריבען אויף איהר א פאעמע,

א דראמע, א לידעל, צי וואס ס'זאל נישט זיין;
און געפין איך אניאויסדרוק, א וויציג, א פיין,
א צוגלייך, א ווארט מיט פאעטישען קלאנג —
אניאנדער פאעט האט פערכאפט שוין דאס לאנג,

און כסדר אזוי, וואס איך האב נאר בעקלערט
האט מען שוין אויסגעכאפט פריהער. איהר הערט!—
למשל: די זון — איז שוין לאנג ביי זיי גאלד,
די לבנה איז זילבער (כימיין וואסט איהר געוואלט?);

דאס אייז אויף די טייכען איז לאנג שוין קריסטאל,
א מיידעלס געלעכטער — דעם נאכטיגאלס קול;
דער שניי אויף די דעכער—א טישטוך מיט פרענדז
די שוימיגע כוואליעס, זענען קאטשקעס מיט גענז,

און האר פון א מיידעל, וואס איינער האט האלט —
אויב שווארצע איז פעך און אויב בלאנדע—איז גאלד
און זומער די בלומען — איז בונטע קאווארען,
„טרוקענע כוואליעס" — דאס מיינט מען דעם קארן;

אין הערבסט־צייט בוימער—זיי הייסן: געשטארבן
די וואלקענס—מיט אש און מיט סאזשע געפארבן
איינער האט חתונה — הייסט ער א „קרבן" —
קורץ, וואו איך גיב זיך א ריהר און א קעהר

אלע „פערגלייכען" און שעהנע מליצות.
טראגעדיעס, קאמעדיעס, אידיליעס און סקיצען —
פערכאפט און פערנומען, נישטא זיי שוין מעהר.
כיוואלט גנבענען ביי יענעם א שריפט. צי א שיך—

אויך דאס האבען דיכטער געטון שוין פאר מיר.
הכלל, איך וואלט זיכער געווען א פאעט,
נאר איך בין געבוירען געווארען צו שפעט.

עמעס

געגוג די איינזאמקייט

בעשלוס פון אן'אלטען בחור

אין „גראנד" זיצען צוויי פשיאטשעלעס אלטע בחורים. זאגט איינער :

— דו ווייסט, מאריך, ס'איז מיר שוין מ אוס געווארען די איינזאמקייט.

— נו, ווערסט דו חתונה האבען ?

— ביזט משוגע צי חסר דעה ? כ'וועל מיר קויפען א קאנאר־קיל.

פייטעל און טרייטעל

פייטעל: כיהאב געלייענט אין דער צייטונג, אז א לאדזער יוד האט זיך געסמט דערפאר וואס ער איז נישט געווען אימשטאנד אפצוגעבען א חוב פון 100 זלאטעס.

טרייטעל: א גרויסער שוטה געווען, ווען איך וואלט מיך געזאלט סמיען פאר יעדע הונדערט זלא־טעס, וואלט איך מיך יעדען טאג געדארפט עטליכע מאל לעגען אין דריערד אריין.

אין די האלעס.

ערשטער : זאג נאר, אפשר קאנסטו פאר מיר אויסזוכען עפעס א פאסיגען פסעוודאנים ?

צווייטער: וואס איז? נעהסט שרייבען א בוך?

ערשטער: ניין, כ'געה אויסשטעלען א וועקסעל.

אין קאמיסאריאט.

— זאגט מיר, אין פאס שטעהט, אז איהר האט א ליסינע, און איהר האט טאר האהר — וואס איז דא געפעלשט ?

— די האהר — פאניע פשאדאווניקו.

דער אינזשיניער ווייס נאך נישט

ענטפער פון א צעהושטען ארבייטער

מיט א צייט צוריק, איז אין לאדז געשעהען א בוי־קאטאסטראפע, א ניי 4 שטאקיג הויז איז איינ־געפאלען. באלד איז אנגעקומען די אויספארשונגס־מאכט, פרעגט מען איינעם פון די ארבייטער :

— דער אינזשיניער ווייסט שוין וואס ס'האט פאסירט ?

דער ארבייטער קראצט זיך אין דער פאה, און ענטפערט :

— ניין, נאך נישט..

— פארוואס ?

— צוערשט דארף מען איהם אפוירנעמען פון אונטער די גרוזעס...

—*X*—

דער קונדס

● הומאר ● סאטירע

● צוזאמענגעשטעלט פון אב—נעק

ביילאגע צום „נייעם פאלקסבלאט" נומער 135 פרייטאג, דעם 12 יוני 1936

פע!... פע!...

ערשטער יוד: רבותי, דא מוז ערגעץ פארקומען אנ'ענדעקישער מיטינג, מ'פיהלט שוין קאוואלסקין!...

פּאָליטיק פון וואָר

ווי געפעלט איך דער פּשיטיקער פּראָצעס? א וואויל פּראָצעסל, אַן׳אויסגעצייכענט פּראָ־צעסל.

דאָס הייסט הויך־פּאָליטיק!

מיר פּאָליטיקער האָבען א הנאה פון אזא שטי־קעל אַרבייט. ביי אונז פּאָליטיקער שפּילט נישט קיין ראָלע א מענשליך לעבען, א מענש איז בכלל פון קליינעם ווערט ווען עס האַנדעלט זיך וועגען אחורע־פיהרען עפּעס וואָס מען קאָן אנרופען הויך־פּאָליטיק.

ביי אונז למשל ווערט נישט געזאָגט מיר פיה־רען מלחמה צוליב רויב־צוועקען, נאָר: מיר ווילען ציוויליזירען אָדער פאַר איינפיהרען כלאט אזוי קול־טור.

די דייטשען זענען אין יאָהר 1914 ארויס אין מלחמה געגען רוסלאנד מיטן ציל דאָרט איינצו־פיהרען קולטור אין נישט קולטורעלען רוסלאנד, א בעווייז האָט מען דאָך אין דעם וואָס די דייטשען האָבען אריינגעפיהרט קיין רוסלאנד — אויך אין פּלאָמבירטע וואַגאָנעס — לענינען און טראָצקין...

הינטערנבורג האָט קיין רוסלאנד אריינגעפיהרט דעם קאָמוניזם און ביי זיך אין דייטשלאנד — היט־לעריזם.

הויך־פּאָליטיק איז דאָך נישט שייך צו זאָגען. און אויך אין פּשיטיק שפּילט מען הויך־פּאָליטיק. נעהט אין ראַחאַם א פּראָצעס וועגען ווילדע רוי־בעריען און אכזריותדיגע מאָרדען.

וואָרפט דער פּרעמיער אהין אריין א שעהן וואָרט: „עקאָנאָמישער קאַמף" און די ווילדע גרויל־מעשים בעקומען א שעהן פּנימל.

אזוי איז שוין דאָס מיט אונז דיפּלאָמאַטען, מיט אונזער הויך־פּאָליטיק. א שיין וואָרט: „עקאָנאָמישער קאַמף" .

אויפ׳ן פּראָצעס אין ראַדאָם

אדוואָקאַט (צו א יודישען אָנגעקלאָגטען): זענט איהר זיך מודה, אז איהר האָט געשלאָגען זעקס פּויערים?

אָנגעקלאָגטער: (שווייגט).

אדוואָקאַט: ווי אַלט זענט איהר?

אָנגעקלאָגטער: 300 יאָהר.

ריכטער: איך בעט נישט צו שפּאַסען אין גע־ריכט.

אָנגעקלאָגטער: אויב איך האָב געקאָנט שלאָגען זעקס פּויערען קען איך אַלט זיין 300 יאָהר.

* * *

ריכטער (צו א יודיישע אָנגעקלאָגטען): וואָס פאַר שייכעגס האָט איהר אויפ׳ן פּנים?

יוד: דאָס זענען טעדעקישע „אויסצייכנונגען" פאַר יודען.

אײַן שעה באָקסען
א יוד אין ספּאָרט־קלוב „הכוח"

אין לאָקאַל פון ספּאָרט־קלוב „הכוח" קומט א־ריינצולויפען א יוד שטאַרק דערנערוועט:

— רבותי, קאָן איך הערען מיטן פּרעזעס פון דער אָקס־סעקציע?

— וואָס דאַרפט איהר דעם פּרעזעס?

— א סוחר מיינער איז מיר שולדיג 500 זלאָטעס און וויל באַין אופן נישט בעצאָהלען. נו, האָב איך איהם כמעט געוואָלט אונטערהאַקען א זייט און אויס־האַקען א פּאָר ציין.

— נו? וואָס ווילט איהר פון אונז?

— נו, בין איך איך געקומען פרעגען, וויפיל קאָסט ביי אייך א שעה באָקסען?

———***———

גראף קאלי.

גאָגאָל און... פּשיטיק
א הומאָריסטיש קלאָג־ליד

ס׳האָט א גאַנצע וואָך געדעגענט,
סיי פּריהמאָרגען, סיי נאָכמיטיק,
ווי עס וואָלט געוויינט דער הימעל
אויף אַדזשיוואָל, מינסק און פּשיטיק...

אויף יענע נאַרעס, יענע לעכער
מיט פוילע ווענט... מיט קרומע דעכער...
וואוהין עס גיסט זיך נישט אריין
קיין פרישע לופט, קיין העלער שיין

קיין ליבע וואַרימקייט פון הימעל...
קיין פויגעל־ליד דאָס האַרץ דערפרעהט
קיין זיסער ווינטעל נישט בעוועהט
נישט לופטערט אויס דאָס אַלטע שימעל

אין יענער עלענדקייט, און שמוץ
וואו נעהמט צעניות דאָס גאַנצע גוטס
איז נישט אַ גראָשען צו בעצאָהלען...
וואו ס׳איז נישטאָ קיין יונגער דור
דער מענש ווערט גרוי צו דרייסיג יאָהר
פון שטויב דערשטיקט, פון נעץ גע־שוואָלען...

* * *

דער משפּט קומט אַצינדער פאָר
זיי שווייגען ווי שטאַלצע פּאַנעס...
זיי האַלטען זיך ווי העלדען גאָר
די בייזע פיינט... די כוליגאַנעס....

מען פיהלט זיך מעשה־פּאַטריאָט!...
מען האַלט זיך טאַקע גאָר אין גרויסען,
עס איז קיין קליינינקייט: „באָיקאָט"
דעם יוד פון פוילען־לאַנד פערשטויסן...

איי, וואָס? בענאַנד מיט זיין סטראַגאַן
ווערט אויך דעם הענדלערס קאָפּ גע־שפּאַלטען?...
איז וואָס?.... דערפאַר הייסט דאָך עס:
„קאַמף"
און אַנדערש וואָלט דאָך ניט געגאָלטן...

די ענדע... שולדיג זענען מיר
דאָס פאָלק ישראל... זאָלט איהר וויסען,
ווי גאַגאַלס אונטער־אַפּיצירשע
האָט מען אַליין זיך אָפּגעשמיסען...

פּרעמיעס פון „קונדס"
ווילעס פאַר אונזערע געטרייע לעזער

כדי א סוף צו מאַכען צום דירות מאַנגעל, האָט דער „קונדס" אויף זיך גענומען די אויפגאַבע אַנצו־ווייזען די געטרייע לעזער און לעזערינס דעם ריכטי־גען וועג ווי אזוי צו קומען צו איינענע ווילעס ביי קליינע הוצאות.

נעהמט זשע א בליפעהער און פערצייכענט:

1. קודם־כל דאַרפט איהר בעקומען דעם פּלאַץ. דאָס בעקומט איהר צו יעדער צייט בחנם ביי אייער ווייב.

2. ציגעל, ליים, שעטשקע — בעקומט איהר ביים בעקער.

3. וואַפנע — בעקומט איהר ביי יעדע איינע מיעזשאַטקע אָדער פּאַניענקע.

4. וואַסער — ביים ערשטען בעסטען פרעלענ־גענט אָדער פּרעדיגער.

5. האָלץ — אין יודישען טעאַטער (הרענ־גער אויפן פּוד)..

6. שטיינער — די הערצער פון אונזערע נייע לאַדזשער גבירים.

7. שויבען — זעהר ביליג שטעלט צו „פּשי־טיק", מינסק - מאַזאָוויעצק, אַדזשיוואָל און אַנדע־רע שטעט.

איצט אז איהר האָט שוין די נויטיגע מאַטעריאַ־לען, פּראָפּעזשירען מיר אייך פאָלגענדע בעל־מלאכות:

בוי־מייסטער — לאָדזשער עסקנים און כלל טוער: אויף זייערע ווערטער קען מען בויען.

אַרכיטעקט — א לאָדזשער שדכן: ער פיהרט צונויף א וואַנד מיט א וואַנד.

שלאָסער — סעקוועסטראַטאָרען: פאַר זיי איז נישטאָ קיין שלעסער.

דאַך־דעקערס — שוסטערס: זיי פערשמי־רען פּאַפּירענע זוילען — נישט צו דערקענען.

זדונעק — טעאַטער אימפּרעסאַריאָס — ווי האָל־טען אין איין „בויען": און דאָס געלד געהט אוועק מיטן רויך.

א. אייקין.

ווי אזוי ווערט אין לאָדז געבוירען
א נייער הילפס־פעראיין?

אויפן באַלוטער מאַרק טרעפען זיך צוויי יודען, וואָס איינער האָט א לאָקאַל און דער צווייטער א שטעמפּעל.

זאָגט איינער צום אַנדערען:

— לאָמיר מאַכען א געשעפט.

— דהיינו?

— גרינדען א נייע אינסטיטוציע.

— ווי אזוי?

— פּאָר פּשוט: איך האָב א לאָקאַל, דו האָסט א שטעמפּעל — לאָמיר צוזאַמענטראַסקען א פער־וואַלטונג. די פערוואַלטונג וועט ווערבירען מיטגלי־דער און... — — —

צומאָרגענס האָט זיך בעוויזען אין די צייטונגען א נאָטיץ:

„אין לאָדז איז געגרינדעט געוואָרען א נייער פער־איין, א זעהר נוציליכע אינסטיטוציע אונטערן נאָמען „הילפס־פעראיין פאַר צוויליגען אין דער מאַמעס בויך".

פּיניעלע מזיק
גיט לשון

חעצ נאַ יאַטן, עץ לעיזט די ספּראַווע פין פּשיטיק? עץ לעיזט גורניש פין דעיר ספּראַווע? טאַ וועירץ מיער שוין רוער אין גיבראַכן! צ׳זעטט גורניש קאַ לאַט אַז עץ לעיזט ניש אין פּאָליקסבלאַט די ספּראַווע. אוי, העט עץ פין איך פּעקאַכט אין דעיר ספּראַווע. יעידן טוג האַק איעך אהאַריך די גאַנ־צע מאַנסע. כאַ ליב צי לעיזן פין דעים אלטן פּ־שי־טיקער יוד וואָס לאַסט זיך ניש נעמע אָפּן זעבער. אוי, העט עץ האַקט דעיר אלטער, עיר בעבוט ניש, עיר גיט לושן יאַק שע נאַלעזשי.

דינועך אַב איעך ליב צי לייגע וואָס ס׳זוגן די טאָפּ־קאַטן פין די הולגאַניס, צ׳וויסט וואָס די הול־גאַנעס זוגן? אז די פּשיטיקער יודען אָבן נעקאַלט נאַ פּראַווע און נאַ ליעווע. כ׳וויס ניש צי דועס איז וואָוער. נאָר טאַמער איז דאָס טאַקיש וואָהער, זענע זיי יונגען. אזוי דאַרפן טיען אַלע יודען, אז מ׳קיפּט דאַריף מע צריק קאָלן. קריגסט אַ זבענק, געב צריק א כמאַלע איבערן שייטל! יאָלדן שראַיען. מאַכן יאַ־ליס, אינדזוערס א יאַך שראַט ניש. מאַכט ניש קאַ יאַ־ליס. טאַמער לאַדט עיער אַנ׳אווּלע פין א שאַליוו, מיז עיער זיך אָפּפּיטיווען.

כ׳זוג ענק, אַז צאַט כ׳לעיז די ספּראַווע בין איך אינגאַנצן ציקאַרקיוויט. דועס עהנסטע אַב איעך גינאַט נאַכטן, ווען סאָבען גידרעהט די יוסימס פין די דער־האַרגיטע טאַטע־מאַמע, כ׳זוג ענק, אז כאַב גילעיזן ווי די יוסימס אָבן גיוויינט, אַט עס מיעך א נעם־גי־גיבען באַ די קישקעס. אז איעך אַב גילעיזן ווי דעיר לאָדזשער שטוטנאַר, קוואַלסקלע אַט גימענציט די יוסימס, אַב איעך גיקאַרצט מיט די צעין. אין ווען איעך פּאַק דעמוליץ דעים ענדיטשאַנע פלאַקן מיט דעיר היסער קליוסקע אין פּערגאַנוועטן מויל, וואָלט איעך עים פּאַציילט די עמיסע מאַנסע. אזוי ווי איעך פּיניעלע מאַזיק פין שמולן נעסל קען.

כ׳זוג ענק צ׳זעטט גורניש קאַ לאַט, אַז עץ לייענט ניש אין פּאָליקסבלאַט די ספּראַווע פין פּשיטיק.

כאַב ענק נאָך גיוואָלט עפּעס פּאַציילן א מאַנסע פין יעקע פּיי, נאָר כ׳מיז וואַטער לעיזן פין פּשי־טיק. טאַ אַצ׳צ מיער א גיטן שאַבעס אין זאָגט מיער גיזינט.

פּעדער־שפּריצען
וואָס איז דער פּשט דערפון

היטלעריזם — פּראָלעטאַרישע דויטשעוויזם.

געלד — א זאַך, וואָס מ׳באַרגט אויף אַפּצוגעבען חובות און מ׳פּערנוצט עס אויף אַנדערע צוועקען.

„קאָמבאַטאַנט" — קיינמאָל נישט מוועהען דעם פּראָנט פאַר די אוינען, נאָר האָט ליב דעם מונדיר.

קראַנקהייט פון געוויסע מענשען — מעראַלאָ־מאַניע.

אי, האָבען זיי געד׳דבר׳ט!
אויפגעכאַפּט אויפן האַנדווערקער־צוזאַמענפאָהר אין וואַרשאַ

פּריזיער: עס וועלען דאָ קומען די „קעפּ", און וועלען אַלץ וועלען מאַכען שעהן, און בעשפּרי־צען מיט קעלניש וואַסער. אָפּער איהר זאָלט וויסען אז דאָס איז אַלץ נישט מעהר ווי זייפען־פּלאַז!

פּאָטאָגראַפיסט: צוליב די פיהרער אונזערע האָבען מיר אזא „פּנים"! חברים לאָזט זיך נישט „רעטושירען" און נעהמט זיי, די אונפּעראַנטוואָרט־ליכע שעדליכע אָנפיהרער אַרונטער אונטערן שטרענ־גען רעפלעקטאָר! קעהרט זיך פון זיי אָפּ און דרעהט זיך אויס צו זיי מיטן „נעגאַטיוו"...

זאָקען־מאַכער: א סוף זאָל עס נעהמען! אַראָפּוואַרפען אַלע אונזערע קאָמפּראָמיטירטע פיה־רער, די חרעהער! מיר האָבען זיי אין דער פּיעטע!

זייגער־מאַכער: חברים! דער מעכאַניזם פון יודישען האַנדווערקערטום איז קאַליע. מיר מוזען אַלץ „רעגולירען" און איבערשטעלען די ווייזערס! ס׳איז געקומען א צייט ווען פון די גרויסע ווייזערס דאַרף מען מאַכען קליינע און פון קליינע גרויסע. די לאַגע איז שוין ביז צום העכסטען „אָנגעצווינגען" און א ליאַרע סעקונדע פּלאַצט עס.

עלעקטראָטעכניק: אמאָל האָבען די פיה־רער געהאַט א קאָנטאַקט מיט די מאַסען, אָבער היינט — זעהען מיר אַנ׳אַנדערען „פּראָנט", איך האַלט העריבער אויב מיר ווילען נישט די שעדליכע פיהרער פון אונז „אַדלאַנטשען" וועט קומען צו א „קורץ־שלום"...

הענדשקע־מאַכער: די ביז איצטיגע פיה־רער אונזערע האָבען אויף אַלץ אַרויפגעלעגט זייער „לאַפּע". הינטער די זיידענע הענדשקעס בעהאַלטען זיך קלעפּיגע פינגער...

דרוקער: אונזערע פיהרער האָבען זיך געגנד־מטן פאַר אונז בעוויזען אין די העסליכסטע „פאַר־בען". זייער גאַנצע עקזיסטענץ איז איין גרויסער חרוקרפעהלער.

צאָהן־טעכניק: נישט פּלאָמבירען, נישט „לעטשען" — נאָר אַרויסרייסען!... אָבער כדי די אָפּעראַציע זאָל פאַר אונז נישט זיין שמערצליך מוז מען מיר זיך „זאַניטשולען".

סטאָליער: מיר האָבען שוין צופיל געלאָזט אַלץ אין לאַנגער באַנק אריין!

שעלקע־מאַכער: זייט פאָרזיכטיג חברים, דעלעגאַטען! איך וואָרן אייך אז א ליאַרע רגע רייסט זיך אָפּ דאָס לעצטע קנעפּעל און מיר פערלירען די הויזען!

מאַניקוזשיסטקע: אזא טבע האָבען זיי שוין די אַלע מאַכערס פון אונזער בעוועגונג: אײדער מ׳קלויבען זיי, קריכען זיי אונז אונטער די נעגעל.

אַנ׳אידעאַלער פּאַציענט

דער האָקטאָר פרינזאָליץ האָט בעטראַכט דעם פּאַ־ציענט און ער האָט אַרויסגעגעבען זיין דיאַגנאָזע:

— דאָס האַרץ מיט די לונגען זענען פולשטענדיג אין אָרדענונג. נאָר טאָמער ווילט איהר נישט קראַנק ווערען — מוזט איהר ענדערען אייער אַרט לעבען, אייערע נערווען זענען אָנגעשטרענגטע, דער אָרגאַ־ניזם איז ערשעפּט...

דער פּאַציענט האָט זיך דערשראָקען:

— וואָס זאָל איך טון? — האָט ער א פרעג געטון.

דער דאָקטאָר האָט בעטראַכט זיין דיקע פינגער מיט דעם היבשען בייכעל:

— איך האָב דעם איינדרוק, אז איהר עסט צופיל.

— כ׳מוז מודה זיין אז כ׳האָב ליב גוט צו עסען.

— און ווי איז מיט אַלקאָהאָל?

— איך בין נישט קיין שיכור, אָבער כ׳האָב ליב יעהען מאָג אויסצוטרינקען א פלעשעל ביער, עטלי־כע גלעזלעך קאָניאַק...

— אַלזאָ דערמיט מוזט איהר איבעררייסען! אין פערלויף פון עטליכע חדשים וועט איהר עסען די פּשוטסטע מאכלים און איבערהויפּט — אָהן אַלקאָ־האָל! איהר וועט אייך איבערצייגען ווי גוט ס׳שמעקט א פּשוט שטיקעל ראַזאָווע ברויט מיט א טרונק וואַסער.

— דאָס פרעהט מיך זעהר — האָט דער פּאַציענט אויסגערופען — דאָס פרעהט מיך זעהר.

— אויסגעצייכענט! אַנדער פּאַציענטען זענען נישט אזוי צופרידען, אַלזאָ ווייטער, ווי זעהט איהר אויס מיטן רויכערען?

— דרייסיג פּאַפּיראָסען א טאָג.

— איהר טאָרט נישט מעהר רויכערען ווי פינף.

— איך פערזיכער אייך, הער דאָקטאָר, אז כ׳וועל אינגאַנצען נישט רויכערען!

— כ׳וואָלט שטענדיג געוואָלט האָבען אזעלכע געהאָרכזאַמע פּאַציענטען — האָט דער דאָקטאָר מיט פרייד געזאָגט — א חוץ דעם דאַרפט איהר נישט טרייבען קיין שום ספּאָרט. איהר מוזט אייך אָפּזאָגען פון טעניס, שווימען, פוסבאָל און אפילו פון קאָרטען שפּיל, פריה געהן שלאָפען...

— איך וועל עס פּינקטליך אויספיהרען.

דער דאָקטאָר האָט זיך אויפגעהויבען:

— כ׳זעה אז מיר פערשטעהען זיך.

ווען דער פּאַציענט האָט שוין געוואָלט אַרויסגעהן האָט דער דאָקטאָר זיך אָפּגערופען:

— כ׳האָב פערגעסען וועגען נאָך א וויכטיגע זאַך. איהר דאַרפט געניסען פון דער פרישער לופט און כאָטש איינמאָל אין דער וואָך אַרויספאָהרען הינ־טער דער שטאָט.

דער פּאַציענט האָט זיך דערשראָקען:

— ליידער... ליידער וועל איך דאָס נישט קענען מאַכען!

— פאַרוואָס? — האָט דער דאָקטאָר זיך פערד וואונדערט — דאָס וואָלט דאָך יעדער געקאָנט טון!

— יאָ, פּאַניע דאָקטאָרשע, אָבער איך.. איך... איך... קאָן נישט....

— פאַרוואָס?

— אַט אזא מין נישט אָנגענעהמע געשיכטע... כ׳־האָב אויסגעשטעלט עטליכע פאַלשע וועקסלען... און... און...

— און וואָס?

— ...מאָרגען געה איך טאַקע אָפּזיצען דריי חדשים תפיסה...

———***———

ביי דער טיר פון אַ היגען מאַנו־פאַקטוריסט.

א היגער סוחר ליגט אין דער פריה אין בעט, ביי דער טיר קלינגט עמיצער, לויפט ער אַראָפּ פון בעט און פרעגט:

— ווער איז? סעקוועסטראַטאָר?

— ניין.

— קאָמאָרניק?

— ניין.

— מיט א פּראָטעסט?

— ניין.

— מיט א רעכנונג פון מיין ווייבס שניידערין?

— ניין.

— אויב אזוי איז עס נישט צו מיר. נעהט אייך בעזונדערהייט.

ליעסין — דיכטער פון יודישן מארטירערטום

פון יצחק ריבקינד*)

די לעצטע צוואַנציג יאָהר קען בעצייכענט ווערען אַלס די פעריאָדע פון גרויסע ענטדעקונגען אויף׳ן געביט פון דער אַלטער העברעאישער דיכטונג. א סך רינגעלעך פון דער גאָלדענער פּאָעטישער שאַפונגס-קייט זענען, אין די לעצטע יאָהרען, געוואָרען צוגעקייטעלט, צונויפגעשמאָלצען.

כמעט בסדר קומט פאַר פאַר אונזערע אויגען דער פּראָצעס פון תחית-המתים: גאַנצע ,,גניזות״ זענען ענטפּלעקט געוואָרען, אַלטע אָפּגעמעקטע ,,שמות״, חורות-בעהאַלטענע, פערגעלטע בלעטער, שטיקער אָבגעריבענע מיט שטויב פערדעקטע פּאַרמעטען, צושפּריטע און צוזייטע איבער דער גאַנצער וועלט, האָבען א תיקון בעקומען; האָבען זיך, דורך איינטענסיווער פאָרשונג, פערגאַנצט, צוריק פערזאַמעלט און אויפגעוועקט פאַר אונז די וועלטען, גרויסע שעפערישע גייסטער. די אַלע ענטדעקונגען האָבען אי פערפּאָלקאָמט די פריהערדיגע ליטעראַרישע ירושות און אי בערייכערט מיט נייע, לחלוטין אונבעקאַנטע שאַפונגען און שעפער, וואָרט-קינסטלער.

אזוי איז אויפסניי פאַר אונז אויפגעשטאַנען לעבעדיג ינאי און קאליר, הלוי און גבירול, די עזראַס און גיאת, שמואל הנגיד און אבולאַפיה, דאַפירה און פראַנסיש און א גרויסע צאָהל אַנדערע פּיטנים און משוררים פון גרויען אַלטערטום ביז׳ן רענעסאַנס און נאָך שפּעטער. א צאָהל נייע לידער-זאַמלונגען און מחזורים זענען נאָך די מלחמה-יאָהרען ערשינען, האָבען דערזעהן די וועלט און האָבען אונז געמאַכט זעהן נייע וועלטען.

דעמזעלבען גורל, ווי די אַלטע העברעאישע דיכטער-מייסטער, מאַכט דורך, האָב איך נישט איינמאָל געטראַכט, ביי מיר, דער מאָדערנער יודישער דיכטער א. ליעסין, וועמענס פערציג יאָהריגען שאַפונגס-יובילעאום מיר האָבען איצט. ליעסין איז דער איינציגער צווישען די יודישע דיכטער פון אונזער דור, וואָס זיינע לידער און שאַפונגען קען מען אויך געפינען נאָר אין ,,גניזות״ פון אַלטע צייטונגען און זשורנאַלען, אין פערגעלבטע און פון דער צייט מבולה׳דיג געוואָרענע, פערפּרעגטע כל-ערליי ,,בלעטער״, וואָס א טייל איז שוין אפשר אינגאַנצען פערשוואונדען, פערלאָרען געגאַנגען.

נאָר ,,אויסגראָבונגען״ אין די אַלטע שמות וועלען אונז איצט ענטדעקען דעם גאַנצען ליעסינ׳ען, די גרויסע שעפערישע דיכטערישע פערזענליכקייט, וועלכע איז ביז איצט, צוליב מאַנגעל פון מאַזאַמעל-ווערק, נישט אָפּגעשאַצט געוואָרען אין זיין גאַנצקייט און פילזייטיגקייט, ווי ער, און די יודישע ליטעראַטור, פערדינט.

אָבער נישט נאָר דער אויסערליכער גורל ליעסינ׳ס איז ענהליך צו דער פּליאַדע מיטעל-אַלטערליכע דיכטער, נאָר אויך אינהאַלטליך, טעמאַטיש איז ער א רינג פון יענער גאָלדענער קייט פון די גרויסע אַמאָליגע פּאָעטען, א גייסטיגער יורש פון יענע טרויסע יודישע זינגער. ער האָט מקיים געווען די שבועה:

,,א רינגעל צו זיין אין דער קיום
צו ציהען אַלץ ווייטער דורך דורות
דעם וואַנדער פון ווילען און וויי,
צו לעבען פאַר היילינע תורות
און שטאַרבען מיט פעסטקייט פאַר זיי״.

ליעסין איז דער המשך פון יענע דורות, ער איז א פּאָדעם פון דעמזעלבען געוועב, ווען איך לייען זיינע לידער, דוכט זיך אויס צייטענווייז, אז זיי זענען, ווי די לידער פון די אַלטע צייטען, געשריבען אויף פּאַרמעט, אז די פעדער איז געטונקט אין בלוט און טרעהרען, ווי די פון אַמאָליגע פּיטנים. ווען מיר וואָלטען געהאַט א ריטם אין יודיש, טראַכט איך, וואָלט ליעסינ׳ס דיכטונג פערנומען דאָרט דעם אויבען-אָן. ווען ליעסינ׳ס לידער וועלען צונויפגעזאַמעלט ווערען, וועט א געוויסער טייל פון זיי קענען בעצייכענט ווערען אַלס ,,מחזור-ליעסין״, אזוי ווי ס׳זענען אַריין אין ,,מחזור-סאַלאָניקי״ און ענליכע ליטורגישע אויסגאַבען יענע היסטאָרישע קינות און סליחות, פּאָעמעס און באַלאַדען פון יודישען מאַרטירערטום פון די קרייץ-צוגען און פערשידענע עפּאָכען פון דער יודישער געשיכטע.

מיט נאָך איין פּונקט איז ער אַנאַלאָגיש צו די אַלטע דיכטער. ער איז אפשר דער איינציגער יודישער מאָדערנער דיכטער, וואָס פערמאָגט לידער מיט פּשט, מיט פּירושים וואָס זענען לידער (זעה, צום ביישפּיל), זיינע מיסטעריעזע דערקלערונגען צו דעם ציקל ,,קריסטליכעס״, צו די פּאָעמעס ,,ליכט-בענטשערין״, ,,בילדער פון ערשטען קרייץ-צוג״ און א סך אַנדערע).

אזוי ווי געלעהרטע און פּאַרשער שרייבען פּירושים, טייטשען אויס, מאַכען די סטראָפען אין פּעהלען פון די אַמאָליגע דיכטער, אזוי וועט מען אויך, ווען זיינע ווערק וועלען צונויפגעזאַמעלט ווערען, אויסטייטשען און דערקלערען ליעסינ׳ען נישט נאָר ריין ליטעראַריש, אָפּשאַצען איהם נישט בלויז אין די ראַהמען פון דער יודישער דיכטונג, נאָר ער וועט אויך געפּאָרשט ווערען אין ליכט פון דער יודישער געשיכטע, ווי אזוי ער האָט זי דיכטעריש בעליכטען, אויסגעטייטשט און אויפגעפאַסט. ס׳איז זיין אייגענע שולד — אויב מען האָט דאָס ביז איצט נישט געטון, ווייל ווי זאָגט א קלוג וואָרט: ,,אין חכמת אדם מגעת אלא עד מקום שספריו מגיעים״ און געה זוך און געפין ליעסינ׳ס ספרים!...

נאָר פון דער צווייטער זייט מאַכט ער אַליין לייכטער פאַר דעם צוקונפטיגען ליטעראַטור-פאָרשער און קריטיקער, די אַרבייט, דורך זיינע בעלעהרענדע דערקלערונגען צו א סך פון זיינע היסטאָרישע לידער און פּאָעמעס. א טייל פון זיינע דערקלערונגען זענען מייסטערהאַפטע פּראָזע-שאַפונגען פאַר זיך אַליין, מיט זייער געשליפענקייט און בעלעהרזאַמקייט; בעוויזען ליעסינ׳ס היסטאָרישע ערודיציע, זיין שאַרפע אַנאַליטישע אויפפאַסונג און בעליכטונג פון יודישע געשיכטליכע פּראָבלעמען, פון דער יודישער געשיכטס-פילאָזאָפיע.

ליעסין האָט אַמאָל געשריבען אויף זיך, אין צוזאַמענהאַנג מיט דער שפּראַכען-פראַגע, ,,איך בין א יוד אָהן א תנאי-גט״. מיר קענען אויף איהם דאָס זעלבע זאָגען, אז ער איז א יודישער דיכטער אָהן א תנאי-גט. א דיכטער ווי ליעסין מאַכט יודיש פאַר יודיש... די מאָדערנע יודישע ליטעראַטור ליידעט, נישט צוליב דער שפּראַך, וואָס דאָס פאָלק האָט ליב, נאָר צוליב די דזשאַרגאָנישע געדאַנקען, וועלכע זענען פרעמד דאָס פאָלק. ליעסין איז יודיש נישט נאָר אין שפּראַך, נאָר אויך אין געדאַנק און וועלטבאַנעהם. די געשיכטע פון דורות זינגט אַרויס פון זיינע פערזען, דאָס גאַנצע היסטאָרישע יודענטום רעדט אַרויס פון זיינע סטראָפען, אין תוך איז ליעסין א העברעאישער דיכטער, וואָס דורך א צופאַל שרייבט ער אין יודיש, אין העברעאיש איז ער געבליבען ביי זיינע יוגענד-אָנהייבען, אָבער דער העברעאישער גייסט שוועבט אויף זיין גאַנצער פערציג-יאָהריגער שאַפונג און דיכטונג אין יודיש.

ער איז א גרויסער יודישער נאַציאָנאַלער דיכטער, וואָס בעלאַנגט נישט צו קיין שום קלאַס און פּאַרטיי, כאָטש ער איז און ווערט מיט רעכט גערעכענט אַלס רעוואָלוציאָנערער דיכטער, וואָס האָט אזוי פיל געזונגען אויף סאָציאַלע מאָטיווען און נביאישער גערעכטיגקייט; געוועקט, געמונטערט און גערופען צום קאַמף די אַרבייטענדע מאַסען, די אונטערדריקטע קלאַסען, די סאָציאַלע פערשקלאַפטע און בע׳עוולה׳טע.

ער איז א דיכטער וועמענס לידער מען האָט געזונגען אין די ערשטע יודישע געהיימע אַרבייטער-קרייזלעך און אין די צאַרישע טורמעס. ער איז אָבער אויך דער יודישער דיכטער, וועמענס לידער און פּאָעמעס מען האָט געזונגען און קענען געזונגען ווערען פאַר צאַנקענדע ליכטלעך פון ליטווישע קלויזען און ישיבות. ווייל ליעסין איז דער דיכטער פון דער יודישער געשיכטע און מאַרטירערטום. אפילו דאָס רעוואָלוציאָנערע האָט איהם בעצויבערט מיט דעם נביאי׳שען סאָציאַלען אידעאַל און ווייל ס׳איז געהיילינגט מיט׳ן בונד פון מאַרטירערטום. ער איז דער דיכטער פון מאַרטירער-פאָלק, אָדער אויף זיין אייגען לשון ,,מאַרטירער פון פעלקער״, וואָס ווערט פערצוקט צווישען זיבעציג וועלף, ווי א שאָף״.

ער האָט דערשפּירט אין דער יודישער געשיכטע, אין דעם ווייסטען טראַגישען קיום פון יודישען פאָלק, אַנ׳אונערשעפּליכען קוואַל פון דיכטערישער שעפערישקייט. און אָט וואָס ער דערזעהט בלעטערנדיג ישראל׳ס ,,לעבענס-בוך״:

,,קאַפּיטעל נאָך קאַפּיטעל — ס׳רוישען היים פאַריבער
אַלץ נייע טייכען טרערען, שטראָמען בלוט און בלוט;
איך הער פון יעדען בלאַט דעם ברום פון ווילדען צורר,
עס ענטפערט יעדע שורה פעסט מיט קדושים-מוט.

איך זעה געקוילעטע, דערשטיקטע און פערברענטע,
זיי טראָגען זיך פאַר מיר, פון נאָהענט און ווייט
עס הילכט מיר שווידערליך אין בלוט דער ,,שמע ישראל׳
פון יעדען-יעדען לאַנד, פון יעדער-יעדער צייט״.

און די שטומע היליגע רויבען אוועק זיין רוה, אויב זיין פּויסט ,,פּאַלט אַרונטער מאַכטלאָז״ און ער ,,קען דאָ גאָרנישט טאָן, נאָר וויינען אָהן א שיעור״ — דער אַלטער ,,ידי עשו״ און ,,קול יעקב״ פּראָבלעם — ווערט אָבער זיין וואָרט שאַרף ווי א שווערד, ברענט מיט היליגען צאָרן און פּראָטעסט, גיפט און גאַל. יודיש בלוט ווערט ביי איהם וועלט-שמערץ, וועלט-געשריי און וועלט-געוויסען. יודיש בלוט ווערט פאַר איהם דער עפּאָס פון היסטאָרישען יודענטום, די עפּאָפּיי פון דער יודישער היסטאָריע.

שוין אין איינע פון זיינע ערשטע פּאָעמעס, וואָס ליעסין האָט געשריבען מיט 40 יאָהר צוריק און וואָס ס׳פלעגט בכתב געהן פון האַנט צו האַנט, האָט ער דערזעהן ,,א וועלט מיט מאַרטער שוין״ און האָט אויסגערופען:

,,נאָר ניין, אָ, עס קען נישט, עס געהט נישט פערלוירען
קיין איינציגער טראָפּען מאַרטירערשע בלוט,
וואָס איז אזוי היילינ געאָפּפערט געוואָרען
מיט ענדלאָזער ליבע און אידעלסטען מוט״.
(מאַרטירער-בלוט)

,,עס געהט נישט פערלוירען״ ביי אזא נאַציאָנאַלען דיכטער ווי ליעסין, ,,וואָס פערציג יאָהר נאַכאַנאַנד האָט ער ,,קיין איינציגען טראָפּען מאַרטירערשען בלוט״ פון אונזער פיר טויזענד יאָהריגער געשיכטע נישט דורכגעלאָזען, וואָס ער זאָל נישט האָבען אין לידער איינגעזאַפּט.

דאָס מאַרטירערטום איז איינע פון די הויפּט-מאָטיווען פון זיין דיכטערישער פאַנטאַזיע. ס׳געהט דורך ווי א רויטער שנור, ווי א כשר׳ער פּאָדים צוהענדליגער לידער. ער האָט דיכטעריש-אינטואיטיוו דערפיהלט דעם שטאַרקסטען אימפּולס, טרייב-קראַפט פון דער יודישער געשיכטע — דאָס מאַרטירערטום, דאָס לעבען דורך בלוט און טויט, דעם ,,בדמיך חיי״. ער האָט דעם אידעאַל פון ,,קדוש-השם״, פון פּאַסיווען און אַקטיווען מאַרטירערטום — געווידמעט זיין גאַנצע פּאָעטישע קראַפט, דאָס פערגאָסענע יודיש בלוט איז געוואָרען זיין קינסטלערישער אויסדרוק און אויסלייזונג; ער האָט פעראייביגט און פערהיילינגט דאָס לעבען פון מאַרטירער און ער איז געוואָרען דער דיכטער פון מאַרטירער-לעבען.

ליעסין האָט דעם אידעאַל פון קדוש-השם איינגעזאַפּט פון זיין קינדהייט אָן. מיט רעכט האָט איהם יעקב קרעפּליאַק נישט נאָר געווידמעט, נאָר איהם אויך געמאַכט פאַר א העלד פון זיין מייסטערהאַפטער קורצער קינדער-ערצעהלונג ,,עלינו לשבח״, פערבונדען מיט די קדושים פון בלוא; דיזעלבע ערצעהלונג וואָס ליעסין אַליין האָט זי גערופען אין פערזען ,,מיטן שארית ישראל״. אין זיין סעריע לידער ,,פון די קינדער-יאָהרען״, האָט איהר אי ,,די מעשה פון חנה און איהרע זיבען זיהן״, אי דעם דערמאָהנטען מיטן ,,שארית ישראל״ און אי ,,מיט א מעשה פון דער אינקוויזיציע״.

שוין אָפּגערעדט די לידער מיט ביבלישע מאָטיווען. און ליעסין האָט א סך ביבלישע לידער, אפילו תנ״ך-פּאָעמעס. סימבאָליש איז פאַר איהם געוואָרען ,,די עקדה״ דער מקור פון קדוש-השם פאַר די דורות:

,,אָ, יצחק אבינו! מיר זענען דאָך ביידע
דיזעלבע אין אָנהויב און ענד;
זי איז דאָך אויך מיינע, די אַלטע עקדה,
דער חלום, דער חלף, דער בלענד —
צו האַלטען ביים שלאַכט-מעסער שטענדיג דעם האַלז
און הערען די ,,האַלט״ די מלאכים׳שע אַלץ.

און אומעטום זעה איך דעם האַלז דעם געשטרעקטען,
דעם אויספּרוב, דעם טרוים אויף דער וואָהר —
אין אָפּשיין פון יעטווידער צייט אַנ׳אַנטפּלעקטען,
אין אָפּקלאַנג פון יעטווידען דור
דאָס איז דאָך מיין פיר-טויזענט-יאָהריגער האַלז,
וואָס בלייבט פאַרן שלאַכט-מעסער אויסגעשטעלט אַלץ״.
(די עקדה)

ס׳איז נישט ליעסינ׳ס פּראָבלעמאַטישע ,,עקדה״. ס׳איז די אייביגע יודישע עקדה, וואָס דערמאָהנט נישט-ווילענדיג אין די מאַנטאָגליכע תפלות פון ,,זרע יצחק יחידו שנעקד על גב המזבח״ און פערענדיגט מיט ,,מקדש את שמך ברבים״, מיט קדוש-השם. אָדער ווי דער דיכטער, ,,אַנ׳אור-קינד יעקב׳ס״ שטעלט זיך פאַר דעם קאַמף צווישען אדום און ישראל:

,,און ווידער זעה איך: עשו יאָגט אין ווילדען צאָרן;
אָט פּלאַקערט אויף דער ערשטער יודישער פּאָגראָם!
און ביטרע ווערט ביי יעקב׳ן דער פּלאַן געבוירען,
וואָס איז דער סוד פון אונזער קיום עד-היום״.
(אל תירא עבדי יעקב)

(סוף פרייטאָג)

*) צום 40-יעהריגען ליטעראַרישען יובל פון דיכטער און רעדאַקטאָר פון חודש-זשורנאַל ,,די צוקונפט״ אברהם ליעסין האָט דער ניו-יאָרקער ,,פאָרווערטס״ אַרויסגעגעבען אַנ׳אינהאַלטסרייכען זאַמעל-בוך אונטער דער רעדאַקציע פון הלל ראָגאָף.
דאָס יובל-בוך ענטהאַלט א רייך מאַטעריאַל פון בעגריסונגען, עראינערונגען און אָפּשאַצונגען פון 81 יודישע שריפטשטעלער, דיכטער, היסטאָריקער, פּובליציסטען און וויסענשאַפטלער, וועגען בעל היובל.
מיר ברענגען דאָ דעם אויסגעצייכענטען אַרטיקעל פון אונזער בן-עיר, דעם געלעהרטען יצחק ריבקינד, וועלכען גיט אַנ׳אָפּשאַצונג איבערן דיכטער א. ליעסין.

ל. מלאד

דאַן-דאָמינגאָ

ראָמאַן

נאָכדרוק אין א טאָג-צייטונג, אַפילו טיילווייז — פערבאָטען.

97

דאַניע האָט זיך דערווייל פערטראַכט וועמען אָט-דער מחותּה אַרבייטער, פאַר איהם איז עס איצט געוואָרען א פראַגע פון גרויסען בעטייט: ער ווייסט נישט וואָס די ,,נימפע״ די כוואַנאַ וועט פאַר איהם זיין, אָבער מעהר וועט ער איהר נישט לאָזען צודיקזיין ,,האַרט״ אויס! און אַנ׳ענטפער אויף איהר געשטעלטער פראַגע, וואָס מען וועט ווען האָט ער איצט פערטראַכטען. זעהענדיג ווי דער פריהמאָרגען ציהט זיך די גרויסע מאַסע הענט, פּונקט ווי פייער-ווערימלעך צו דעם ליכט פון לאָמפּ... אויב אזוי (,ער האָט בעשלאָסען זאָגען, איך וועלכע ער האָט קיין ידיעה נישט געהאַט), איז זי דאָך פון דער פראַגע פטור.

צוריקוועגס פון דעם ,,עסטאַסיאָן״ איז ער געגאַנגען דורך רואַ סענאַדאָר ווערגעיראָ, די גאַס הויבט זיך אָן לעבען דער באַהן סטאַציע און ציהט זיך אַריין טיף און אַריבער דער פּראַזשאַ אָנמע, דאַניע האָט אַליין נישט געוואוסט אז חאָס טרעט ער איצט אויף דער עמק יודישער גאַס.

ער האָט זיך אָפּגעשטעלט ביי א שויפענסטער פון א מעבעל געשעפט און שטייענדיג אזוי ביים פענסטער האָט ער געזעהען ווי א יונגערמאַן אָנגעטאָן אין א ווייסען אַנצוג, דער שטראָי-הוט פערדרוקט הויך אויבערן שטערען, האָט געהאַלטען אין האַנט א פּעקעל חשבון-צעטלעך, דער יונגערמאַן איז אַרויס פון געשעפט ווי א בעל-הבית און דער איינגעגטיטער, אָהן א רעקעל פערשאַרצט די אַרבעל פון העמד, איז איהם נאָכגעגאַנגען און פערזיכערט דעם שמועס אין דרויסען פאַר דער טיר.

דאַניע האָט ווייטער איינגעזען נישט פאַר גלויבט, געמיינט אז דאָס שטייט נאָך א ווידער-קול אין איהם פון געמיטען פאַרנאַכט אין דער אונבעקאַנטער שטוב, וואו גאָרעלע אתה׳ר האָט איהם אַריינגעפיהרט, ער האָט געהערט ווי אָט די צוויי פיהרען זעהר א העפטיגען שמועס אויף ריינעם ,,קוגעל-לשון״, ער האָט אָפּגעווענדעט זיינע אויגען פון דעם פענסטער און זיך צעשמייכעלט מיט זיינע אויגען יעדע ביידע אין די פנימער אַריין:

— איהר זענט יודען?

ביידע סוחרים האָבען אָפּגעלאָזט דאָס שטריקעל פון זייערע אַרגומענטען און זיך אויסגעדרייט צו דאַניען מיט פערוואונדערונג פון זיין פראַגע, ביידע האָבען גלייך געענטפערט:

— איהר זעהט דאָך אז יאָ.

דאַניע איז צוגעגאַנגען נעהנטער, ערשט איצט האָבען זיי בעמערקט זיין אונטערגעהאַקט אויג. און איידער זיי האָבען זיך ווייטער עפּעס געפרעגט, איז דאַניע פערלאָפען:

— איך וויל איהר זאָלט מיך פיהרען צום רב, איך האָב עפּעס אויסצוזאָגען.

ביידע זענען געוואָרען פערווינטערעסירט ביז גאָר נאָר איינער האָט זיך אָנגערופען:

— נישטאָ קיין רב ביי אונז, וואָס דאַרפט איהר א רב?

— אָז איך האָב עפּעס צו דערציילען.

— נו, דערצעהלט אונז, אויף דער ,,פּראַזשע״ זענען אַלע יודען גלייך — האָט דער יונגערער צוגעגעבען.

אין עטליכע מינוט שפּעטער זענען שוין אַלע דריי געזעסען ביי א ווייסען מאַרמאָר טישל אין דער ,,יודישער קאַפע״ אויף דער פּראַזשע, דריי קליינע שטאַרקע, שוואַרצע קאַווע-טעפּלעך זענען געשטאַנען פאַר זיי און איבער זייערע פּלייצעס האָבען טעקלעפּט א צעהנדליג ,,קליענטעלטשיקעס״ יודען פון דער קאַלאָניע, וואָס האָבען מיט גרויס אויפמערקזאַמקייט אויסגעהערט חאַניעס דערצעהלען וועגען דעם מיידעל פּעליע.

דריי טישלעך זענען שפּעטער צונויפגערוקט געוואָרען איינעס צום אַנדערען, עפּעס ווי פאַר א סעודה, און דער גאַנצער עולם וואָס איז געוואַקסען אַרום — האָבען זיך אויסגעזעצט און צונויפגעבויגען.

עס האָט זיך אָנגעהויבען א חקירה ודרישה, נישט נאָר וועגען דעם ענין, וואָס דאַניע האָט דערצעהלט, נאָר צום מייסטען האָט זיי אינטערעסירט וועגען דעם ,,פּאַרשוין״ גופא. מען האָט איהם געפאַרשט פון אַלע זייטען, צום ערשט האָט מען איהם אָנגענומען פאַר א ,,גרינעם״. אָבער אין משך פון שמועס האָט דאַניע זיך אַרויסגעהאָלפען מיט פּאָרטוגעזיש, מען האָט געצווייפלט יעדעס וואָרט זיינס מיט חשד, און כאָטש ס׳איז קיין ספק נישט געווען אז זיין יעדעס וואָרט איז אמת, איז דער אומצוטרוי אַלץ געוואַקסען.

חאַניע האָט אַמווינציגסטען געהערט וועגען זיך. ער האָט געפאָדערט מען זאָל געהן מיט איהם און ער וועט אָנווייזען ,,דאָס הויז״ וואו דאָס מיידעל געפינט זיך.

פון דעם וואָס ער איז געווען צעפייטלט און צושלאָגען האָט מען געהרונגען אז ער איז איינער פון דער ,,חברה״ וואָס האָט זיך צעוואָרפעלט מיט ס׳זיירניגע און ווייל זיי מסרן. אויב אזוי, דאַרף מען עס נישט אויפטאָהמען, נישט קיינעמס עסק, זיך אַריינמישען צו זיי. וואָס שייך דעם מיידעל, קומט קיינער נישט צו זיי, מען זאָל נישט וויסען נאָך וואָס מען פּאָהרט — מן הסתם האָט זי גוט געוואוסט, נישט קשה: בראַזיליען האָט א שם אין דער וועלט — אז מען דאַרף זיך היטען אַליין צו פאָהרען אַהער, בפרט א מיידעל, וואָס האָט דאָ קיינעם נישט. איצט, אז איהר איז נישט גוט, מאַכט זי דעם אַנשטעל אז מען האָט זי פערנאַרט.

אזוי האָט גערעדט איינער און א צווייטער און א דריטער. די מעהרהייט פון דער קאַפע איז געווען דערפאַר אז מען זאָל זי לאָזען לויפען, געגוג זיך ,,געפּאַסקודיעט״ מיט דער ,,חברה״...

איינער פון די צוויי, וואָס האָבען דאַניען געבראַכט אין קאַפע אַריין, האָט געפרעגט:

— און ווי קומט איהר צו זיי? איהר זענט זייערס א מענטש?

דאַניע האָט נישט געוואוסט צו ענטפערן. ליגען האָט ער נישט געקאָנט זאָגען. און טאַמער וואָלט ער איצט געוואָלט ליגען, דאָס הייסט דעם אמת, אז ער געהערט זיך גאָרנישט אָן מיט ,,יענע״, וואָלט מען איהם סיי-ווי נישט געגלויבט, וואָרום ער נעהעהט זיך דאָך יאָ אָן. געוועזען אויף זייער בית-עולם אין זייער שוהל, אויף זייער ,,טאַנץ״ און זיך געחבר׳ט מיט זיי. — ער האָט דעריבער געשוויגען איז פערלעגענהייט.

און אַנ׳אַנדערער האָט געוואָלט וויסען:

— איהר קאָנט אפשר איינעם א מאָריס האָך?

— דעם אַרטיסט?

— יאָ.

דאַניע האָט אויף דעם אויך נישט געענטפערט, כאָטש ער האָט זיך אַרויסגעגעבען שוין דערמיט, וואָס ער האָט דערמאָהנט דאָס וואָרט ,,אַרטיסט״. ער האָט דעם נאָמען געוואָלט אויסמיידען, סיי אין רעדען און סיי אין טראַכטען; ער האָט נישט געוואוסט, ווי אזוי זאָל ער זיך בעציהען צו איהם: גוט, אָדער שלעכט. האָט ער דעריבער געשוויגען.

דער פריהערדיגער איז נאָך ווייטער נאָכגעגאַנגען:

— איהר זייט א פּוילישער?

דאַניע האָט מיטן גאַנצען האַרצען געענטפערט: יאָ.

— מעהר דאַרף איך נישט — האָט דער פרעגער געזאָגט, ווי פאַר זיך, און גענומען אַרויסציהען א פוס פון אונטערן טישעל, אוועקצוגיין.

(פאָרטזעצונג קומט)

ניידער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

ניידער פאלקסבלאט

דאס לעצטע געזעץ וועגן הכנסה-שטייער

דאס לעצטע געזעץ וועגן הכנסה-שטייער צו־זאמען מיט דער אויספיהר-פארארדנונג צו דעם דאזיגען געזעץ פון 20 מאי ה. י. שאפט אן איינהייטליכען סיסטעם פון הכנסה-בעשטייערונג און ס'איז כדאי כאטש אין אלגעמיינע שטריכען זיך אפצושטעלען אויף די כאראקטעריסטישע קענצייכענס פון דאזיגען סיסטעם.

דער בעשטייערונג אונטערליגען קודם-כל פיזישע פערזאנען, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון דער פוילישער רעפובליק, אדער וואוינען אין פוילען מעהר ווי א יאהר. דער בעשטייערונג אונטערליגען פערזאנען, וועמענס יעהרליכע הכנסה שטייגט איבער 1500 זל.

הכנסות פון היגע און סטאבילע אונטערנעה־מונגען, וועלכע געפינען זיך אויסער דעם שטח פון דער פוילישער רעפובליק ווערען אויסגעשלאסען פון דער בעשטייערונג, אויב ס'וועט בעוויזען ווערען, אז זיי ווערען דארט בעשטייערט מיט אנ'ע־הנליכען שטייער און אז די געגעבענע פרעמדע מלוכה האנדעלט אויף די יסודות פון געגענזייטיגקייט בנוגע אזעלכע הכנסות פון די היגע קוועלען. אזוי, למשל, אונטערליגען, אהן שום ספק, דעם הכנסה-שטייער די הכנסות פון הייזער, וואס א היגער איינוואוינער האט אין פאלעסטינע, ווייל דארט צאהלט נישט דער הויז-בעזיצער קיין הכנסה-שטייער און איבריגענס איז נישט פערהאן קיין געגענזייטיגקייטס-אפמאך צווישען פוילען און פאלעסטינע.

אלס הכנסה ווע"ט בעצייכענט די סומע פון אלע איינקונפטען פון די בעזונדערע קוועלען. נאכ'ן אפרעכענען די קאסטען פון דערגרייכען די הכנסות. דערביי דארף מען געדענקען, אז די קאסטען אויף אויסהאלטען די פאמיליען - מיטגלידער ווערען דעמאלס אראפגערעכענט, אויב די פאמיליען-מיט־גלידער זענען שטענדיג בעשעפטיגט אין דער אונ־טערנעהמונג פון צאהלער. דאס הייסט: אויב אין

פון אדוו. ע. שעסקין

דער אונטערנעהמונג ארבייטען קינדער, קען דער פאטער — דער אונטערנעהמונג — אראפרעכענען פון דער הכנסה די קאסטען אויף אויסהאלטען די קינדער.

לויט דעם לעצטען צירקולאר פון פינאנץ - מיניסטעריום ווערען אויך אראפגערעכענט די קאס־טען פון האלטען אנ'אייגענעם אויטא.

וואס שייך אמארטיזאציע האט די אויספיהר־פארארדנונג פעסטגעשטעלט די הויך פון אראפ־רעכנונגען: ביי געמויערטע בנינים 1 פראצענט, ביי הילצערנע — 2 פראצ. מאשינען 10 פראצענט. דעם ווערט שטעלען פעסט עקספערטען, אויב עס זענען נישט פערהאן קיין אנדערע בוויזען; כ'איז עווענטועל דערלאזבאר אנצונעהמען די שאצונג פון דער פייער-פערזיכערונג אויב ס'האנדעלט זיך וועגען אנ'אומבעוועגליך פערמעגען. מ'דארף נאר געדענקען, אז דער ווערט וואס איז איינמאל פעסט געשטעלט, דינט אלס יסוד צו אמארטיזאציע אין די נעכסטע יאהרען. די אויספיהר-פארארדנונג האט אויך איינגעפיהרט, אז די צאהלער, וועלכע פיהרען האנדעלס-ביכער האבען דאס רעכט מיט אמאל אפצושרייבען דעם ווערט פון די אביעקטען, וועלכע נוצען זיך אפ אין פערלויף פון 5 יאהר. דאס אפשרייבען קען אבער נאר פארקומען אין דעם יאהר, אין וועלכען דער אביעקט איז געקויפט געווארען.

אויסערגעוועהנליכע הכנסות אין דער פארם פון ירושות, געשאנקען, לאטעריעס א. אז. וו. אונטער־ליגען נישט קיין בעשטייערונג.

פון דער אלגעמיינער הכנסה דארף מען אראפ־רעכענען פראצענטער פון חובות און דירעקטע

מלוכה'שע און קאמונאלע שטייערן (א חוץ הכנסה-שטייער): די דאזיגע אפרעכענונגען מוזען … וויזען ווערען דורך דעם צאהלער.

צו די הכנסות פון ראש פון דער פאמיליע ווערען צוגערעכענט די הכנסות פון דער פרוי ווי א פרוי פון א מאן, מיט וועלכען מ'האט … און אויך די הכנסות פון די קינדער, אויב דער … פון דער פאמיליע האט דאס רעכט צו דיספאניר… מיט די דאזיגע הכנסות.

אויב אבער די הכנסה פון די פאמיליע… גלידער שטאמען פון פאפעסיאנעלע בעשעפטיג… אדער פון געהאלט, ווערט די דאזיגע הכנסה … צוגערעכענט צו דער הכנסה פון ראש פון … משפחה.

די הכנסה פון רעכטליכע פערזאנען ווערט … געשטעלט אויפ'ן יסוד פון א בילאנס, … היוק-רעכנונג ווי אויך אויפ'ן יסוד פון די בעש… פון אלגעמיינע פערזאמלונגען.

אלס בילאנס-ר"חים ווערען פעסטגע… די סומען פענסיעס פאר פערוואלטונגס-מיטגליד… וועלכע שטייגען איבער 10—15 פראצענט … לאגס-קאפיטאל.

די הכנסה פון אונטערנעהמונגען, וועלכע … נישט קיין האנדעלס-ביכער ווערט בער… נאכ'ן אראפרעכענען פון די הכנסות אין דער … פון בעלויגונג. די פערקויפס-פרייזען פון די … רות און אנדערע קאסטען פון פיהרען די אונטער… נעהמונג. אויב אנ'אונטערנעהמונג פיהרט האנדעלס… ביכער, וועלכע ווערען אנגענומען אלס יסוד … דער אפשאצונג — קען די שטייער-מאכט צורע… צו דע"ר הכנסה פערשידענע פאזיציעס.

פירמען-שותפות'ן אונטערליגען נישט … הכנסה-שטייער.

דאס געזעץ זעהט פאר א העכערונג … פראצענט די שטייער-סטאווקע פאר די צאהלער… האבען נישט חתונה געהאט און וואס האבען … אויסצוהאלטען קיין שום פאמיליען-מיטגלידער … זייער הכנסה איז העכער ווי 3600 זל. א יאהר.

אויב דער ראש פון דער משפחה, וועמענ… נסה איז גרעסער ווי 7200 זל. א יאהר האט … צוהאלטען מעהר ווי איין פאמיליען-מיטגליד … מאלס ווערט די שטייער-סטאווקע קלענער … פונקטען פאר יעדען ווייטערדיגען פאמיליען… גליד. אויף אנצוווענדען די דאזיגע פארשר… גלייכגילטיג וואו ס'וואוינען די פאמיליען-מיט… צוזאמען מיט'ן צאהלער אדער נישט.

שוין אין קורצע

די ציהונג פון דער 1-טער קלאס. יעדער קויפט שויך א לאס אין דער בעריהמטער קאלעקטור פון ג. יאטקא, וואו אין דער פריהערדיגער לאטעריע איז צווישען א סך געווינסען אויך געפאלען 100.000 זל. אויף נומער 138310. פראווינצער צאהלען איין אויף P.K.O. 63910

שרעקליכע אויטא-קאטאסטראפע

איין פערזאן שטערבליך פערוואונדעט, דריי—לייכטער

(א) נעכטען, 10 אינדערפריה איז אויף דער בושעוויצער גאס, נעבען נומער 83 פארגעקומען א שרעקליכע אויטא-קאטאסטראפע, אין רעזולטאט פון וועלכער איין פערזאן איז שטערבליך פער־וואונדעט געווארען, און דריי — לייכט.

פאסירט האט דאס אומגליק אויף אזא אופן:

מיט א קליינעם אויטא זענען אויף דער אנגע־רופענער גאס, מיט די טראמוואי-שינעס געפאהרען דער אינזש. עאוגעניוש פאדשאסקי, לייטער פון דער פירמע „מארקוס קאן" (שטערלינגא 11). ער האט געקירעוועט מיט'ן אויטא, און מיט איהם איז מיטגעפאהרען זיין פרוי, זאפיא, זיין ברודער לע־אנארד פאדשאסקי (קילינסקיעגא 26) און זיין שוועגערין יאדוויגא פאדשאסקא.

נישט ווייט פון דער שטאטישער אראנזשעריע האט דער אינזש. פאדשאסקי בעמערקט פאהרען דעם טראמוואי נומער 1, און מיינענדיג, אז דער טראמוואי גייט אין דער זעלבער ריכטונג, וואס ער פאהרט, איז ער — מיט'ן גאנצען אימפעט געפאהרען ווייטער...

ער האט אבער געמיינט פאלש, ווארום דער טראמוואי איז געפאהרען איהם ענטקעגען.

דער קאנדוקטאר האט אמת בעוויזען דעם טראמוואי צו פערטארמאזירען, אבער דער אינזשיניער האט שוין נישט בעוויזען צו פערריכטען זיין טעות, און איז מיט א שטארקען האסט ארויפגעפאהרען אויפ'ן טראמוואי...

דער צוזאמענשטויס איז געווען א פאטאלער: דאס אויטא איז צושטערט געווארען אויף שטיקלעך, און די 4 פאסאזשירען זענען מיט א שרעקליכער קראפט ארויסגעשלידערט געווארען אויפ'ן ברוק. די ארויסגערופענע פאגאטאוויע האט פעסטגע־שטעלט, אז דער אינזש. עאוגעניוש פאדשאסקי איז שטערבליך פערוואונדעט — דער שאדעל … ביי איהם געפלאצט, א האנד צובראכען, און … מוח א'יפגעטרייסעלט — און אין א האפנונגס… צושטאנד האט מען איהם אפגעפיהרט אין …

די דריי זיינע מיטפאהרער זענען … אפגעקומען מיט לייכטערע וואונדען.

עס ווערט געפיהרט אנ'אויספארשונג.

* * *

אינזש. פאדשאסקי מיט זיינע בעגלייט… נען געפאהרען צו דער „באזשע טשיאלא" … אין לאוויטש.

זעלבסטמארד פון באטא'ס אנ'עקספעדיענטקע

(א) מחמת אומבעוואוסטע סיבות … אינ'ם סקלאד פון דער פירמע „באטא" (אויף … ריכאווער 85) געסמט מיט עסיג-עסענץ … יאהריגע עקספעדיענטקע מארילא טאפלא…

אין א שווערען צושטאנד האט זי פאג… אפגעפיהרט אין שפיטאל.

עס ווערט געפיהרט אנ'אויספארשונג.

קלאנג-קינא-טעאטער

ZACHĘTA

זגערזשער 26.

היינט און פאלג. טעג!
גרויסער דאפעלטער פראגראם

I.
דאס געהיימניס פון פעראק

II.
„אויף סיביר"
אין די הויפט-ראלען

Jadwiga Smosarska i Adam Brodzisz

אנהויב 4 נאכמ. שבת און זונטאג 12 בייטאג

זיצונג פונ'ם שטאטישען בייראט

(א) אויף דאנערשטאג, ד. 18. ד. ח. איז צו־נויפגערופען געווארען א זיצונג פונ'ם שטאטישען בייראט, וואס יועט פארקומען, לויט ווי מ'איבפאר־מירט אונז, אונטער'ן פארזיץ פונ'ם ציטווייליגען לאדזער שטאט-פרעזידענט, אינזש. גלאזעק.

אזוי ווי ס'איז שוין אויף מארגען, שבת דעם 13-טען אנגעקינדיגט געווארען דער ארויספאהר פון אינזש. גלאזעק פון לאדז, בכדי איבערצונעה־מען א נייע שטעלע אין דעם באהן-וועזען — לייקענט אם דער פאקט פון בעשטימען די בייראט-זיצונג די דאזיגע ווערסיע, און ע"ר בעוויזט, אז אינזש. גלאזעק פערלאזט נאך דערווייל נישט לאדז.

אויף דער דאזיגער זיצונג זאל בעטראכט ווע־רען א רייהע אקטועלע פראגען, וועלכע זענען נוגע דעם סטאטוט פון איינציגע קאמונאלע דאנינעס, דעם שטאטישען שחט-הויז א. אז. וו.

קאמף פאר'ן לאקאטארען-שוץ

אקציע פון לאדזער יודישען לאקאטארען פעראיין לטובת לאקאטארען פון האנדעלס-לאקאלען

ס'רוקט רעשיג אן דער 30. סעפטעמבער, די דאטע, ווען כמעט אלע האנדעלס-לאקאלען ווערען ענטגילטיג ארויסגענומען פון לאקאטארען-שוץ.

אט די דאזיגע לאנג-ערווארטעטע געלעגענהייט הייבען טאקע שוין איצט אן אויסצונוצען די ווירטס־לייט און שיקען צו די דערמאנטע לאקאטארען קינ־דיגונגען פון זייערע דירות-אפמאכען, וועלכע וועלען מיט'ן דערגרייכען זיך פון 30. יוני זיכער אנ־נעהמען א מאסען-כאראקטער.

דער לאדזער יודישער לאקאטארען - פעראיין (פיעטרקאווער 31) אפשאצענדיג געהעריג די סכנה וואס דראהט דעם כלל לאקאטארען, אויב די חלומות פון די ווירטסלייט זאלען שוין איצט אין פוילען פער־נעהם רעאליזירט ווערען, האט אויף דער לעצטער פערוואלטונג-זיצונג בעשלאסען אונטערצונעהמען א גרויסע אקציע, בכדי צו ווי"קען אויף די דעצידי־רענדע פאקטארען, אז די דערמאנטע גזירה זאל אפגעשיקט ווערען מינדעסטענס אויף א יאהר.

אין צוזאמענהאנג דערמיט איז שוין אפגע־האלטען געווארען א בעראטונג מיט די פארשטעהער פון קאלאנאל-הענדלער פערבאנד און ס'איז צוזאמען אנגעצייכענט געווארען א פלאן פון דער פראיעקטיר־טער אקציע.

אויף מאנטאג דעם 15. יוני 8 אווענד איז בע־שטימט געווארען איינצואָרדנען אין לאקאל פון קא־לאניאל-הענדלער פערבאנד (שרודמיעסקע 20) א קאנפערענץ, אויף וועלכע ס'ווערען איינגעלאדען צו 2 פערוואלטונגס-פארשטעהער פון אלע פעראיי־נען, טערעסירטע ווירטשאפטליכע ארגאניזאציעס.

פרייטאג, 12
כ"ב
סיון תרצו

יוני

זון-אויפגאנג	3.13
זון-אונטערגאנג	7.58
ליכט-צינדען:	7.41

קיין ארץ-ישראל
גרופענווייז און אינדיווידועל.
ביליגע פרייזען. גוטע בעדינגונגען.
פינקטליכע בעהאנדלונג.

קלי' ווילעז ד. 30/6 פון 95 זל.

ים-אויספלוגן לאנדאן-אמסטערדאם
דעם 7/7—16/7 פון 210 זל.

„פיארדי—נארוועגי"
דעם 7/19—7/30 פון 330 זל.

אויסלענדישע הנהלה-און קוראציע-פעסער.
פארשטעהערשאפט פון „אינטוריסט"
אויספלוגען און רייזעס קיין רוסלאנד.
ברענגען קרובים פון רוסלאנד קיין פוילען.
אינפארמאציעס ערטיילט
דאס יודישע רייזע-ביורא
Union Lloyd
Piotrkowska 42, tel. 107-87.

פאבאר 1915

היינט פרייטאג ד. 12 יוני דארפען זיך שטעלען צו דער פאבאר-קאמיסיע נומער 1 די פאבאראוויצעס, וואס זענען געבוירען אין 1915, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 11 קאמיסאריאט און זייערע פא־מיליען-נעמען הויבען זיך אן מיט

P, R, S, Sz, T, U, W, Z

פאר דער פאבאר-קאמיסיע נומער 2 יאהרגאנג 1914, קאט. „בע" — די וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 7 און 10 קאמיסאריאט און זייערע פאמיליען־נעמען הויבען זיך אן מיט אלע אותיות.

מארגען, שבת דעם 13 יוני דארפען זיך שטע־לען צו דער פאבאר-קאמיסיע נומער 1 די פאבא־ראווצעס, וואס זענען געבוירען אין יאהר 1914 קא־טעגאריע „בע", וועלכע וואוינען אויפן שטח פון 1 4 און 6 קאמיסאריאטען און זייערע פאמיליען־נע־מען הויבען זיך אן מיט אלע אותיות.

די נעכטיגע פראצעסיע פון „באזשע טשיאלא"

(א) אין דער נעכטיגער פראצעסיע פון „באזשע ס'שיאלא" האבען זיך בעטייליגט אנ'ערך 80 טויזענד מאן פון לאדז און די ארומיגע דערפער.

אין דער פראצעסיע האבען זיך אויך בעטיי־ליגט פארשטעהער פון מלוכה'שער זעלבסטפער־וואל־טונג מיליטערישער און פאליצייאי'שער מאכט מיט'ן וואיעוואדע ה' האוקע־נאיואק און גען. לאנגנער בראש.

שטרייק אין קאנאליזאציע-אונטערנעהמונגען

(א) זינט עטליכע וואכען דויערט א שטרייק אין די בוי - אונטערנעהמונגען ביי די קאנאליזא־ציע - ארבייטען. דער שטרייק נעהמט ארום אנ'ערך 1000 ארבייטער.

די קאנפערענץ אין ארבייטס - אינספעקטאריאט אויף וועלכער די ארבייטער האבען געפאדערט אנ'־אייננהייטליכען לוין — 70 גראשען א שעה און שלי־סען א קאלעקטיווען אפמאך — האט נישט געגעבען קיין רעזולטאט.

די אונטערהאנדלונגען זענען אבער ווייטער גע־פיהרט געווארען דורך די פראפעסיאנעלע פעראיינען דירעקט מיט די אונטערנעהמער, און מיט דער רוב פון זיי איז דערגרייכט געווארען א הסכם.

דער שטרייק דויערט אבער, מחמת סאלידאריש־קייט, ווייטער.

מ'רעכענט, אז קומענדיגער וואך וועט ער ליק־ווידירט ווערען.

א מבוראטאריום
ביים פעראיין „לינת משמורים"
פילסודסקעגא 21, טעל. 242-55
איז טעטיג פון 10 פריה ביז 4 נאכמיטאג.
עס נעמען אן
דאקטוירים פון אלע ספעציאליטעטען,
ווי אויך וויזיטען אין דער שטאט. ס'ווערט
אנגענומען אלע זעמטליכע אנאליזען.
דענטיסטישער גאבינעט איז טעטיג א גאנ־
צען טאג. די פערוואלטונג.

שבת ר״ח, דעם 20 ד. ח. ווערט דאווענען דער אבערקאנטאר, קעניג פון די חזנים, ה׳
גרשון סיראטא
מיט׳ן אנטייל פון בעקאנטען כאר פון דער ווילקער שוהל אונטער דער לייטונג פון דיריגענט און קאמפאזיטאר לייב סאקאלאווסקי.
ווילקער שוהל
זאכאדניא 56.

כוליגאנישער איבערפאל אויף א יודען
אויף זגיערזשער גאס

...ירע־שהערנעסמען, 9 אוהטער, איז אויף זגערזשער ...פאלען געווארען דורך עטליכע כוליגאנעס דער ...ער היזוען־סוחר משה מינץ (זגערזשער 28) ...בגעגען מינץ איז געגאנגען איינקאסירען געלד ביי ...ישע בעלי־חובות, זענען צו איהם פלוצלינג צוגע־ ...דער עטליכע אוואנטורניסטען און אויסרופענדיג ...ושירא!“, האבען זיי איהם אנגעהויבען ...עסטי׳ג צו שלאגען.

...אויף צושלאגענער מינץ האט געמאכט א גע־ ...וואלד. גראד איז פערביי־געפאהרען א זגערזשער טראמוואי און דער קאנדוקטאר זעהענדיג, וואס קומט פאר, האט מינצ׳ן שנעל ארייננענומען אין טראמ־וואי און אפגעפאהרען.

ווען דער טראמוואי איז אנגעקומען אויפ׳ן באַלוטער מארק, האט מען אלארמירט די פאליציי, וועלכע האט ארויסגערופען די גיכע־הילף. דער דאקטאר פון דער פאגאטאוויע ד״ר מילקע, האט פעסטגעשטעלט ביי מינצ׳ן א גאנצע רייה שווערע וואונדען און איהם אפגעפיהרט אהיים.

די פאליציי האט פערפיהרט א ענערגישע אויספארשונג, כדי צו אויסגעפינען די אנפאלער.

„חגא“ בעת חגא...
...ער אויב מ׳ווייסט, וואס עס איז אויף זיי די שמחה!

...יה־א) אויף ראג לעגיאנען־גאס און פעטריקאווער ...ענט בעוועגליכסטען פונקט פון דער שטאט, און ...אר״ם בשעת דער גרעסטער בעוועגונג — נעכטען ...חו״טאג — האט פאסירט אנ׳אויסטערלישער ...ע־יאל, די העלדען פון וועלכע עס זענען געוועזען ...לס־ווער־פאלק: דער 32־יאהריגער מיעטשיסלאוו ...פון 32־יאהריגע צעציליא צימער (פון דאלנע־ ...געניע 10).

...אס פאר־פאלק, וואס איז געוועזען טויט־שיכור ...עס זיך אויסגעלעגט אויפ׳ן טראטואר און אנגע־ ...זיך אויסצוטון...

...14 איז קלאר ווי דער טאג — אז עס האט זיך ...א... חגא!

...שטעל ס׳איז אגעקומען א פאליציאנט מיט זיי צו ...דרך ארץ, האבען זיי געשטעלט א ווידער־ ...אזוי אז מ׳האט זיי געמוזט אויף סיכוח ...הכ...ען“ אין א דראזשקע.

...ס־ ...האט זיי אפגעפיהרט אין קאמיסאריאט.

...רעסטירט פערדעכטיגע
...בענגבענע צימער׳ס אפטייק

...א) אין שייכות מיט דער גרויסער און קאמפלי־ ...ר גנבה אין דער אפטייק פון י. צימער (וואול ...קא 37), וואו די גנבים האבען צוגענומען ...די טייערסטע מעדיקאמענטען — זעגע, ...האט פון די ארומזוכונגען אין דער גאנצער ...ה, ארעסטירט געווארען עטליכע פערדעכטיגע ...ונען.

...ליגען טראגען איבער באַצילן פון בויך־טיפוס
...ראט אויס די פליגען,
...אליווכערט די לעבנס־ ...פראדוקטן פאר פליגען

געגען די אנאנסען־„אנציהער“
זיי געבען ארוים נישט־געשטויגענע נישט־געפלויגענע זאכען

(א) אזוי־ווי לעצטענס גראסירען אין לאדז א סך פערדעכטיגע יונגעלייטלעך, וועלכע „ציהען אן“ דעם עולים סוחרים און האנדווערקער אויף אנאנסען אויף פאך־צייטונגען און זשורנאלען, וואס האבען נאך קיינמאל נישט געזעהען די ליכטיגע שיין, און וועלען זי אוודאי אויך נישט זעהען, און זיי, די דאזיגע יונגעלייטלעך, נארען אויס ביי די לייכטגלויביגע רעקלאמען־גיריגע מענשען פערשידענע געלד־סומען — האבען זיך מיט דעם ענין פעראינטערעסירט די האנדווערקער־ארגאניזאציעס וועלכע האבען זיך געווענדעט צו דער מאכט יועגען ארויסגעבען פעראָרדנונגען, וואס זאלען פאראליזירען די שווינדלערישע מאכינאציעס אויף דער צוקונפט.

צושניטען אויף דער העלפט...

(א) נישט ווייט פונ׳ם דארף מיעדזשישין וואלינער קרייז, האט מען אויף די באהן־שינעס געפונען אויף־דער־העלפט א צושניטענעם דעם 25־יאהריגען ארבייטער סטאניסלאוו קאזלאווסקי, פון דער סטאציע וויעלקיע.

אײלענדיג זיך משמעות אהיים איז דער אומגליקליכער ארבייטער אראנטערגעשפרונגען פון דער באהן, בעת׳ן פולען גאנג, און איז ארונטערגעפאלען אונטער די רעדער, וואס האבען איהם צושניטען אויף דער העלפט.

פערחלשטע

(א) אויף בזשעזשינער 41 איז אנידערגעפאלען און פאר הונגער און אויסשעפונג געחלשט דער 40־יאהריגער מענדעל גינסבערג — א היימלאזער. פאגאטאוויע האט איהם אפגעפיהרט אין זאפאס־שפיטאל.

* * *

(א) אין דער פאבריק אויף ציגעל־גאס 79 איז אוועקגעפאלען פאר שוואכקייט די 20־יאהריגע ארבייטארין העלענא דזשעגעלעווסקא (פון פ־אנטשישקאנער 18). די פאגאטאוויע האט איהר ערטיילט ערשטע הילף.

בעת א געשלעג

(א) בעת א געשלעג אויף מלינארסקא 42 איז שווער צושטאכען געווארען מיט א מעסער דער 16 יאהריגער זיגמונט אפאלסקי. פאגאטאוויע האט איהם ערטיילט ערשטע הילף.

Dr. med. H. LUBICZ
צוריקגעקעהרט
ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס־קראנקהייטען
צעגעלניאנא 7 (פריהער 43). טעלעפאן 141-32
עמפאנגס־שעה׳ן 8-10, 12-2 און 5-8 אווענד

טעאטער „ראזמאיטאשטשי“
ציגעל־גאס 27. טעל. 112-25.
דיר.: דוד צעלמייסטער.

לעצטע טעג! ביליגע פרייזן!

לעצטע טעג! ביליגע פרייזן!

גאסטשפילען פון איינציגען קליינקונסט־טעאטער
„אראראט“
קינסטל. אנפ.: מ. בראדערזאן.

אין צווייטען גרויסען לאך־פראגראם
„משה קאפויער“

רעזשי: ש. דזשיגאן און י. שומאכער.

היינט פרייטאג 9.15 אווענד
מארגען שבת 4 נאכמ. און 9.15 אווענד

אונזער אנסאמבל: חנה נראסבערג, שיינע מרים, מאלווינא ראפעל, יואל בערגמאן, ש. דזשיגאן, וול. גאדיק, סאם היאר, מ. פולאווער, י. שומאכער.

קאנפעראנסיער: וול. גאדיס.
דיריגענט: ד. בייגעלמאן.
בינע־לייטער: ב. שווארצשטיין.
אדמיניסטראטאר: אברהם האלפערן.

איזראעל ...
אויסגעלייטערטע נשמות
סענסאציאנעל שפאנענדער ראמאן פון יודישען לעבען

– פאר וועמען? — האט סאניע געפרעגט.

– איהר פערשטעהט דאך, פאר די יודען פון ...שטעטל און אפשר פאר די יודען בכלל.

– פארוואס?

– איהר פערשטעהט דאך דאס גאנץ גוט. מען ...דאך חושד געווען די יודען, אז דאס איז ...ן א ריטועלער מארד.

– די דאזיגע קאנצעפציע האט זיך לאנג ב׳שט ...האלטען. די מאכט איז געקומען צו דער איי־ ...ציגונג, אז דאס איז א בלבול.

– נאר יורידיש. אבער אין פאלק איז גע־ ...נען די מיינונג וועגען דעם, אז דער מארד איז ...ען א ריטועלער, נאכמעהר דערפאר, ווייל אין ...אמענהאנג דערמיט זיצט נאך ביז היינט ארעס ...ט דער זוהן פון רב פון אייער שטעטעל.

...מיר זענען איבערצייגט, אז ער איז אומשולדיג, ...סאניע געענטפערט. דער דאזיגער יונגערמאן ...ט אינגאנצען אומשולדיג.

– דאס איז די איבערצייגונג פון אייער בע־ ...קערונג, אונזערע פויערימלעך און קליינשטע־ ...טלשע איטעלעקטועלער בהאכטען גאנץ אנדערש, זיי ...יסען נישט פון קיין קאנצעפציעס און יורידישע ...שלוסען, פאר זיי איז געווען אויב מ׳האט ארעס־ ...ט א פערדעכטיגען אין מארד, איז ער דער שול־ ...גער, און אויב דער ארעסטירטער איז א יוד, ...ט עס ביי זיי, אז יודען זענען בעשולדיגט דעם ...ארד, און אויב ס׳זענען נאך פאראן אזעלכע, ...לכע האלטען אונטער די דאזיגע ווערסיע, איז דאך ...אר, אז דאס פאלק טראכט נישט אנדערש.

סאניע איז געווען זעהר פארזיכטיג, זי האט ...נישט געוואלט אנהויבען מיט דעם פרעמדען מענ־ ...ש קיין דיסקוסיע, ביז זי האט נישט געוואוסט צוליב וואס ער איז געקומען און וואס ער פערלאנגט.

אנדערש וואלט געווען, האט פעליקס ווייטער גערעדט, אפטערווירענדיג געגנער, וואס פארא איינדרוק זייגע ווערטער מאכען, ווען דער דאזיגער יונגערמאן, דעם רב׳ס זוהן וואלט בעפרייט געווארען, דעמאלס וואלט זיך אלץ בערוהיגט, שוין נישט רעדענדיג וועגען דעם וואס פאר א גליק עס וואלט געווען פאר דעם ארעסטירטען אליין.

סאניע האט אנגעהויבען צו פערשטעהן מיט וואס דער דאזיגער ענין שמעקט און זי האט געענטפערט:

— איך האב שוין געזאגט, אז מיר האלטען דעם דאזיגען מענשען פאר פולשטענדיג אומשולדיג און דעריבער האלטען מיר זיכער געווען צופרידען, אויב ער וואלט וואס פריהער בעפרייט געווארען, ווייל מיר זענען מיר איבערצייגט, אז סוף־כל־סוף וועט זיך אומשולד אהן שום ספק בעוויזען ווערען.

— נו, איך וואלט נישט געהאט די דאזיגע הונדערט־פראצענטיגע איבערצייגונג...

— וואס העטען זאלען מיר טון? האט מרדכי זאמערפעלד זיך אנגענומען מיט מוט און געפרעגט.

דאס איז אנ׳אנדער געשיכטע, טאקע וועגען דעם בין איך דא אהערגעקומען, ווען איך האב זיך אנגעפרעגט צו וועמען פון די יודען פון אייער שטעטעל איך זאל זיך ווענדען מכח דעם ענין, האט מען מיר אנגעוויזען אויף דעם פרייליין זאמערפעלד און דעריבער בין איך דא אהערגעקומען, צומערטענדיג קאנקרעט צו דעם ענין, ווייל איך איך אינפארמירען, אז ס׳איז פאראן א מעגליכקייט, אז דער דאזיגער יונגערמאן זאל בעפרייט ווערען, כדי פאר איך גארנישט צו פערהוילען און צו זיין אויפריכטיג וויל איך אייך נאך זאגען, אז איהר בעהאנדעלט צו ליכט דעם דאזיגען ענין. איהר רעכענט דערויף, אז דעם רב׳ס זוהן וועט בעפרייט ווערען און זיין אומשולד וועט בעוויזען ווערען, און איך קאן אייך זאגען פון זעהר קאמפעטענטע קוועלען, אז דער ענין שטעהט פיל ערגער. געגען איהם זענען פאראהאן פעסטע בעווייזען, אז ער וויים וועגען דעם מארד.

— און פערשטעהט זיך, האט סאניע געזאגט בעטאנענדיג יעדעס ווארט, אז די דאזיגע בעפרייאונג פון רב׳ס זוהן דארף קאסטען געלד, אמת?

וואס לענגער פעליקס איז געזעסען ביי סאניען אין שטוב, אלץ מעהר האט ער זיך איבערצייגט, אז איהם וועט דער ענין נישט אזוי לייכט אנקומען ווי ער האט זיך דאס פארגעשטעלט, ער האט געמיינט, אז יעדער יוד וועט זיך אנכאפען און זיין פארשלאג און וועט איהם מעהר נישט אפלאזען. דא האט ער בעמערקט א מאדנע קאלטקייט פון סאניען, אזוי ווי זי וואלט צו איהם איינגאנצען נישט געהאט קיין צוטרוי.

— געוויס, האט פעליקס געענטפערט, ס׳איז פאראן אנ׳אופן ווי אזוי דעם ענין צו ערלעדיגען.

מרדכי האט זיך מורא געהאט אנצורופען, ווייל זיין טאכטער האט איהם געגעבען א וואונק, אז ער זאל גארנישט רעדען.

— אויב איהר וואלט מיר איבערגעגעבען דעם פלאן ווי אזוי איהר וואלט דאס אדורכגעפיהרט, וואלטען מיר געקאנט אנהויבען צו רעדען וועגען דעם, האט סאניע געזאגט, איהר דארפט פערשטעהן, אז איך דארף צוערשט צו דער גאנצער אימפרעזע בעקומען צוטרוי.

— דאס פערשטיי איך און איך האב עס פערשטאנען נאך איידער איך בין דא אהער געקומען. איך וויל מיט אייך זיין זעהר אויפריכטיג און זאגען דעם גאנצען אמת, איהר וואלט נישט מיינען, אז דאס איז א שווינדעל, אדער מ׳וויל אייך דא אויסנארען געלד. פערשטעהט זיך, אז מיר ווילען דא פערדינען געלד, אויב איך וועל דאס ליקענען, וועט איהר מיר סיי־ווי־סיי נישט גלויבען.

— איהר זענט נישט אליין ביי דער דאזיגער אקציע.

— פערשטעהט זיך, אז נישט. איך בין אפהענגיג אין אימיצען.

— ווער איז איז דאס דער?

— דער פריץ מאריא אזשעלאווסקי. ער איז גרייט פאר געלד ארויסצונעהמען דעם יודען פון דער לאגע, און וועלכער ער געפינט זיך איצט, פון מיר צע רייד זעהט איהר, אז איך בין מיט אייך אויפריכטיג און זאג אייך דעם גאנצען אמת.

סאניע איז געבליבען זיצען ווי איינגעמויערט, דער נאמען מאריאן אזשעלאווסקי האט געווירקט אויף איהר אזוי ווי אימיצער וואלט זי אפגעגאסען מיט קאלטען וואסער, דאס וואס איז געווען פערבונדען מיט דעם דאזיגען נאמען, האט שוין קיין רעזולטאט נישט געקאנט ברענגען. זעהט אויס, אז פעליקס זאוואדזקי האט בעמערקט די פערלעגענהייט פון סאניען און האט זיך אנגערופען:

— איך פערשטעה, אז דער דאזיגער נאמען איז פאר אייך נישט ליב, ער איז אויך נישט ליב פאר די יודען אין שטעטעל, אבער טאקע דערפאר דארפט איהר בעגרייפען, אז אויב אזשעלאווסקי וועט בעקומען געלד, וועט ער אלץ טון, ער איז איצט אין א לאגע אהן אויסוועג, ער בראוך געלד און האט נישט פון וואנען צו נעמען און דעריבער איז ער גרייט אויף אלץ.

— וויפיל געלד וויל ער דאס, האט מרדכי געפרעגט נישט קענענדיג זיך מעהר איינהאלטען.

— צוערשט וואלט מען דעם ענין געדארפט ערלעדיגען אין פרינציפ, האט פעליקס געענטפערט איינגעהאלטען, דעמאלט ווען ער האט בעמערקט, אז זיין פארשלאג הויבט אן צו ווירקען.

— איהר זענט גערעכט, האט סאניע געזאגט, אז מיר האבען זיך נאך נישט דעצידירט אויף דעם גאנצען אזוי צו זאגען געשעפט, קענען מיר נישט רעדען וועגען קיין פרייזן. איהר פערשטעהט חאך, אז מיר אליין קענען דעם ענין אויף איינענער האנד נישט דעצידירען. מיר מוזען האבען א ישוב הדעת, זיך בעראטען נאך מיט אימיצען, כדי אנצונעהמען א שטעלונג.

— גוט, איך קען קומען מארגען.

— אויב ס׳איז אייך נישט שווער, ביטע, קענט איהר קומען.

(המשך קומט)

נייע געזעצן און צירקולארען.

פערזיכערונגען פון גייסטיגע אַרבייטער

דאָס מיניסטעריום פאַר סאָציאַלע השגחה קלערט אויף, אַז אויב אַ גייסטיגער אַרבייטער, וועלכער האָט געאַרבייט פריהער אויף אַן אַנדערן פאָסטען און איז נישט געווען דאָרט פערזיכערט, קומט אָן אין אַ נייער אונטערנעמונג און דאָ ווערט ער יאָ פערזיכערט, דאַרף די צייט פון דער פריהעריגער אַרבייט נישט אַיינגערעכנט ווערען אין דער פערזיכערונג.

קוים וויל אָבער יאָ אַזאַ פערזיכערטער, אַז די אַרבייטס-צייט אין דער פריהעריגער אונטערנעהמונג זאָל איהם צוגערעכנט ווערען צו דער פערזיכערונג, מוז ער מאַגען אַ צוגאָב-פערזיכערונג און איינצאָהלען דעם בייטראַג פאַר 3 יאָהר צוריק. דאָס מוז אָבער געשעהען אין משך פון 2 יאָהר נאָך דער אייגענטליכער פערזיכערונג, אויב ס'האַנדעלט זיך וועגן עמעריטאַל - פערזיכערונגען, אָדער אין משך פון 6 חדשים, אויב ס'גייט וועגן אַרבייטסלאָזיגקייט. פערזיכערונג.

דעם בעטרעפענדען בייטראַג פאַר דער צוגאָב-פערזיכערונג, ווי אויך די פערזיכערונג גופא איז מחויב דורכצופיהרען דער אונטערנעמער, ביי וועמען דער פערזיכערטער האָט פריהער געאַרבייט.

דעם בעטרעף פאַר אַזא פערזיכערונג מוז דער אונטערנעמער דעקען פון דער אייגענער קע-שענע און ער האָט נישט קיין רעכט איהם צוריקצו-מאָהנען אפילו אויך נישט דעם פאַרשריפטליכען טייל פון פערזיכערטען.

צום סוף דאַרף נאָך בעמערקט ווערען, אַז אויב מיר האָבען אויבען געזאָגט, אַז ביי אַ צוגאָב פערזיכערונג מוז איינגעצאָהלט ווערען דער בייטראַג פאַר 3 יאָהר צוריק, הייסט דאָס נישט, אַז בכדי די צוגאָב-פערזיכערונג זאָל אָנגענומען ווערען דאַרף אומבעדינג איינגעצאָהלט ווערען פאַר 3 יאָהר ביי-טראַג. נאָר די בעשטימונג דאַרף אַזוי פערשטאַנען ווערען, אַז אין דער פערזיכערונג קאָן צוגערע-כענט ווערען די אַרבייט אין דער פריהעריגער אונטערנעהמונג, וואו ר'איז נישט געווען פערזי-כערט, לענגסטענס 3 יאָהר, מעג ער דאָרט האָבען פאַקטיש געאַרבייט פיל לענגער.

דער אָנגעוויזענער כלל וועגען מעגען „צו-קויפען זיך פערזיכערונגס - חדשים בכדי צו ווע-רען בערעכטיגט צו גענוסען פון די פאַרשריפטליכע הנחות, איז גילטיג נישט בלויז ביי עמעריטאַל, נאָר אויך ביי אַרבייטסלאָזע רענטע.

וואָס שייך רענטע צוליב אַרבייטסלאָזיגקייט, מוז דער בעטרעף פאַר די צוגעקויפטע פערזיכע-רונגס-חדשים איינגעצאָהלט ווערען פאַר'ן אָפּלויף פון 6 חדשים נאָכ'ן פערלוסט פון פאָסטען.

אַנ'אינטערנאַט פאַר תלמידים פון דער פרעמד ביי דער פיעטריקאווער האַנטווערקער-שולע

די פיעטריקאווער האַנדווערקער שולע ביי דער גמ"ח. צו פערשפרייטען מלאכה און ערד אַרבייט צווי-שען יודען קאָנצעסיאָנירט דורכן בילדונגס-מיניסטער-ריום מאַכט אַ נייעם אויפנאַהם אין די אָפּטיילונגען פאַר מעכאַנישע שלאָסעריי און מעבעל טישלעריי.

דער קורס אין יעהען פאַך דויערט 3 יאָהר.

ס'ווערען אָנגענומען יונגלעך מיט געענדיגטע 14 ביז 17 יאָהר מיט א בילדונגס צייגנ פון מינימום 6 אָפּטיילונג פאָלקס-שול. פאַר קאַנדידאַטען מיט קלע-נערע בילדונג ווי 6 אָפּ. פאָלקס-שול איז פאַראַן א פאָרבערייטונגסקורס.

ביי דער האַנדווערקער שול איז פאַראַן א אינ-טערנאַט פאַר תלמידים פון דער פרעמד. ווי זיי בער קומען פאַר א בעשיידענע סומע אין דער הויך פון די זעלבסט - קאָסטען גאַנץ מעגליכע בעשפייזונג, מאַכט - לערנער און בהנמדינע מעדיצינישע אויפ-זיכט.

אין לויפענדען יאָהר האָבען פון אינטערנאַט גע-נאָסען תלמידים פון א גאַנצע ריהע שטעט ווי פויזען, בענדין, וולאָצלאַוועק, ווישעגראַד, אָסטראָוויעץ.

צו די בקשות וועגען אָנקומען צום נייעם שול-יאָהר 1936-37 דאַרף ביינעליגט ווערען א מעטריקע און א שול-צייגניש.

דער לערן - פּלאַן פון דער האַנדווערקער שולע איז פאָלגענדער :

יוד. געשיכטע, פויליש, לאַנד-קענטעניש, היגיענע, אַריטמעטיק און אַלגעבראַ, בוכהאַלטעריע מיט וואַר-שטאַט-קאַלקולאַציע. געאָמעטריע מיט געאָמעטרישע צייכנונגען, טעכנישע צייכנונגען, פרייע צייכנונגען, מאַטעריאַל קענטניש, פיזיק מיט מעכאַניק, מאַשינען קענטניש, טעכנאָלאָגיע, גימנאַסטיק, פּראַקטישער פאַך לימוד.

נאָכן פערענדיגען די שול און נאָכן בעליגען די עקזאַמענס בעקומען די שילער „באַשלאָרנישע" פאַר פירען.

גענויערע ידיעות קאָן מען בעקומען אין דער קאַנצעלאַריע פון דער שול : פיעטריקאָוו-טריב. לעגאַנאָרדאָ 12.

אַרום דער לאָדזשער קריין-קאָנפערענץ

פאַר'ן יודישען וועלט-קאָנגרעס

ווי בעקאַנט קומט ד. 21 ד. ח. פאַר אין לאָדז א קרייז-קאָנפערענץ געווידמעט די צוגרייטונגען צו די וואַהלען צום יודישען וועלט-קאָנגרעס אין לאָדזער ראַיאָן.

דאָס לאָדזשער ביוראָ פון י. וו. ק. האָט שוין פאַר-גאַנגענע וואָך צירקולאַרען צו אַלע פּאָליטישע און ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס וויאויך צו אַלע קהי-לות אין דער פּראָווינץ וועגען אָרגאַניזירען קאָמיטע-טען אויף די ערטער און וועהלען דעלעגאַטען צו דער ראַיאָן-קאָנפערענץ.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם וועלען די מיטגלי-דער פון דער לאָדזשער עקזעקוטיוו, הייגע וואָך בעזוכען עטליכע גרעסערע פּראָווינץ-שטעט.

גרשון סיראָטא איז ווילקער שוהל

די פערוואַלטונג פון דער ווילקער שוהל בעט אונז מיטצוטיילען, דאָס שבת דעם 20-טען יוני וועט אין דער ווילקער שוהל דאַווענען דער אָבער-קאַנטאָר קעניג החזנים ה' גרשון סיראָטא מיט אַ ספּעציעל - איינשטודירטען כאָר אונטער דער לייטונג פון דירי-גענט און קאָמפּאָזיטאָר ה' סאָקאָלאָווסקי. די הכנסה איז בעשטימט צו אונטערשטיצען די פאַמיליע פונם פערשטאָרבענעם חזן פון דער ווילקער שוהל ר' משה פאָ-לאָקאָווסקי ז"ל. די פערוואַלטונג ווענדעט זיך דערי-בער צו אַלע מתפללים פון דער שוהל, ווי אויך צו אַלע, ביי וועלכע דער טאָמען פונם נפטר איז ביי זיי געווים אין זכרון, אונטערשטיצען די אַקציע.

KINO TEATR
MIRAŻ
11 LISTOPADA 16

אָנהויב 4 נ"מ, שבת און זונטאָג 12 בייט.

לעצטע טעג!

פילם, וואָס האָט ערשיטערט די הערצער פון מיליאָנען צושויער

כ'בעשולדיג דיך מוטער!

(La Maternelle)

דער פילם איז בעשאָנקען געוואָרען מיט 16 גאָלדענע מעדאַלען אין אייראָפּע און אַמעריקע.

היימיש ביר פון ריינעם מאַלץ

קען יעדער איינציגער האָבען ביליג און אויף אַ לייכטען אופן נאָר פון דעם אויסגעצייכנטען ביר-מאַלץ - עקסטראַקט

„AROMAT"

z murzynką

וואָס איז דערלויבט אויסצואַרבייטען און צו פערקויפען דורכ'ן Ministerstwo O. S. w Warszawie za Nr. Z. H. 21/XXI 3|6

געדענקט, אַז קוים 2½ גר. קאָסט א גלאָז אויסגעצייכנט ביר פון אייגענער אויסאַרבייטונג.

צו בעקומען אין אַלע קאָלאָניאַל-ערנעהרונגס-געשעפטען.

Wytwórnia Przetworów Słodowych „AROMAT"
ŁÓDŹ, DREWNOWSKA 14.

מאַטורא-פערטיילונג אין האַכשטיין'ס פרויען-גימנאַזיום

אין מאַריע האַכשטיינ'ס פרויען-גימנאַזיום אין לאָדז, האָבען זיך היימיטש וואָך פערענדיגט די מאַ-טורא-עקזאַמענס. מאַטורעס האָבען בעקומען פאָל-גענדע אַביטוריענטינס: ק. בעילין, ר. בערלינסקא, מ. בערזעסקא, ל. טרינבערג, ר. האַלענדערסקא, פ. קאָהען, מ. קראַן, ר. קרישטאַל, ה. קולינסקא, ל. ליכטענשטיין, ס. מאַליניאַק, מ. ניעמאַן, ד. פיום, ר. רייזמאַן, צ. ראָזענפעלד, ר. שיערארזקא, ל. שיע-ראַקאָוויאַק, ס. וואָלמאַן, ל. וואַרשאַוויצא, ע. זיסקינד.

מאַטורא אין דער ערשטער יודישער מענער-גימנאַזיע

דעם פערגאַנגענעם דינסטאַג זענען פערענדיגט געוואָרען די מאַטורא-עקזאַמענס אין דער ערשטער מענער גימנאַזיע פון פעראיין פאַר יודישע שולען אין לאָדז, מאַגיסטראַצקא 21 וועלכע זענען פאָרגע-קומען אונטער דעם פאָרזיץ פון דירעקטאָר אברהם פערעלמאַן.

די גימנאַזיע האָבען געענדיגט און בעקומען מאַטורא-צייגנישען פאָלגענדע אַלע שילער פון דער א-טער קלאַס: מיכאל איוואַנקאָוויצער, אלכסנדר דייטש אלשער, שמעון בינענשטאַק, שלמה געלבאַר-טאָוויטש, חיים געצעל, אבא גרינבוים, צבי מאיר ווינאַווער, ישראל יעקב טאָפּאָלעק, בער לייב יעלין, ישראל זלמן כאַראַשטש, פנחס ליבערמאַן, רפאל מייק, דוד פרענקעל, שלמה ראָזענבלום.

פון שאַך-קלוב

דער לאָדזשער שאַך-קלוב (פיעטריקאָווער 53) איז אָפען טעגליך פון 5 נאָכמיטאָג, זונטאָג און יום-טוב פון 11 פריה. דער סעקרעטאַריאַט איז טעטיג פון 7 ביז 9 אָווענד.

ראַדיאָ - ווינקעל

זייט פאָרזיכטיג מיט ד[...] אַנטענע בשעת א שטורע[...]

עס דראָהט די געפאַהר פון אַ דון[...]

פריהלינג און זומער זענען רייך אין שטו[...] און געוויטערס. ווען עס ציהט אָן אַ רעגען[...] מוז די ראַשינער ראַדיאָ-סטאַציע אויפהערען [...] בייטען און פערערדען די אַנטענע, כדי עלעקט[...] לאָדונגען פון דער לופט זאָלען קאָנען פריי [...] סען צו דער ערד.

א דונער שטעלט פאָר מיט זיך א עלעקטרישע[...] דונג, וואָס געפינט זיך אין וואָלקען. דידאַזיגע[...] טרישע לאָדונג זוכט כסדר דעם קורצסטען [...] פעראייניגען זיך מיט דער ערד. דאָס איז די [...] וואָס די דונערן זעצען אַריין, געוועהנליך אין [...] שטאַנדען, וואָס שטעקען הויך אַרום איבער [...] סביבה, ווי, למשל, אין ביימער, הייזער, [...] א. אַז. וו. די דונערן זעצען אַריין אויך אין [...] דיאָ-אַנטענעס, אויב די לעצטע זענען נישט [...] איינגט מיט דער ערד.

וואָס זאָגט די סטאַטיסטיק?

שטליכע דהעוהן, וואָס האָבען פאַר די [...] יאָהרען סטאַטיסטיק אין די אַנטענעס, האָבען [...] סך ראַדיאָ-הערערס אַרויסגערופען אַ פאַניק [...] בעגראָסטען די אַנטענע אלס א זאַך, וואָס [...] בעדראָהט פונם הערצע, אַז דער דונער זאָל [...] אַין זיין הויז. די דאָזיגע מיינונג איז אָבסאָלו[...] ריכטיג. ווייל, ווי עס האָט פעסטגעשטעלט [...] טיסטיק, איז פון 100 דונערן, וואָס האָבען [...] פען אין פערשידענע געגענטשטאַנדען, זענע[...] בלויז 4 פאַלען, ווען די דונערן האָבען [...] אין די אַנטענעס, וואָס זענען נישט געווען [...] ניגט מיט דער ערד. דאַגעגען איז נישט [...] געוואָרען קיין איינציגער פאַל, אַז א דונער [...] אין א אַנטענע, וואָס איז יאָ פעראייניגט [...] דער ערד.

דעריבער דאַרף מען נאָך אַכטונג טעבען [...] מאָל ווען מען הערט נישט קיין ראַדיאָ, זאָל [...] טענע שטענדיג זיין פעראייניגט מיט דער ער[...]

אויסער דעם מוז מען אַכטונג טעבען, [...] דראָט וואָס פיהרט צו דער „ערד", זאָל [...] אָרדנונג — דאָס הייסט, ער זאָל נישט זיין [...] געריבען און האָבען די ריכטיגע דיק. יעדענפאַל[...] דער דראָט צו דער „ערד" נישט זיין דינער, [...] דראָהט פון דער אַנטענע אויפ'ן דאַך.

די קאָנצערטען פון דער ארץ-יש[...]דיגער פילהאַרמאָניע

וועלען טראַנסמיטירט ווערען [...] אַלע ראַדיאָ - סטאַציעס פון גאַ[...] וועלט

דער בעוואוסטער מוזיקער בראָניסלאַוו [...] מאַן האָט ביי זיינעם אַ שמועס מיט אַ האָלענ[...] זשורנאַליסט - אויסגעדריקט זיין גרויסע [...] קענונג פאַר דעם נייעם יודישען אָרקעסטער [...] איז אָרגעשטעלט געוואָרען אין תל-אביב[...] ערשטער קאָנצערט, מיט וועלכען עס וועט [...] זשירען דער איטאַליענער טאָסקאַניני, וועט [...] בען ווערען אין דער ראַדיאָ-סטאַציע ירושל[...] פון דאָרט טראַנסמיטירט קיין אַמעריקע. או[...] אַנדערע ראַדיאָ-סטאַציעס אין אייראָפּא וועל[...] דאָזיגען קאָנצערט טראַנסמיטירען איבער [...] ראַיאָנען. אין די ווייטערע קאָנצערטען [...] די דיריגענטען זיין : איסאַי, דובראָווען, האָנ[...] בערג (קאָמפּאָזיטאָר) און אויך מיכאַל טאַובע.

אַפּטייקען.

היינטיגע נאַכט - דיזשורירען

א) היינט ביינאַכט דיזשורירען: דוטקעוויטש, גערזשער 87 : האַרטמאַן, בושעוויטש, ; הייש-פאַנסקי, פלאַץ וואָלנאַשטש 2 ; פערעלמאַן, ציגעל-גאַס 32 ; צימער, וואָלטשאַנסקא 37 : דאַנעלעצקי, פיעטריקאָווער 127 ; יואַשישצקי, נאַפּיורקאָווסקא 27.

ווער ווייסט?

מיטוואָך פריה איז אַרויס פון דער שטוב דער 40-יאָהריגער מעטדעל קעניגסבערג (א הינקעדיגער) און ביז איצט נישט צוריק געקומען.

זיינע סמנים: הויך, האָר, ברוּנעט, לאַנג געקליידט. ווער ס'ווייזט וואו ער געפינט זיך, ווערט געבעטען מיטצוטיילען צו אברהם יוסף פליישמאַן (מאַרשינ-סקא 33).

פאַר די געליטענע אין פשיטיק

אין פענסיאָנאַט „טאַרמילאָוואַ" אין זו שניאַזאַ-גורא איז געזאַמעלט געוואָרען דורך די ה"ה פרידריך און נעלקענבוים — 33 זל. לטובת די געליטענע אין פשיטיק.

דאָס געלד איז דערהאַלטען געוואָרען אין לאָד-זער הילף-קאָמיטעט (פעטריק. 10).

ס'איז כדאי, אַז די איבעריגע פענסיאָנאַטען אין ווישניאָוואַ, קאָלומנאַ, פּאַדעמביע און אַז. וו. זאָלען נאָכטון דעם דאָזיגען ביישפּיל.

געז. קולטור-ליגע: העלענאָוו
זאַכאַדניא 68.

מאָרגען שבת, פון 2 א זייגער בייטאָג הויבט זיך אָן
דער גרויסער קאָנצערט-טאָג
אין העלענאָוו

— אין פּראָגראַם : —

1) פייערליכער קאָנצערט פון פאָלקס-כאָר דיר. פּראָפ. ט. רידער.
2) קאָנצערט פון בלאָז-אָרקעסטער דיר. פּראָפ. י. זאַקס.
3) קלאַוויר-רעציטאַל פון לילי קאַראַשינסקאַ.

הנחה-בילעטען צו 54 גר. צו בעקומען אין „קולטור-ליגע", זאַכאַדניאַ 68

אויספלוגען
קיין יוגאָסלאַוויען, רומעניען, בולגאַריען און טערקיי.

אינדיווידועלע רייזעס
קיין פּאַלעסטינאַ

גענעראַל - פערטרעטונג פון „Intourista"

אויספלוגען און בעזוכען ביי קרובים אין ז.ס.ר.ר. זאָרגט דאָס בעקומען ערלויבענישען פאַר קרובים צו קענען קומען קיין פּוילען.

„אָרבי'ס" פּיעטריק. 18,
טעל. 249-40.

Dr. med. L. Berman

צעגעלניאַנאַ 15, טעל. 149-07

ספּעציעל-אַרצט פאַר מענער - שוועכע-בע האַנדלונג און סעקסועלע בעראַטונג
נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָווענד.
זונטאָג פון 9—1 פאַרמיטאָג
פאַר אומבעמיטעלטע — לעטשניצע-פּרייזען

[...]
[...]ed. Trepman

ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפיליס[...]
הויט-קראַנקהייטען.
בעהאַנדלונג פון מענער-שוועכע.
זאַוואַדזקאַ 6, טעל. 234-12
נעמט אָן פון 8—11 נאָכמ. און פון 6—9 [...]

Doktór Z.
[H]ENRYKOWSKI

ספּעציעל-אַרצט פאַר מענער - שוו[...]
ווענערישע און הויט-קראַנקהייט[...]
טראַוגוטאַ 9, טעל. [...]2-98
נעמט אָן פון 8—11 און פון 6—9 אָוונ[...]
זונטאָג פון 9 פריה ביז 12.30 בייטאָ[...]
פאַר אומבעמיטעלטע — לעטשניצע-פּר[...]

פון דער לאדזער פראווינץ

זאַרקאָוו.

מיטן כח פון בעלנאָווער רבי איז א היגער ליק געוואָרען אויס ענדעק

פאַר 2 יאָהר האָט דער בעלנאָווער רבי פערב־פאַהרענדיג זאַרקאָוו, זיך דא אפגעשטעלט אויף איטליכע טעג.

אין שטעטעל האָט זיך באַלד געמאַכט א רושם. פון אַלע זייטען האָבען זיך גענומען שיטען צום רבי'ן מתנות יודען און יהודעס כּכדי אוועקצוליי־גען פאַר איהם זייערע פעקלעך פערשיעדענאַרטיגע צרות.

צווישען אנדערע איז אויך געקומען א קריסטין, א יעדעמיסע ווילקאָווסקא, א פרוי פון א היגען ליק, מיט א צעבראַכען האַרץ. זי וואוינט שוין 15 יאָהר מיט'ן מאַן און האָט טיישט קיין קינדער.

דער רבי האָט די פערצווייפעלטע קריסטין גע־טרייסט, געגעבען איהר א סגולה און פערזיכערט, אַז זי וועט געהאָלפען ווערען.

די קריסטין האָט מאַקי לעצטענס אָנגעהויבען צו שוואַנגערין. די שמחה איז נישט צו בעשרייבען. נישט געקוקט אָבער דערויף, איז דער מאַן א פער־ביסענער ענדעק און גיט זיך נאָר שטאַרק צו פייהן די היגע יודען.

מיט צוויי וואָכען צוריק איז דער רבי ווידער אראַפגעקומען קיין זאַרקאָוו. די געהאָלפען געוואָ־רענע קריסטין, דערוויסענדיג זיך דערפון, איז גלייך געקומען אָפדאַנקען פאַר דער טובה, מיטברענגענדיג א פיינעם פדיון.

די יודען האָבען פּעציעטענס דערציילט דעם רבי וואָסערע צרות זיי שטייען אויס פון איהר מאַן, דעם ענדעק. דער רב האָט די קריסטין אויסגעמוסר'ט און זי אויפגעפאָדערט, אַז דער מאַן און די גאַנצע משפּחה זאָלען זיך דערווייטערן פון די יודען־פייער און אָנהויבען מענטשליך צו בעהאַנדלען די יודישע שכנים.

דעם רבי'ס שטראָף־רייד האָבען א פנים גע־ווירקט. ווילקאָווסקא האָט תיכף איבערגעריסען די פּעציהונגען מיט דער ענדעקישער חברותא.

פאַר די פערפינטשטע זאַרקאָווער יודען איז דאָס שוין א שטיקעל טריסט.

ענדעקישע שקצים געשענדעט דעם היגען בית החיים.

אומבעקאַנטע פערברעכער האָבען זיך פרייטאַג ביינאַכט אריינגעכאַפּט דורך א צעבראָכענעם שטיק גדר אויפ'ן היגען בית החיים און דאָרט אומגעוואָר־פען און חרוב געמאַכט אייניגע מצבות!

אָהום האַזיגען ענדעקישען שטיקעל אַרבייט פיהרט זיך אַן אויספאָרשונג.

א. א—טש.

פאַביאַניץ.

די ענדעקישע העצע פערשפרייט זיך.

הגם אונזער שטעטעל ליגט סך הכל 12 קילאָ־מעטער פון דער ענדעקישער באַסטיליע — אוניע־אוב, פונדעסטוועגען האָט די היגע קריסטליכע בע־פעלקערונג אין משך פון דער גאַנצער צייט דערטרעג־ליך זיך פערהאַלטען מיט די יודישע שכנים.

לעצטענס איז אָבער אראָפּגעקומען אין שטעטעל א נייער אַפטייקער, א פערביסענער ענדעק, וועלכער האָט באַלד גענומען פּהגאַניזירען א יודענהעצערישע אַרבייט.

ס'ווערט דורכגעפיהרט דער באָיקאָט פון יודי־שען האַנדעל און מלאכה. ס'עפענען זיך פּסדר גרוי־סע קריסטליכע געשעפטען און האַנדווערקערייען, וועלכע רייסען אַרויס פון יוד דאָס לעצטע שטיקעל ברויט.

די שטימונג פון דער יודישער בעפעלקערונג אין שטעטעל איז א געדריקטע. אַפּשנבאַך

פאַר'ן פּשיטיקער יתום

אויף דער לעצטער זיצונג פון קוראַטאָריום פון דער מזרחיסטישער שולע „תחכמוני" אין לאָדז צו־זאַמען מיט די פאָרשטעהער פון לאָדזער „מזרחי", איז אויפ'ן פאָרשלאַג פון דירעקטאָר ה' מאַרעק בע־שלאָסען געוואָרען צו פעראינטערעסירען זיך מיט'ן גורל פון איבערגעבליבענעם יונגסטען יתום נאָך דעם טראַגיש־אומגעקומענעם קדוש אין פּשיטיק מינקאָווסקי ז"ל.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט איז בעשלאָסען גע־וואָרען צו ווענדען זיך צום וואַרשאָווער פּשיטיקער הילפסקאָמיטעט מיט דער ביטע, איבערצושיקען דעם אומגליקליכען יתום נאָך לאָדז, וואו ער וועט בעקומען זיין ערציהונג אין „תחכמוני" און אויס־געהאַלטען ווערען אויפ'ן חשבון פון דער שול־ליי־טונג.

ראַדיאָ־פּראָגראַם

פרייטאַג, דעם 12-טען יוני

6.03—מוזיק פון פּליטען. 6.33—גימנאַסטיק. 6.50—סאָליסטער־אָרקעסטער פון לאָדז. 7.20—ידיעות. 7.30—איבעררייס פאַר לאָדז. 11—מוזיק פון פּליטען. 11.57—צייט־סיגנאַל. 12.03—ידיעות. 12.20—אוידיציע פאַר שולען. 12.50—הויז־ווירטשאַפט. 12.55—מוזיק פון פּליטען. 1.05—מיטאַג־ידיעות. 3.27—לאָדזער בער־זע. 3.30—ווירטשאַפטליכע ידיעות. 3.45—שמועס פאַר קינדער. 4—פּאָפּולערע שאַפונגען פון פּוילישע קאָמפּאָ־זיטאָרען. 4.25—געזאַנג - קאָנצערט. 4.45—רעפעראַט פון פּראָפ. פישער פון לעמבערג. 5—קאַמעראַל - קאָנצערט פון קראָקא. 5.50—ראַטגעבער פאַר ספּאָרטלער. 6.15—מוזיק פון פּליטען. 6.35—רעקלאַמע קאָנצערט. 7—קאַ־מער קאָנצערט. 7.30—פּוילישע פאָלקס קאַפּעלע. 8.25—„אייראָפּישע דיפּלאָמאַטיע". 8.45—אָוועגד - ידיעות. 8.55—אַקטועלער שמועס. 9—סימפאָנישער קאָנצערט. 10—ספּאָרט ידיעות. 10.05—אַלגעמיינע ספּאָרט־ידיעות. 10.15—טאַנץ־מוזיק פון טשעכאָסלאָוואַקיע.

שבת, דעם 13-טען יוני

6.03—מוזיק פון פּליטען. 6.23—אינפאָרמאַציעס. 6.33—גימנאַסטיק. 6.50—מוזיק פון פּליטען. 7.20—ארגען ידיעות. 11.57—צייט־סיגנאַל. 12.03—מוזיק פון טשעכאָסלאָוואַקיע. 12.50—הויז־ווירטשאַפט. 12.55—מוזיק פון פּליטען. 1.05—ידיעות. 2.30—מוזיק. 2.55—אָרקעסטער פון די שטאָטישע טראַמוואַי- און אויטאָ־בוס - בעאַמטע. 3.30—ווירטשאַפטליכע ידיעות. 3.45—פּריוואַטליכע אוידיציע פאַר קינדער פון לעמבערג. 4—סאָליסטען - קאָנצערט. 4.45—„די ווירטשאַפטליכע בע־דייטונג פון ים" — רעפעראַט. 5—ניועס פון פּליטען. 5.15—טראַנסמיסיע פון טאָרן. 6—„די לאָדזער דעוויזען־מאַרקעט" — רעפעראַט. 6.15—מוזיק פון פּליטען. 6.35—רעקלאַמע קאָנצערט. 6.50—אַקטועלער שמועס. 7—קאָנצערט פון דאָן־כאָר. 7.30—ליובטע מוזיק פון פּליטען. 8.15—אוידיציע פאַר פּאָליאַקען אין אויסלאַנד. 8.45—אָוועגד ידיעות. 8.55—אַקטועלער שמועס. 9—קאָנצערט פון קראָקא. 9.30—הומאָרעסקע. 10—ספּאָרט־ידיעות. 10.15—טאַנץ־מוזיק. 11.30—קאָנצערט פון פּליטען.

מעלדונגען

בית החיל מפקדה בלודז (טאַרגאָווא 5).

שבת דעם 13-טען יוני 4.30 קומט פאָר א רעפע־ראַט פון ח' נירענבערג אין אויגענעם לאָקאַל א. ד. ט. „די אַראַבּישער פראַגע". מ'בעט אַלע מיטגלי־דער און סימפּאַטיקער צו קומען פּינקטליך. דער ועד המרכזי משותף לתנועת „תורה ועבודה" בלודז ביום הראשון כ"ד סיון (14-6) בשעה 8 בערב, יתקיים באולם המזרחי (זכודניה 63) נשף זכרון, במלאות 8 שנה לפטירתו של מנהיגנו ר' שמואל חיים לנדוי ז"ל בנאומם ישתתפו חח"ח: ש. ליכטענבערג, ב. אורלאָנסקי, מ. ש. קולבה, מ. ש. רובין, מ. רוזנבּרג י. מ. וכו'. כל חברי התסתדריות: צעירי מזרחי, החלוץ המזרחי, בעלי מלאכה דתיים, בני עקיבא וכו', בית אברהם א' וב' נדרשים להופיע!

גערענק!

וואלאנאוו מאכט רייד

מאָרגען — דער גרויסען קאָנצערט־טאָג אין העלענאָוו

מאָרגען קומט פאָר אין העלענאָוו דער לאַנג־ערוואַרטע־טער קאָנצערט־טאָג, וועלכען ס'אָרדענט איין די געז. „קול־טור־ליגע" אין העלענאָוו. חדשים לאַנג קומען פאָר די צו גרייטונגען פון די מוזיק־סעקציעס פון דער קולטור־ליגע צו דעם קאָנצערט־טאָג. דער פאָלקס־כאָר וועט אויף זיין פּויערליכען אָוועגד־קאָנצערט אויפפיהרען א ריזה פּרעכ־טיגע מוזיקאַלישע ווערק אונטער דער ליטונג פון פּראָפ. ט. רידער. שטאַרק אינטערעסאַנט זאָגט צו צו זיין דער קאָנצערט פון בלאָז־אָרקעסטער, אונטער דער לייטונג פון פּראָפ. י. זאַקס. מיט א בעזונדערן־קלאַוויר קאָנצערט וועט אויפטרעטען די טאַלאַנטירטע פּיאַניסטין פּר. לולי קאַראַ־טשינסקאַ.

קיינער וועט זיכער נישט דורכלאָזען די זעלטענע גע־לעגענהייט פון קומען געניסען פון דער אומפּאַזאַנטער אומפּרעזע.

הנחה־בילעטען צו 54 גר. צו בעקומען אין „קול־טור־ליגע" זאַכאָדניאַ 68

גראַנדיעזער קאָנצערט פון יודישע מוזיק אין העלענאָוו מיטן אַנטייל פון מ. קוסעוויצקי און „הזמיר"־כאָר

מיטוואָך, דעם 17-טען ח. ה. קומט פאָר אין פּאַרק „העלענאָוו" א גראַנדיעזער קאָנצערט געווידמעט יודישע מוזיק. אין קאָנצערט נעהמען אַנטייל דער אָבער־קאַנ־טאָר פון וואַרשאָווער סינאַגאָגע, ה' משה קוסעוויצקי, דער געמישטער כאָר און דער מענער קינסטלער כאָר פון „הזמיר" און א ריזה בעקאַנטע סאָליסטען.

אין פּראָגראַם פון קאָנצערט זענען פאַרגעזעהן די בעסטע שאַפונגען פון יודישער מוזיק פון די קאָמפּאָ־זיטאָרען רומשינסקי, זילבערץ, אלמאַן, זאַקס, דאַרגו־זשאַנסקי א. א.

מען דאַרף ערוואַרטען, אַז דער קאָנצערט וועט, ווי אַלע קאָנצערטען פון „הזמיר", אדורך מיט א געהעריגען ערפאָלג.

פון קינאָ - רעוויע - טעאַטער „יאַר"

דער נייער פּראָגראַם „א יאַהרמאַרק פון געלעכטער" אין קינאָ־רעוויע־טעאַטער „יאַר" האָט א גרויסען ער־פאָלג.

די סענסאַציע פון דער לעצטער וואָך איז דער אויפ־טריט פון דער בעריהמטער טענצערין קאַמילאַ האַלט. וועלכע האָט געהאַט גרויס ערפאָלג אין ווין, לאָנדאָן און פּאַריז. אויך אין לאָדז אין „יאַר" האָט זי גרויס ער־פאָלג.

א חוץ דעם טרעט אויף דער גאַנצער בעליבטער „יאַר" אַנסאַמבל, וועלכע ווילען דעם פּובליקום.

א חוץ דעם פרעהליכען רעוויע־פּראָגראַם, ווערט אויך געוויזען אויפ'ן עקראַן דער פילם „נידער מיטן קריזיס" ווער ס'וויל פערברענגען עטליכע פרעהליכע שעה'ן זאָל בעזוכען דעם קינאָ־רעוויע־טעאַטער.

קאָנצערט פון יודישע לידער אויסגעפיהרט דורך דעם „שיר"־כאָר אין העלענאָוו

שבת ד. 27 וונ' ד. י. קומט פאָר אין העלענאָוו א קאָנצערט פון יודישע לידער אויסגעפיהרט דורך דעם בעריהמטען „שיר"־כאָר מיט'ן אַנטייל פון אָוּבער־קאַנ־טאָר א. בלעכאַראָוויטש פון וואַרשא

דער „שיר"־כאָר אַרבייט שוין א לענגערע צייט זער אינטענסיוו איבער א נייעם רעפּערטואַר פון יודישע לי־דער.

א חוץ דעם שיר־כאָר וועט אויפטרעטען מיט א בע־זונדער רייך פּראָגראַם אָוּבער־קאַנטאָר א. בלעכאַראָוויטש וועלכער האָט זיך בעריהמט געמאַכט מיט זיינע ערפאָלג־רייכע אויפטריטען אין דער ריגער אָפּערע.

מיט דעם קאָנצערט וועט דיריגירען דער מייסטער פון יודישען ליד פּראָפ. י. פּיוווישום.

BANK HANDLOWY w ŁODZI

Spółka Akcyjna

Al. Tadeusza Kościuszki 15

ma jeszcze do wynajęcia SAFES

na dogodnych warunkach, poczynając od 4 złotych miesięcznie

WYJEZDZAJĄC, nie zostawiai w domu papierów wartościowych, złota, srebra i t. p., lezc zanieś je do SAFE'u!

פאָרלעזונג פון דר. ח. קנאָפּינג אין „הסתדרות החלוץ המזרחי"

מאָרגען שבת 5 נ. מ. קומט פאָר אין החלוץ המזרחי (אָגראַדאָווא 14[12) א פאָרלעזונג פון ד"ר ח. קנאָפּינג א. ט. די פּסיכאָלאָגישע בעגריפען פון חכמה, אהבה, יראה, רצון ומעשה אין אבות".

„אַראַראַט" אין ראָזמאַיטאָשטשי

„משה קאָפּויער" איז דער שטאַרקסטער פּראָגראַם. ער האָט אַלע וואָלאָרען צו קאָנען זיך גוט פערוויילען א פּאָר שעה. א שלל הומאָר, וויץ, סאַטירע, אַקטואַליע אָנ־געפּיקעוועט מיט אַלדאָס־גוטס פאַר אַלע שיכטען, אין על־טער, קליין און גרויס, יונג און אַלט.

היינט הויבט זיך אָן די צווייטע וואָך פון „משה קאָפּויער" און די פּעראינטערעסירונג ווערט אַליץ שטאַר־קער מאָרגען צוויי מאָל נאָכמיטאָג און אָוועגד „משה קאָפּויער". ס'איז ראַטזאָם וואָס פריהער זיך צו פער־זעהן מיט בילעטען כּדי אויסצומיידען א געדראַנג ביי דער קאַסע.

וויכטיג פאַר אַלע!

דרוקערייי בראַמבערג

8 – לאדז – 8 צעגעלניאַנאַ

טעלעפאָן 255־09.

טריקאָטאַזש־פאַבריקען טריקאָ־עטיקעטען

שמריקל־פאַבריק. שטריקל־באַנדעראָלען

וועש־פאַבריקען. מערשיר, עטיקעטען און טיטען

קאָנפעקציאָנערען מיטען־עטיקעטען

שניידער־מייסטער מאָס־ביכער

בעקער־סייפאַמער ברויט־צעטלען

גרויסביליגע, שנעלערע, רעכנונגען ווי אויך חתונה־קאַרטען צו ביליגע פּרייזען.

ד"ר יעקב האנדזעל

אָרדינירט אין דער צייט פון זומער אין קוראָרט

IWONICZ

willa „Mały Orzeł"

געגען שוויס פון די פיס

נוצט נור דעם גוט־אויספּראָבירטען פּראָשעק „ראַדיקאַל", וואָס פערהיט די שיך פון פּלאַצען און פון געמיינעם ריח פּרייז נור 20 און 30 גר. צו בעקומען ביי די צייטונגס־פערקויפער וועלניאַרוש, אַלט־שטאָט 1 און צעגעלניאַנאַ 1.

וויכטיג פאַר דאַמע

נאָר 2 זל. ווערט פאַר איבערגע־מאַכט די עלטעסטע

היטעז

אויף גאַנץ ניי ווי אויך נייע היטען צו

3.50

„TOLA"

23 Zawadzka 23

לעזט און פערשפרייט

דעם נייעם

פאלקסבלאט

מעטאַל־בעטען

אַלע מאַטראַצען אַרטן

קינדער־וועגעלעך

אין א רייכען אויסוואַהל

וויזשימאַטשעס, אייז־קאַסטענס, פעלד־בעטען פּאַטענט „Perfekt" א. ד. ג. ק ויפּטמען

אַמביליגסטען איז דער עלטסטער און רעעלסטער פירמע

J. B. WOŁKOWYSKI

עקזיסטירט פון יאָהר 1896

פאַבריקס־לאַגער:

לאָדז, נאַרוטאָוויטשאַ 11

טעל. 137־70

געדענקט דעם אדרעס! כ'בעזיץ קיין שום פיליאַס. ספּעצ. רעפּעראַטור־ווערקשטעל און לאַקירער. בעמ.: ס'ווערן אויסגעפּערגט בעטען אויף זומער־וואוינונגען

CUKIERNIA

„ZRÓDŁO"

PRZEJAZD 1, tel. 209-87 i 133-72

טעמפּעהלט

אויסגעצייכנטע לאָדעס

צוזאַמען מיט סאָדאַ־וואַסער און וואַפלעס א פּאָרציע 35 גר.

יאַרסקע אוועגברויטען

פון 4 גענג צו 1 זל.

קויפט פון דער ערשטער קוועלע!

קינדער־וועגעלעך מעטאַל־בעטען

אין פאַבריקס־לאַגער

„DOBROPOL"

אין הויף Piotrkowska 73

Magr. Praw

Ludwik Goldkorn

Tłumacz Przysięgły

dla języków:

niemieckiego hebrajskiego i żydowskiego

Al. I Maja 9, tel. 114-50

przyjmuje od 11—2 pp. i od 4—7 w.

דערמיט האָב איך דעם כבוד מיטצוטיילען דער געזעהרטער קונדשאַפט, אַז די שוין גוט־בעקאַנטע

„MLECZARNIA WOLFA"

איז געוואָרען איבערטראָגען אויף

זאַוואַדזקאַ 4 טעל. 209־49

און איך גיב ווייטער אַרויס פריהשטיקען, יאַרסקע מיטאַגן אויך קאַלאַציעס

און איך פערהאָף, אַז מיינע קונדען וועלען מיך ווייטער בעזוכען.

מיט אַכטונג

ראובן וואלף.

הילף און רפואה פאַר ברוך־קראַנקע

(רופּטורען) אויף בּלינקעל, נאָפּעל ביי מענער, פרויען און קינדער, אויך פאַר פערקרימונגען פון רוקענביין (הויקערס), פיס, שיפע פּלייצעס און שמערצהאַפטע פּלאַטט־פיס.

דאָס ליידען איז נישט צו פערנאַכלעסיגען, ווייל די פאָלגען זענען פאַר'ן לעבען ביטער און גע־פעהרליך. דורך מיין מאָדערנע ערפינדענע ספּע־ציעלע גומי־הייל־באַנדאַזשען, וועלכע האַלטען צו די גרעסטע פערנאַכלעסיגטע געפער־ליכע ברוכען און בעזייטיגען ראַדיקאַל מיט גאַראַנטיע אָהן בלוטיגע אָפּעראַציע. מיין ספּעציאַליטעט איז אויך: הייל־קאָרסעטען און גאָרסעטען געגען אַלערליי פערקריפּלונגען, פערקרימטע פּלייצעס, פוס, הויקערס ווי אויך שמערצענדע פּלאַטט־פיס. פאַר אָמפּו־טירטע אינוואַלידען אַמעריקאַנישע קונסט־פיס (סאָלאָן־אַרבייט).

ביים אראָפּלאָזען זיך פון מאָגען, קישקעס, געבירמוטער, עמפּפעהל איך ספּעציעלע הייל־באַנדאַזשען לויט דעם סיסטעם פון פּראָפ. ד"ר גלענאַרד דער אמת'ער בעריהמטער איז גאַנץ פּוילען פון אוניווער־זיטעטס־פּראָפעסאָרען אָנערקענט

ספּעציאַליסט Ortoped NATAN RAPAPORT

מיט 30־יעהריגער פּראַקטיק אין ווין, דייטשלאַנד און לעמבערג, נעמט אָן פון 9 פריה ביז 1 בייטאָג און 3 ביז 7 אָוועגד

אין לאָדז, פּילסודסקיעגאָ № 23

פערזענליכעס ערשיינען פון קראַנקע ביי מיר איז אונבעדינגט נויטיג.

ערב א בירגער-קריג אין כינא

לאָנדאָן, 11 (ספּ. טעל.)
רייטער מעלדעט פון נאַנקין, אַז מאַרשאַל טשאַנק־קיי שעק האָט טעלעגראַפיש אויפגעפאָדערט דעם גענעראַל טשאַנג־טשי־טאַנג, וועלכער איז דער אייגנטליכער דיקטאַטאָר פון קאַנטאָן, אַז ער זאָל תיכף צוריקרופן דאָס דרום מיליטער פון דער אומגעגנט פון הונאן און זאָל אָפּשטעלן די מאָביליזאַציע.
די שפּיצן פון די קאַנטאָנער רעגירונג האָבן אָפּגעוואָרפן טשאַנק־קיי שעקס אַפּעל אַרויספאָדערנדיג די פאַראַנטוואָרטליכקייט פאַר׳ן אַרויסרופן דעם בירגער־קריג אויף דער נאַנקינער רעגירונג.

שאַנכיי, 11 (ספּ. טעל.)
דער בירגער־קריג אין כינע איז כמעט אומפאַרמיידליך. היינט האָט דער אוואַנגאַרד פון דרום מיליטער אָנגעהויבן דעם מאַרש אויף צפון, און די נאַנקינער רעגירונג שיקט אַרויס קיין שאַנכיי מיליטער און עראָפּלאַנען.

שאַנכיי, 11 (ספּ. טעל.)
די האָפנונג אויסצומיידן אַ בירגער־קריג אין כינע ווערט שוואַכער מיט יעדער מינוט, 10 נאַנקינער דיוויזיעס זענען שוין אָנגעקומען קיין הוגאן, בעת די דרום אַרמעע אָקופּירט דעם גאַנצן דרומדיגן טייל פון הוגאן, ווי מען שמועסט וועלען די גאַנצע צייט פאָרקומען אונטערהאַנדלונגען.
די אויסלענדישע אָבסערוואַטאָרן זענען אין דער מיינונג, אַז וואָס ס׳וועט נישט פאָרקומען, וועט יאַפּאַן זיין דער פאַקטישער זיגער, ווייל פון אַרומרייסענישן אין כינע ציהט זי נוצן.

מאַרשאַל באַדאַליאָ נישט מעהר וויצע-קעניג פון אַביסיניען
דעם אַמט פאַרנעהמט איצט מאַרשאַל גראַציאַני

רוים, 11 (ספּ. טעל.)
דאָס אַמט־עטען פון מאַרשאַל באַדאָליאָ פון אַמט פון וויצע־קעניג פון אַביסיניען און דאָס בעשטימען אויף זיין אָרט דעם מאַרשאַל גראַציאַני ווערט לעבהאַפט קאָמענטירט אין די רוימישע פּאָליטישע קרייזן.

גען. קאַלאַניען-מיניסטער טהאָמאַס זיך געזעגנט מיט׳ן פּאַרלאַמענט

לאָנדאָן, 11 (ספּ. טעל.)
אויף דער היינטיגער זיצונג פון פּאַרלאַמענט האָט דער געוועז. קאָלאָניען־מיניסטער טהאָמאַס פאַרעפנטליכט א קורצע דעקלאַראַציע, אין וועלכער ער האָט בעטאָנט, אַז הגם ער פיהלט זיך נישט שולדיג, טרעט ער אָפּ פון פּאַרלאַמענט און ציהט זיך צוריק אין פּריוואַטען לעבען.
נאָך דער דאָזיגער ערקלערונג איז ער מיט א געבויגענעם קאָפּ און לאַנגזאַמע שריט אַדורכגעגאַנגען דורכן גאַנצן זאַל פון פּאַרלאַמענט און דערנעהנטערנדיג זיך צו דער טיר, האָט ער זיך נאָך אַמאָל אויסגעדרעהט און טיף זיך פאַרבויגען פאַרן ספּיקער. די דעפּוטאַטען האָבן שטילשווייגענד איהם געזעגנט מיט די אויגען.
דאַן האָט אָפּגעגעבען אַ ענגלישע ערקלערונג דעפּ. אַלפרעד בעט, וואָס איז אויך געווען פאַרמישט אין דער פאַרזיכערונגס-אַפערע.

בעשלוסען וועגען דער קאָנסטיטוציע פאַר ראַטען-פאַרבאַנד

מאָסקווע, 11 (ספּ.)
עס איז פאַרעפנטליכט געוואָרען די דעציזיע פון פּרעזידיום פון צענטראַל־קאָמיטעט וועגען דער קאָנסטיטוציע פון ראַטען־פאַרבאַנד, דער צענטראַלער אויספיהר קאָמיטעט האָט בעשלאָסען: בעשטעטיגען דעם קאָנסטיטוציע פּראָיעקט, וואָס איז צוגעשטעלט געוואָרען דורך דער קאָמיסיע, 2) צוזאַמענרופן אַ קאָנגרעס פון די סאָוויעטען פון ראַטען־פאַרבאַנד, בכדי אויסצופאָרשען דעם קאָנסטיטוציע פּראָיעקט, 3) בעשטימען אַלס טערמין פון קאָנגרעס דעם 25 נאָוועמבער 1936, 4) פאַרעפנטליכן דעם קאָנסטיטוציע פּראָיעקט בכדי ער זאָל דיסקוטירט ווערען דורך דער גאַנצער בעפעלקערונג.

חיפה׳ר פּאָרט האַלט אין וואַקסען

ירושלים, (יט״א) די ענטוויקלונג פון חיפה׳ער פּאָרט לגבי דעם פּאָרט אין יפו פאַר די לעצטע פאַר יאָהר איז צו זעהן פון די ציפערן: בעת אין יפו׳ער פּאָרט האָט מען אין 1934 יאָהר אויסגעלאָדען 403 טויזענד טאָן סחורות, האָט די צאָהל אימפּאָרטירטע סחורות דורכ׳ן פּאָרט אין חיפה בעטראָפען 787 טויזענד טאָן, ד. ה. כמעט צוויי מאָל אַזוי פיל וויפיל אין יפו.
דערפאַר אָבער פאַרנעהמט נאָך אַלץ יפו דעם אויבען־אָן אין דער אויסלאָדונג פון די שיפען. בעת פאַראַיאָהרען זענען דורכ׳ן יפו׳ער פּאָרט אַרויסגעפיהרט געוואָרען 172 טויזענד טאָן סחורות, האָט מען אין חיפה׳ער פּאָרט פאַרלאָדען 138 טויזענד טאָן.
אַרום און אַרום האָט דער פאַראַיאָהריגער אומזאַץ פון די סחורות, וואָס זענען אַריין און אַרויס פון יפו׳ער פּאָרט בעטראָפען 474 טויזענד טאָן און אין חיפה — 926 טויזענד טאָן.
אויף דעם אויסגעטריקענטען שטח פון חיפה׳ער פּאָרט איז די טעג געלעגט געוואָרען דער יסוד פאַר דעם בנין פון אַ נייער באַהן־סטאַציע, וועלכע וועט זיין די הויפּט־סטאַציע פון חיפה׳ער באַהן. מען רעכענט, אַז דער בנין וועט נאָך פאַרטיג ווערען סוף היינטיגען יאָהר.

זשאַבאָטינסקי אויפגענומען געוואָרען דורכ׳ן אויסערן-מיניסטער בעק

וואַרשאַ, 11 (טעלעפאָניש)
דער פּרעזידענט פון דער נייער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, זשאַבאָטינסקי, וועלכער ווייל׳ט איצט אין וואַרשאַ איז היינט אויפגענומען געוואָרען דורכ׳ן אויסערן־מיניסטער בעק.

קאָנפערענץ פון גענעראַל-שטאַב-שעפען פון דער קליינער קאַאַליציע

בוקאַרעשט, 11 (ספּ. טעל.)
אין דער קומענדיגער וואָך וועט פאָרקומען אין בוקאַרעשט אַ קאָנפערענץ פון די שעפען פון די שטאַבען פון דער קליינער קאַאַליציע.

וואָס דערצעהלט „פּאַט“ וועגען זשאַבאָטינסקי׳ס פאָרלעזונג

וואַרשאַ, 11 (טעלעפאָניש)
„פּאַט“ האָט נעכטען פאַרעפנטליכט פאָלגענדע מערקווירדיגע ידיעה: „אויף זשאַבאָטינסקי׳ס פאָרלעזונג, האָט אַ גרופּע קאָמוניסטען אַרויסגערופען אַ אוואַנטורע, וועלכע האָט זיך שפּעטער איבערגעטראָגען אויף דער ביעלאַנסקאַ גאַס, וואו עס איז געקומען צו אַ געשלעג. בעת דעם געשלעג האָט מען אַרויסגעריסען ביי דער אַדורכגעהענדער מאַריאַ קלעגיעווסקאַ דאָס בילד פון גאָטעס מוטער, וועלכעס מען האָט פאַרניכטעט. די פּאָליציי האָט אַ רעסטירט דריי קאָמוניסטען, פון וועלכע איינער איז בעת דעם געשלעג פאַרוואונדעט געוואָרען.“
עס איז שווער צו פאַרשטעהן, וואָס פאַר אַ שייכות עס האָט אַ געשלעג צווישען רעוויזיאָניסטען און קאָמוניסטען מיט דעם הייליגען בילד פון אַ אַדורכגעהערין?

וואו זעעלאַנד זיך אפּגעזאַ[...]
פון דער מיסיע צו שאַפען א רעגי[...]

בריסעל, 11 (ספּ. טעל.)
זעעלאַנד־וועלאַנד האָט רעזיגנירט פון דער [...] צו שאַפען אַ קאַבינעט.

אָפּגעלעגט די ארץ-ישראל-[...] אויף א וואָך

וואַרשאַ, 11 (טעלעפאָניש)
די פּראָיעקטירטע ארץ־ישראל וואָך, וואָ[ס] געזאָלט פּראָקלאַמירט ווערען פון 14. [ביז ...] יוני איז אָפּגעלעגט געוואָרען אויף אַ וואָך [און] וועט פאָרקומען פון 21 ביז׳ן 28 יוני.
די ארץ־ישראל וואָך וועט געעפענט [ווערען] מיט אַ גרויסען רעפעראַט פון בן־גוריון, [וועל]כער קומט ספּעציעל קיין פּוילען. בן גוריו[ן וועט] רעדען וועגען דער איצטיגער לאַגע אין ארץ ישראל.

יובל-פייערונג פון אברהם רייז[ען]

ניו־יאָרק. (יט״א) אין ניו־יאָרק אי[ז פאָר]טיגען זונטאָג פאָרגעקומען אַ גרויסע פייער[ליכע] אַקאַדעמיע לכבוד דעם 60־יעהריגען געבו[רטס]־יובילעאום פון אברהם רייזען. אין דער אַקאַ[דעמיע] האָט זיך בעטייליגט אַן עולם פון 3,000 [מענשען]. דער הויפּט־רעדנער איז געווען ד״ר חיים זשיטלאָווסקי. אויף ד״ר בעגריסונגען האָט געענטפערט דער יובילאַר, וועלכער האָט גערעדט וועגען זיין שאַפען וואָס איז געווידמעט דער [יידישער] ליטעראַטור.

געשטאָרבען בעקאַנטער יוריסט אין אַמעריקא

ניו־יאָרק, (יט״א) אין עלטער פון [...] איז דאָ געשטאָרבען דער בעדייטענדער אַדוואָקאַט נאַטאַן בורקאַן, וועמענס נאָמען [איז] ווען פאַרבונדען מיט אַ ריי ה סענסאַציאָנעלע[ר פּראָצע]סען אין אַמעריקא. דער פאַרשטאָרבענער [איז געבוירן] שטאַמט פון רומעניען. נאַטאַן בורקאַן איז [געווען] אַ בעקאַנטער דעמאָקראַטישער פּאָליטיקער [און] מיטגליד פון אויספיהר־קאָמיטעט פון טעמ[...] ער איז אויך געווען טעטיג אין פילאַנטראָ[פּישע] יידישע אינסטיטוציעס.

רעפּאַרמאַצקע פּילען

מיט דער מאַרקע גייסטליכער בעקאַנט פון יאָהר 1902 רעגולירען דעם מאָגען, שיצען פון רעומאַטיזם, לעבער-ליידען, נעגען דיקקייט, אַמאַרטיזם, דאָס קוימען בלוט אין קאָפּ. שטילען די יסורים פון העמאָראידען, רייניגען דאָס בלוט און בעת נייגונגען צו אָבסטרוקציע--גינסטיגער רוּרבריינגונגס-מיטעל.
צו געברויכען 1 אָדער 2 פּילען אַ נאַכט.
פּרייז פון אַ שאַכטעל 1.35 זל.
צו פאַרלאַנגען אין די אַפּטייקען און סקלאַדען מיט׳ן גייסטליכען (Zakonnik)

ארץ-ישראל אין איצטיגען מאָמענט

(ענדע פון דער 6־טער זייט)
אין טורמע אַריין. מיר מיידען שנעל אויס דעם מעטשעט האַסאַן־בעג. ער איז אַרומגעשטעלט מיט מיליטער און פּאָליציי. די וואַך האַלט ביקסען, וועלכע זענען גרייט יעדען מאָמענט צום שיסען. ס׳ווייזט זיך אַרויס, אַז די אַראַבער, אלס צייכען פון דעמאָנסטראַציע נעכטיגען אין מעטשעט. נאָך 7 אַ זייגער אין אָוועגד לאָזט דאָס מיליטער פון דאָרט קיינעם נישט אַרויס אין שטאָט. ווער ס׳וועט זיך אַקעגענשטעלן דער פאַראָרדנונג, ווערט אויסגעשטעלט אויף דער געפאַהר פון טויט.
מיר מיידען אויס דעם מעטשעט און פאָהרען אין דער ריכטונג פון דער יודישער קאָלאָניע בית גן אויף דער גרעניץ פון יפו בלייבט דער אויטאָ שטעהען. צוויי קאָלאָניסטען אויף מאָטאָציקלען מעלדען וועגען א בעוואָפנטען אַראַבישען אָנפאַל. אין פערלויף פון צוויי מינוט זענען מיר אויפ׳ן אָרט, די קאָלאָניע געפינט זיך אויף אַ מרחק פון עטליכע הונדערט מעטער פון דער שטאָט. ס׳שטעלט זיך אַרויס, אַז דער אָנגריף איז אָפּגעשטויסען געוואָרען מיט אייגענע יודישע כוחות. דערביי איז אין פעלד געפאַלען איין אַראַבער. פאַרוואונדעט זענען געוואָרען 2 יודען. די קרבנות זענען מיט אונזער אויטאָ אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאַל.
דעם געפעהרליכען נאַכט־„אויספּ.רג“ ענדיגען מיר נאָך אַ שעה צייט. די שעה האָט זיך אונז אויסגעוויזען ווי אַן אייביגקייט. אין פערלויף פון דער דאָזיגער שעה זענען אויסגעשאָסען געוואָרען 400 קוילען און ס׳זענען געוואָרפען געוואָרען 7 פעטאַרדעס.
ענדליך, זענען מיר ווידער אויף דעם זיכערן באָדען פון תל־אביב.

אָסעניי אין האַרצען אריינגעשטאָכען נישט געהאַט האָט ער נעהמען מוט מיט א ליבע צו קעמפען, און שעפס בעפעהל מוז מען דורכפיהרען, דעם אַנדערען האָט מען טעפּונען גאָר ווייט אוועק. שלעפּענדיג א נוויטען ליבע אויף זיינע פּלייצעס ר׳האָט זיך געפיהלט שטאַרק שולדיג און פאַרשעהמט, מסתמא האָבען די אַנדערע עלף שוין לאַנג זייערע לייבען פאַר דעם שעפס פיס אוועקגעלייגט. שלעכט איז איהם אין וועג געגאַנגען. ס׳האָט געדויערט ביי איהם זעהר לאַנג. ביז ער איז אַרויף אויף די שפּורען פון א ליבע. און ווען ער האָט איהם דערזעהען האָט דער לייב איהם זיך געלאָזט וויסען, אַז ער איז נישט אויסען צו פאַרמעסטען זיך אין כוח מיט איהם. ווען ער האָט זיך נאָר דערנעהנטערט צום לייב, פלעגט זיך דער לייב רוהיג אוועקשפּאַצירען, דריי טעג איז ער אַזוי נאָכגעלאָפען דעם לייב און דאַן האָט ער זיינע שפּורען פאַרלוירען, ענדליך האָט ער זיין לייב ווידער געטראָפען, דער לייב האָט א בעוועגונג געמאַכט. ווי ער וואָלט זיך נער וואָלט א וואַרף טאָן אויף איהם, אָבער אַנשטאָט דעם האָט ער זיך א דריי געטאָן און באַלד אַנטלאָפען פון איהם, ער האָט דערפיהלט אַז ער וועט ווידער זיין לייב פאַרלירען, און ער האָט זיך גענומען נאָכיאָגען נאָך איהם און שטייטער וואַרפען, און אַז אַיך גרויסער און שאַרפער שטיין האָט דעם לייב אָנגעטראָפען, האָט דער צעווילדעוועטער לייב א גרויזאַמען בריס געטאָן, און פלינק אומקעהרענדיג זיך א וואַרף געטאָן אויף איהם מיט אומגעהייערער גבורה, דער מענש איז געווען גרייט, און אין דעמזעלביגען מאָמענט אַר ריינגעשטאָכען זיין אסעניי אין לייבס האַלז, דער לייב איז תיכף געפאַלען א טויטער, די שווערסטע זאַך איז געווען צו שלעפען דעם טויטען לייב צום שעף. די רויבפייגעל און די שאַקאַלען האָבען באַלד דערשמעקט דעם טויטען לייב און האָבען איהם פאַרפאַלגט טאָג און נאַכט.
דער שעף איז שטאַרק צופרידען געווען מיט דעם מוטיגסטען פון אַלע זיינע העלדען. ער האָט איהם זיין טאָכטער געגעבען פאַר א ווייב, אַזאַ חתונה איז נאָך קיינמאָל נישט פאָרגעקומען און וועט שוין קיינמאָל נישט פאָרקומען. די ערד האָט געציטערט פון טאַנץ און אַלע הימלען זענען אָנגעפילט געווען מיט ריחות פון געפּראַגעטע אָקסען יאָ, ס׳זענען אַמאָל געווען העלדען, אָבער היינט?
— אָט למשל, ווער פון אייך, יונגע לייט, וואָלט אַרויסגעגאַנגען איינער אַליין הרגענען א לייב?
די מענער האָבען פאַרשעהמט אַראָפּגעלאָזט ערע קעפּ.
לאַנג איז מען אַזוי געזעסען און געשוויגן. עס האָט אַמאָל געבלוטיגט פון דעם, וואָס עס האָט אייגענע שוואַכקייט ט״ף אין זיך בעהאַלטען.
דער טומעל פון נאָהענטע פויקען האָט זיי גענוועקט, ענדליך האָט מען שוין געשיקט [...] ס׳האָבען געטאַנצט די פאַרהייראַטע פרויען טאַנצט און געזונגען עפּעס אַזאַ מין בעגלייטליד, מען האָט דער כלה פאַראויסגעזאָגט [...] דערוואַרט זי, די לאַנגע ברוסטען האָבען געשאָקעלט ריטמיש מיט׳ן יעדען קערפּער־בוי[גונג].
(סוף זונטאָג).

די חתונה

(ענדע פון 15־טע זייט)
און בזיון. העלדען, האָט ער אויסגעקליבען, וואָס אַנטלויפען פון געפאַהר! די אַלטע און קלוגע פון פאָלק זענען געווען אויסער זיך פון פעחדרום, א גרוים אחמגליק וועט זיך אויסגיסען אויף דעם זולו־פאָלק, אויב מען וועט נישט קענען פעסטשטעלען אַז ביי די זולוס זענען קיין פחדנים נישטאָ. און אַז דעם שעפס העלדען זענען ווי העלדען געשטאָרבען.
דער שעף און זיינע יועצים האָבען בעשלאָסען אַז אַלע זכרים זאָלען אַרויס אויפן אָפענעם פעלד זוכען די צוויי פאַרלוירענע. מען האָט זיי בעידען געפונען איינעם אין א הייל בעהאַלטען, מיט זיין איינענעם

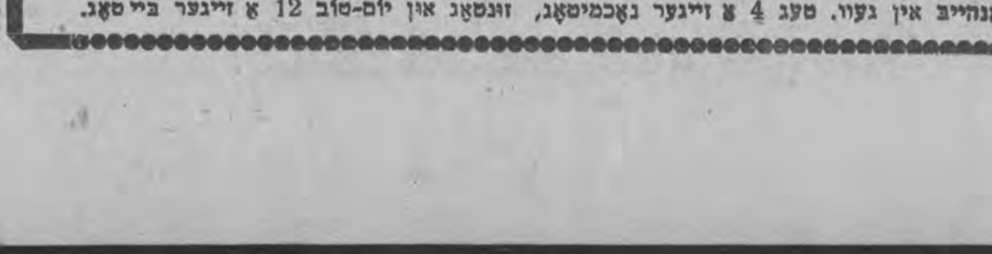

Jeśli MYDŁO to tylko „WYGODA"

איבערציהונגען אױן עקספּעדיציעס נאָך ארץ=ישראל

איז געזאַמעלטע װאַגאָנען ערלעדיגט
שנעל און פּינקטליך צו מעסיגע פּרײַזען

„POLSKI LLOYD" Sp. Akc.

oddział w Łodzi
Narutowicza 13
tel. centrala: 250-15.

פֿערטרעטונג:
Palestine Shipping Co. Ltd.
Palestine and Egypt Lloyd Ltd.

װיכטיג פֿאַר ברוך=קראַנקע

(רופּטורען) זאָװי פֿון פֿערקרימונגען פֿון רוקען-בײן (הױקערס), פּאַראַליזשען, בײן-שװינדזוכט, פּלאַטפֿיס און פֿערשידענע אנדערע פֿערקריפּלונגען-לײַדענדע.
פֿאַר פֿערשידענע אַרט רופּטורען פֿערפֿעלטערטע און די געפֿערליכסטע בײַ מענער, פֿרױען און קינדער ספּעציעלע אָרטאָפּעדישע הײל-באַנדאַזשען לױט מײַן מעטאָדע הײלן און בעזײַטיגען ראַדיקאַל יעדן אײנציגן ברוך.

בײַ מאַגען און קישקע - זענקונג ספּעציעלע אינדיװידועל צוגעפּאַסטע לײַב-הײל-באַנדאַזשען.
פֿאַר הױקערס ספּעציעלע גאָרסעטען און גליכהאַלטערס.
נעגען בײן-שװינדזוכט ספּעציעלע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען פֿון אַלע סיסטעמען.
נעגען שמערצענדע פּלאַטפֿיס ספּעציעלע אָרטאָפּעדישע אײַנלאַגען לױט גיפּס-מאָדעלען.
נעגען קרומע אַדערן ספּעציעלע גומי-שטרימף לױט מאָס.
קינסטליכע הענט און פֿיס
ספּעציעלע הײל=אָרטאָפּעדישע אנשטאַלט
ספּעצ. אָרטאָפּעד

א. פּעטריקעװיטש, לאָדז

פּיראַמאָװיטשאַ 9, טעל. 177-09 (פֿריהער אַלגיעסקאַ
אַכטונג! קראַנקע מוזען זעלבסט ערשײַנען.
צוליב פֿאַרגרעסערונג פֿון דער װערקשטאַט קענען בעזוכן װערן פֿון 9 אינדערפֿרי

Lecznica dla zwierząt

Mag. Wet.
H. WARRIKOFF
ul. Kopernika 22, tel. 172-07

אַפּטײלונגען אינקרליכע און אַ כירורגישע. אײַנשפּריצונגען פֿון הינט געגען משוגעת. שערען פֿון הינט און פֿערד, באָדען הינט. קאַװען פֿערד, ניטערען די קאַפּיטעס.
אױפֿנאַהמס-שעה'ן אין דער לעטשניצע זײַן 7-3 און פֿון 8-1.

FABRYKA NAPOI GAZOWYCH
R. Frydwald

Piłsudskiego 69, tel. 190-48

עמפּפֿעהלט
סאָדעװאַסער = לעמאָנאַד

װאָס װערט אָפּגעשיקט פּינקטליך אַהײם
בעשטעלונגען װערען אָנגענומען אַ גאַנצען טאָג.

26 Południowa 26

NOWOCZESNA
7-mio klasowa ŻEŃSKA SZKOŁA POWSZECHNA
i Wzorowe Przedszkole „Świat Dziecięcy"

Klary Wolfsonowej

זענען געװאָרען איבערגעטראָגען
אין דער װילע איז גאַרטען,

װאָס איז ספּעציעל אױסגעבױט געװאָרען לױט די לעצטע פֿאָדערונגען פֿון דער טעכניק און היגיענע.
צו דער דיספּאָזיציע פֿאַר די קינדער איז דאָ אַ פּאַרק און אַ ספּעציעל-אײַנגעאָרדנעטער ספּאָרט-פּלאַץ.
אײַנשרײַבונגען פֿון נײַע קאַנדידאַטקעס נעמט אָן די קאַנצעלאַריע טעגליך פֿון 9—1 און פֿון 3—6 נאָכם. פּאָלודניאָװאַ 26.
בעמ.: פֿאַר נײַע שילערינס ספּעציעלער פֿאָרבערײַטונגס-קורס פֿון דער העבּרעאישער שפּראַך אומזיסט

דאָקטױרים=אָפּטײלונג

Dr. med.
M. TAUBENHAUS

צוריקגעקעהרט
ספּעציאַליסט
פֿאַר אַקושעריע און פֿרױען-קראַנקהײטען
פֿערהיטונג געגען שװאַנגערשאַפֿט
זגערזשער 11, טעלעפֿאָן 246-09.
נעמט אָן פֿון 8—9 פֿריה און פֿון 4—8 אָװ.

Dr. med. J. PIK

נערװען און אינערליכע קראַנקהײטען װי אױך סעקסועל נערװען לײַדענדע
נעהמט איצט אָן
24 זגערזשער 24
פֿון 4 ביז 6 נאָכם.
פּריװאַט װאױנונג: אַל. קאָשטשושקי 27
טעל. 175-50.

Doktór
M. Kalisz

אוניװערזיטעט אין ראָסטאָק
צאָהן-אַרצט
סטאָמאַטאָלאָגישע כירורגיע
פּיעראַצקיעגאָ 7 (עװאַנגעליצקאַ)
טעל. 108-26
נעמט אָן פֿון 3—7 נאָכם.

Lekarz Dentysta
Jakób Botwinik

נעמט אָן טעגליך פֿון 10 ביז 3 נאָכם. אין דער לעטשניצע „פּאָמאָק" רוג זגערזשער און לימאַנאָװסקיעגאָ 1, טעל. 101-29 און פֿון 4—10 אָװענד אױף נאַרוטאָװיטשאַ 13. —::— צוגענגליכע פּרײַזען פֿאַר אַרבײַטסלאָזע — הנחה.

ד"ר העללער

ספּעצ. פֿאַר הױט און װענערישע קראַנקהײטען און מענער - שװעכע
8 טראַוגוטאַ 8, טעל. 179-89
נעמט אָן פֿון 8—11 און פֿון 4—8 אָװנט, זונטאָג פֿון 10—2 מיטאָג.
פֿאַר פֿרױען – אַ ספּעציעלער װאַרטע-זאַל
פֿאַר אומבעמיטעלטע לעטשניצע-פּרײַזען

Dr. med. LEON FAMILIER

אינער-ליכע און קינדער - קראַנקהײטען
שערפּיעז 37 בענעדיקטאַ 6.

Dr. Ł. Łagunowski

specjalista
chorób wenerycznych, seksualnych i skórnych
(Gabinet Roentgeno- i światło-leczniczy)
PIOTRKOWSKA 70 tel. 181-83
Przyjmuje: od 8.30 do 10.30 rano, od 1-ej do 2.30 pp. i od 6 do 8.30 wiecz
w niedzielę i święta od 10—1.

Dr.
Szymon Grynberg

װישניאָװאַ גוראַ
(Willa Cyka) טעל. 26
נעמט אָן אין לאָדז
פּילסודסקיעגאָ 55, טעל. 168-58
אָן פֿון 1—2 און פֿון 5—6 נאָכם.

Dr. med.
GUSTAW KOHN

געװעזענער אַסיסטענט פֿון דעם גינעקאָלאָגישען קליניק אין פּאַריז.
ספּעצ. פֿאַר פֿרױען - קראַנקהײטען און שװאַנגערשאַפֿט).
ספּעצ. פֿון הײלען אומפֿרוכטבאַרקײט.
נעהמט אָן אין לאָדז
פּילסודסקיעגאָ 51, טעל. 170-03
נעהמט אָן פֿון 8—10 און פֿון 4—8 אָװענט

Dr. MED.
L. Pikielny

UROLOG
ספּעציאַליסט פֿאַר נירען, בלאָזען און אורין-קראַנקהײטען
NAWROT 8, tel. 219-90
נעהמט אָן פֿון 4—7 נאָכמיטאָג
צוריקגעקעהרט.

אױערען, נאָז און האַלז און לונגען-קליניק

מיט בעטען פֿון Dr.
Z. Rakowski

פּיעטריקאָװער 67. טעל. 127-81
נעהמט אָן שטענדיגע קראַנקע (צװעקס אָפּעראַציע א. אַ. װ. װי אױך אַמבולאַטאָרישע) פֿון 9-2 און פֿון 4-8 אָװענט.
בײַ דער קליניק איז טעטיג
א רענטגען= גאַבינעט

פֿאַר דורכלײַכטונגען און אַלערלײ פֿאָטאָגראַפֿיעס

PIERWSZE PRYWATNE
POGOTOWIE LEKARSKIE

TELEFON
12-333

LEGJONÓW 6 (Zielona)
Szybka pomoc lekarska we wszystkich specjalnościach!
PRZEWÓZ CHORYCH W OBRĘBIE CAŁEJ POLSKI

Dr. M. ELJASBERG

Chirurg
PIOTRKOWSKA 80, tel. 117-87
צוריקגעקעהרט

Starszy Felczer
B JOSKOWICZ

פּולנאַצנאַ 4, טעל. 141-86
נעמט אָן טעגליך פֿון 8—11 און 4—6 נ"מ
טעגליך פּאָקען-שטעלען מיט פֿרישע קראָװיאַנקע.

Dr. med.
M. GLAZER

ספּעציאַליסט פֿאַר הױט- און װענערישע קראַנקהײטען
ZACHODNIA 64, tel. 185-49
נעהמט אָן פֿון 12—2 מיטאָג און פֿון 7 ביז 8.30 אָװענד.
זונטאָג און חגאות פֿון 10—12 בײַטאָג

Dr. med
J. Nadel

ספּעציאַליסט פֿון אַקושעריע- און פֿרױען-קראַנקהײטען
אַנדזשעיאַ 4, טעל. 228-20.
נעמט אָן פֿון 10—12 און פֿון 5—7 אָװ.

Dr. med.
M. JAKOBSON

כירורג
געװעזענער-כירורג=ספּעציאַליסט
צוריקגעקעהרט
D-ra STERLINGA 22,
telefon 174-42.

לעטשניצע

פֿאַר װענעריש קראַנקע
פֿון דאָקטױרים ספּעציאַליסטען
לאָדז, זאַװאַדזקאַ 1
טעל. 122-73
טעטיג פֿון 8 פֿריה ביז 9 אָװענד.
װענעריש-קראַנקע, מענערשװאַכע און הױט-קראַנקהײטען
אַנאַליזען פֿון בלוט און אורין
די פֿערהיטונגס-סטאַציע
איז טעטיג אַ גאַנצען מעת לעת
פֿאַר פֿרױען אַ ספּעציעלער װאַרטע-זאַל
אַ בעראַטונג 3 זל.

Dr.
Wajnberg

צוריקגעקעהרט
ספּעציאַליסט פֿאַר לונגען, האַרץ און סקלעראָז קראַנקהײטען
פּיעטריקאָװער 145
טעל. 126-02.
נעמט אָן פֿון 9-10 פֿריה, 3-5, 8-9 אָװ.

Dr. med. Niewiażski

ספּעציאַליסט פֿאַר טריפּער, סיפֿיליס און הױט - קראַנקהײטען. בעהאַנדלונג פֿון מענער - שװעכע
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40
פֿראָנט, 1טער שטאָק
נעהמט אָן פֿון 8-11 און פֿון 5-9 אָװענט
זונטאָג און יום טוב פֿון 9-1 נאָכמיטאָג.
ספּעציעלער װאַרטע - זאַל פֿאַר פֿרױען

Dr. med.
Ignacy Grynberg

אינערליכע קראַנקהײטען
(ספּעצ. פֿאַר האַרץ=קראַנקהײטען)
CEGIELNIANA 17, tel. 174-15
נעמט אָן פֿון 6 ביז 7.30 אָװענד.

Dr. MED.
J. Szreiber

כירורג
צוריקגעקעהרט
Narutowicza 9. tel. 122-9[illegible]
נעמט אָן פֿון 2—3 נאָכמ. און פֿון 5-7 אָװ.

Dr. med.
Góralska

ספּעציאַליסטין פֿון קינדער-קראַנקהײטען
POMORSKA 38, tel. 128-[illegible]
נעהמט אָן פֿון 4—6 נאָכמיטאָג.

Dr. med. Kleszczelski

כירורג=אוראָלאָג
ספּעציאַליסט פֿאַר האַרץ, נירען און בלאָזען-קראַנקהײטען
Piłsudskiego 7[illegible]
(Narutowicza 16)
נעמט אָן פֿון 1 מיטאָג ביז 8 אָװענר.

DR. med. Markowiczowa

[illegible] הױט און װענערישע קראַנקהײטען
[illegible] זיך איבערגעצױגען אױף
MONIUSZKI 2
נעהמט אָן פֿון 8 ביז 1 בײַטאָג און פֿון 3 ביז 8 אָװענד.

Dr. med.
Z. DATYNER

אוראָלאָג
ספּעצ. פֿאַר נירען בלאָז און אורין-קראַנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148[illegible]
נעמט אָן פֿון 9-11 און פֿון 6-8 אָװענט

[illegible]עטשניצע

[illegible]ר װענערישע=קראַנקע
מענער - שװעכע און הױט-קראַנקהײטען
פֿון דאָקטױרים ספּעציאַליסטען
פּיעטריקאָװער 45
טעטיג פֿון 9 פֿריה ביז 9 אָװענר.
[illegible] און קינדער נעמט אָן א פּרױדאָק-[illegible] פֿון 11-1 און פֿון 5-7 אָװענר.
א בעראַטונג 3 זל.

[Na]skuteczniejsze zdroje lecznicze, [na]jróżniejsze rozrywki, najwspa[nial]sze parki i zieleńce, znajdziesz **w CIECHOCINKU** (Sezon trwa do 31\X)

דאס מאדערנסטע שיך-געשעפט „ITE" Łódź, Cegielniana 1 (róg Piotrkowskiej) tel. 217-66

עמפפעהלט: אלע ארט שיך פון די נייעסטע מאדעלען און סאליד־סטע אויספיהרונגען. פרייז[ע]... ערמעסיג[ט]...

KINO TEATR METRO [P]RZEJAZD 2 — שבת, זונטאג 12 בייטאג. אנהייב 4 נאכמ.

היינט און פאלגענדע טעג! גרויסער סענסאציאנעלער סאלאו-פילם י. נ.

דאס הויז נר. 56

אין דער הויפטראלע: KAY FRANCIS

KINO TEATR ADRIA GŁÓWNA 1

CORSO

היינט און פאלגענדע טעג! I גרויסער דאפעלטער קאנקורענצלאזער פראגראם! II היינט און פאלגענדע

דער זינדיגער

אין די הויפטראלען: JOEL MC. CREA i SALLIE BLANE

KOPCIUSZEK (ערפילט[ע] חלומו[ת])

אין די הויפטראלען: [..]HER ANGEL i ESTHER RALSTON

די פרייזען זענען ווייטער רעדוצירטע | אנהויב 4 נאכמיטאג. שבת, זונטאג און יום-טוב 12 בייטאג | די פרייזען זענען ווייטער רעדו[צירטע]

קינא-רעוויו **JAR** פילינסקיעגא 124.

טעגליך 4 טעג: דאנערשטאג, פרייטאג, שבת און זונטאג

אויף דער ביהנע! רעווי א. נ.

„יאהרמארק פון געלעכטער"

עס נעהמען אנטייל: Saba Grochowska (פרעכטיגע וואדעוויליסטקע), Lu Wilczyńska (ליבלינג פון לאדזער פובליקום), Camila Holt (..., Miecz. Mieczkowski (פון וועלט-רוהם), Leo Fuks (נאכפאלגער פון), Bol. Winecki, Igo Skorasiński

אויפן עקראן: EDDIE KANTOR אין פילם „נידער מיט׳ן קריזיס" בילעטען פון 54 [גר.]

קלאנג-קינא **CAPITOL** זאוואדזקא 16

היינט און פאלגענדע טעג!

מיטרייסענד מייסטערווערק פון ציקל אונגעוועהנליכע פילמען פון עמאציאנירענדען אינהאלט

„DOKTOR X"

אין די הויפטראלען: LIONEL ATWILL, FAY WRAY

אויסערן פראגראם: פרעכטיגע מוזיקאלישע צוגאבע ווי אויך כראניק

רעוואלאציאנס-רעדוקציע פון די פרייזען!

1-טער פלאץ 1.09 זל. | 2-טער פלאץ 85 גר. | באלקאן 54 גר.

רעזשיסירט ... שפער ... „[..]an Blood"

פרייז פון אנ׳אנאנס ביז 15 ווערטער נור 1 זלאטי

קליינע אנאנסען

פרייז פון אנ׳אנאנס ביז 15 ווערטער נור 1 זלאטי

פריוע פאסטענס

קוואליפיצירטע קעלנערקעס, וואס זענען מעקאנט אין דער בראנזשע, קענען זיך מעלדען זאוואדזקא 4, אין דער מלפמשרניע.

ס׳ווערט געזוכט א קוואליפיצירטער הענדשקע-מאכער. צו ערפאהרען פיעט־ריקאווער 25, ביי באלדוואסער.

עס ווערט געבריכט סוויטער-געזעלען מיט אייגענע מאשינען 9, 10, 12 צו מעלדען זיך שרודמיעסקא 3 ביים זיינערמאכער.

ראקאלען

צו פערדינגען צוויי שטובען און א קוך מיט אלע בעקוועמליכקייטען, א שטוב מיט א קוך און אנ׳איינצעלנע שטוב דירעקט פון ווירט, פראנציסקאנער 30.

א וואוינונג פאר 2 פערזאן מעבלירט איז אפצוגעבען. צו ערפאהרען זאוואדזקא גאס 7, וו. 6.

פאר א יונגערמאן צו פערמיטען 1 צימער. צו ערפאהרען ביי קארנבליט, זשעראמסקיעגא 7. 5314

פאר צוויי אנשטענדיגע יונגעלייט, א בעקוועם ארט צו שלאפען, פיעטריקאווער 21, וואוינונג 22, לינקע אפיצינע 2-טער שטאק.

ס׳ווערט געזוכט א געוועלב אויף קאלאניאל. ס׳קען זיין אויף פיעטריקאווער, 11 ליסטאפאדא, גדאנסקא. אפערטען אונטער „W." אין אדמינסטראציע.

פאבריקס-לאקאלען 3 זייטען ליכט מיט טראנסמיסיעס און צענטראל-בעהייצונג ביליג צו פערמיטען. טעלעפאן 193-74.

אפצוגעבען א שטוב פאר א סובלאקאטאר גדאלודקא 12 ביי יוסף לפויי.

א פראנט-צימער מיט 2 פענסטער מיט א בעזונדערן איינגאנג איז אפצוגעבען. צו ערפאהרען זשעראמסקיעגא 15, וואוינונג 1.

אפצוגעבען א צימער מיט בעקוועמליכקייטען, מיט א נישט-קרעמפירענדען איינגאנג. צו ערפאהרען מיעלטשארסקיעגא (שקאלנא) 33, וו. 14, 1-טער שטאק.

צו פערקויפען אנ׳איינגעפיהרטע הערן-שניידער-אטעליער צוועגנטועל (ראמען) מיט דער גאנצער איינריכטונג, מיט דער האנדווערקער-קארטע. צו ערפאהרען 6-טער שיערפיען 18, וו. 21, צווייטער איינגאנג, 1-טער שטאק.

צו פערמיטען א פראנטאווע שטוב פון 2 פענסטער מיט א בעזונדערן איינגאנג אויף 11 ליסטאפאדא 12, וו. 5.

צו פערדינגען 1 שעהן צימער מיט א בעזונדערן איינגאנג ביי אנשטענדיגע מענשען, 11 ליסטאפאדא 24, וואוי. 11.

א בעקוועם ארט צו ארבייטען פאר א יונגערמאן אדער פרייליין מיט א מאשין. צו ערפאהרען פילסודסקיעגא 43, וו. 7, פראנט, 1-טער שטאק.

א בעקוועהם ארט צו שלאפען פאר צוויי יונגעלייט אדער פריילינס, עווענטועל א פראצאווניע פאר א ניימארין. צו ערפאהרען 6. שערפיען 14, וו. 32.

ביליג אוועקצוגעבען א פיווארניע צוליב אפרייזע. צו ערפאהרען וואלבארסקא 12, פראנט.

אפצוגעבען א לעצט צימער פאר 2 אנשטענדיגע יונגעלייט אדער פאר א יונג פארפאלק. צו ערפאהרען פאמארסקא 25, וו. 93;

אפצוגעבען אנ׳ארט צו שלאפען פאר אנ׳אינטעליגענטען יונגערמאן. צו ערפאהרען 11 ליסטאפאדא 16, וו. 22.

אפצוגעבען א שעהן לעצט צימער מיט 2 פענסטער מיט אלע בעקוועהמליכקייטען. פילסודסקיעגא 27, וו. 17, 1-טער איינגאנג, רעכטס, פון 3—5 נאכמ.

Mieszkanie 4-o pokojowe, II p., słoneczne, ciepłe do wynajęcia. Południowa 28.

Do oddania pokój umeblowany z niekrępującem wejściem, również i na lokal handlowy się nadaje. Ulica 11-go Listopapa 3, m. 44.

פערשידענעס

עס ווערט געזוכט א שותף מיט 4000 זל. צו א גוט געשעפט. אפערטען אונטער „4000".

איך זוך צו קויפען א געניצטע קראפט-שפול-מאשין. צו ערפאהרען פאלודניאווע 15, אין לאמפען-געשעפט.

כ׳זוך א פאסטען, מעג עס זיין צו וואס עס איז כ׳בין נאך פעהיג צו אלער ארט ארבייט. אויך צו היטען מ׳קען זיך ערקינדיגען פון מיין ערליכקייט. צו ערפאהרען דרעוונאווסקא 13, ביי יחיאל לעמבערגער.

א לעהרערין, א גוטע פעדאגאגין ערטיילט אונטעריכט אויף פויליש, יודיש און דייטש צו זעהר ביליגע פרייזען. לאסמאן, בזשעזשינער 15.

געלעגענהייטליך צו פערקויפען אנ׳עס-צימער און א שלאף-צימער אין גוטען צושטאנד, ביליג צוליב אפרייזע, גדאנסקא 15, וו. 6, פאפשעטשנע אפיצינע, 1-טער שטאק.

בעקאנטמאכונג. ס׳ווערען אנגענומען צו פאסאנירען מענער-היטען אויף געגנצליך נייע, נאר פאר 1 זלאטי. קומט און איבערצייגט אייך. קילינסקיעגא 28

עס איז דא צו פערקויפען זאפארט א גומי-מאשין צו דאמען-רעפארמען, אנ׳אבערלאק, א מאטאר אין בעסטען צושטאנד. ערפאהרען אויף וואלבארסקא 28, וו. 16, פארטער.

די קונסט-שטאפערין וואס עקזיסטירט שוין 25 יאהר זאכארניא 30, האט זיך איבערגעצויגען אויף זאכאדניא 37 פראנט, 2-טער שטאק, סעגאל.

צו פערקויפען א 6-ער מאשין צו סוויטערס אין בעסטען צושטאנד. אפערטען אין אדמינ. אונטער „K".

אקאדעמיש געבילדעטער הער, ספעציאליטעט: ענגליש, דייטש, פראנצויזיש, העברעאיש און חכמת ישראל זוכט א שטעל אלס הויז-לעהרער אין א בעסערער יודישער פאמיליע. אפערטען איז אדמ. „נ. פאלקסבלאט" אונטער „דאקטאר"

א שפול-מאשין אויף 6—8 ווינדעס ווערט געזוכט צו קויפען, געוואונשען מיט סוס-בעטריב. צו ערפאהרען: Dr. Sterlinga 14, m. 38.

צוליב אבריזע איבערצוגעבען א גוט-איינגעפיהרט קאלאניאל-געוועלב מיט גוטע קונדשאפט, אלעס קאסע. צו ערפאהרען לעגיאנוב 48, וו. 25. גלייכצייטיג איבצוגעבען א האלב געוועלב נעבן דער פיעטריקאווער, גוט צו יעדער זאך. אויף די זעלבע אדרעס.

די שאכטעל - קארפארא[ציע] בעקאנט, אז ס׳איז דא [א] פראטעסט פון דער פירמע „[..]" פאלודניאווע 4, הענדשקע-פאב[ריק] שאכטעל-אונטערנעהמער, וואס [...] פאר דער פירמע, ווערט גע[...] צו מעלדען קילינסקיעגא 40, [...] שאכטעל-קארפאראציע, לאדז.

א שותף מיט א סומע פון 20 טויזענד זל. ווערט געזוכט [צו] פראספערירענד געשעפט. צו [...] אויף מיעלטשארסקיעגא 4, [...] 9—10 א זייגער פריה.

ס׳ווערט געזוכט א [...] 2—2500 זל. צו אנ׳איינגעפיהרט[ע] פאבריקעל מיט א געזיכערט[...] אפערטען אונטער „7".

[W]ŁODZIMIERZÓW — Pensjonat [d]la młodzieży szkolnej w willi [..]. Zdrowe, smaczne utrzymanie. [..]dzienna 2 zł. 75 gr. Zapisy [..] G. Lewkowicz, Lipowa 56, [..]10.

[Un]ycie! wyjeżdżając do pensjo[natu] [w] Włodzimierzowie zabierze pod [t]roskliwą opieką kilkoro dzieci [w wieku] szkolnym. Pomoc w nauce. [..]ystępne. Informacje udziela [..], Południowa 20/36.

[..]POLSKIEGO wyuczam szybko i [..] dorosłych specjalną metodą. — [..] 38, m. 5 od 1—3 pp. i 7—8 w.

Został zaginiony weksel na zł. [..] wystawca Hepc, Stary Rynek 1, [..] 15/VIII. Zwrócić takowy do Ro[..], Żydowska 11.

Zaginiony został kwit kaucyjny [..]owni Łódzkiej za № 70497 na [..] z dn. 12/V—1931 r. na imię [..] Edelman, Południowa 18.

אנאנסען - פרייז:

[גרעס]ערן טעקסט — 18 גר. פרייטאג און ערב יו״ט — 24 גר. [קלענ]ערן טעקסט — 12 גר. פרייטאג און ערב יו״ט — 18 גר. [פ]אר א מילימעטער-שורה אין דער זייט 10 שפאלטען.

אין טעקסט — 40 ר. פרייטאג און ערב יו״ט — 60 גר. פאר א מילימעטער-שורה. אין דער זייט 4 שפאלטען. נעקראלאגען: 20 גראשען א מילימעטער שורה (אין דער זייט 10 שפאלטען). קליינע אנאנסען ביז 15 ווער־טער 1 זל., יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גראשען. אויסער דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט.

אבאנאמענטס-פרייז:

אין לאדז — 4 זלאטעס א חודש מיט אפטראגען אהיים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד — 7 זלאטעס א חודש; אמעריקא — 2 דאלאר א חודש.

פעהלערען וועלכע ענדערען נישט פרינציפיעל [...] האלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום [...] קען די אנאנס ארער צוריקצוצאהלען פאר [...] פאר׳ן אינהאלט און טערמין פון די אנאנסען [...] פערלאג נ י ש ט פעראנטווארטליך. די ארטיקל[...] ציע איז אפען בייטאג און ביינאכט [...]

Ze wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub. Redaktor odpowiedzialny: Chanon Kaufman.
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.